

ОВИД

Н О R I Z O N

№ 1 - 2 (148 - 149)

СІЧЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ 1969 JANUARY - JUNE

VOL. XX

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-ИХ РОКОВИН
ВІД ДНЯ НАРОДИН
УЛЯНИ КРАВЧЕНКО
ВИДАВНИЦТВО МИКОЛА ДЕНИСЮКА
видало
її автобіографічну повість

ХРИЗАНТЕМИ

найбільший, ілюстрований світлинами й
ще ніде не друкований твір авторки

Нова гідна уваги літературна поява —
то

велика й оригінальна своєю ідеєю
історична повість відомої письменниці

Наталени Королевої
Накладом Видавництва Миколи Денисюка

QUID EST VERITAS?

(ЩО є ІСТИНА?)

Обидві книжки з'явилися в серії монументальних видань подібно, як Твори Тараса Шевченка й Трилогія Богдана Лепкого, видані люксусово, в твердій оправі, в імітації шкіри, в мистецькому оформленні Оксані Мошинської,
за літературною й мовною редакцією Романа Завадовича.

Ціна одної книжки дол. 5.50.

При замовленні обидвох повістей ціна за дві книжки разом з коштами пересилки лише дол. 10.00

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, ILL. — U.S.A.

Комітет Відзначення 50-Ліття Створення Формації Січових Стрільців

видав

Велику, Багатоілюстровану Ювілейну Монографію

КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Монографія має п'ять частин з таким змістом:

Іван Кедрин — Вступне слово

I. Василь Кучабський — ВІД ПЕРВОПОЧИНІВ ДО ПРОСКУРІВСЬКОГО ПЕРІОДУ

Аверкій Гончаренко — Бій під Крутами

Богдан Гнатевич — Вишкіл Січових Стрільців у Білій Церкві

II. Марко Безручко — ВІД ПРОСКУРОВА ДО ЧОРТОРИЇ
Володимир Зарицький: — Бій під Житомиром

III. Євген Коновалець — ПРИЧИНКИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Теодор Мамчур — Правда про обставини виїзду Головного Отамана Симона Петлюри за кордон 5-6.XII. 1919 року

Олесь Бабій — Січові Стрільці

Володимир Зарицький — Сильветка Полковника Євгена Коновалця

IV. Іван Шендрик і Дмитро Герchanівський — БІБЛІОГРАФІЯ

V. ДОКУМЕНТИ з часів Української Державності

КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ вже видрукувана в друкарні

Видавництва Миколи Денисюка в Чікаго.

КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ втішається популярністю, ще під час друку мав успіх у передпродажу і його наклад збільшено до 2.500 примірників.

КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ має 680 сторінок друку (великого) формату, 7x10 інчів), а в тому понад 100 сторінок з понад 400 ілюстраціями, на добром папері, з твердою обкладинкою, (імітація шкіри), з позолоченням.

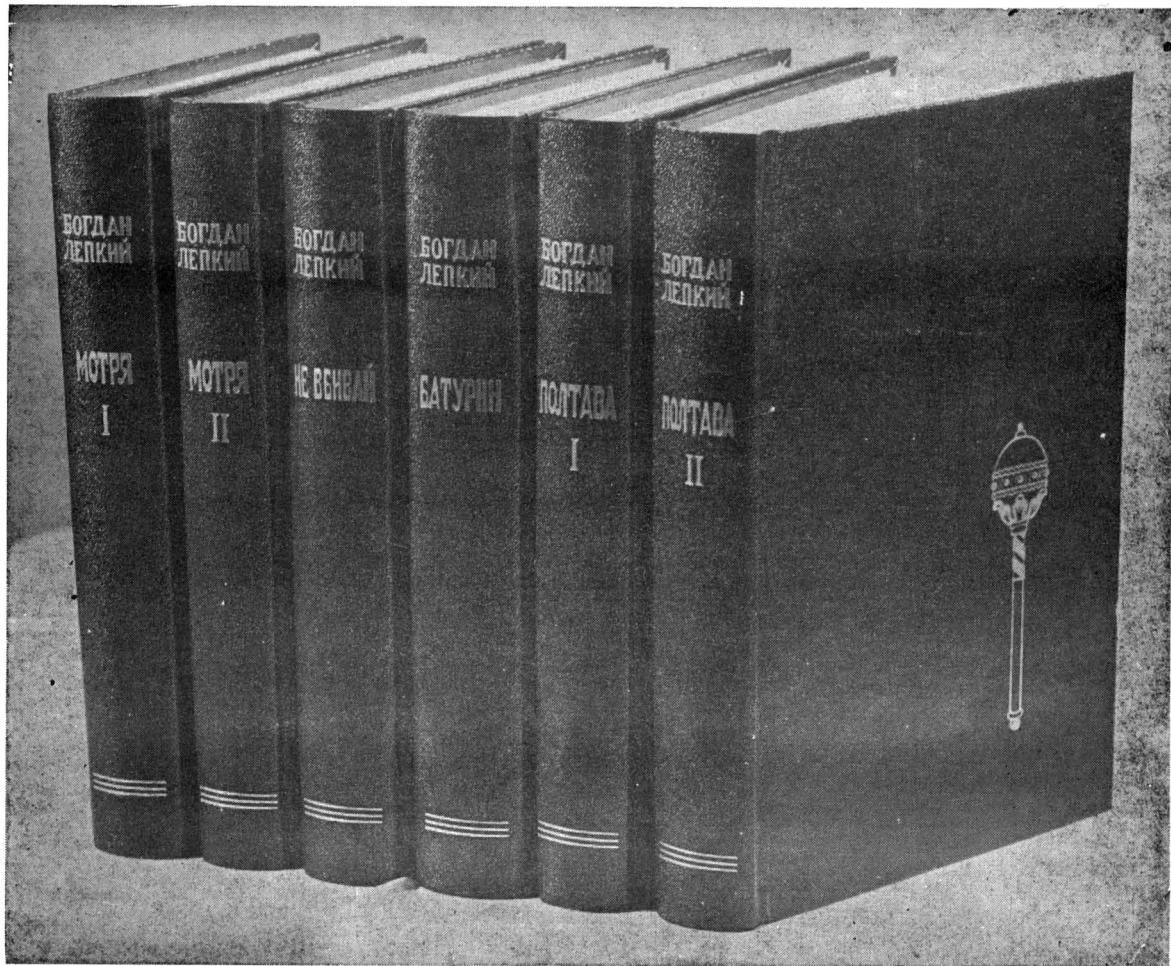
КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ можна ще замовляти в нашому видавництві, в ціні 18.00 доларів (також за післяплатою).

Замовлення і гроші (чеки або мані ордери) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622, U.S.A.

ТРИЛОГІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО

МАЗЕПА

6 томів Трилогії Б. Лепкого Видавництва М. Денисюка (ювілейне видання з 1959 року)

МОТРЯ I

388 ст.

БАТУРИН

396 ст.

МОТРЯ II

306 ст.

ПОЛТАВА I

330 ст.

НЕ ВБИВАЙ

416 ст.

ПОЛТАВА II

428 ст.

Разом 2.264 сторінок друку

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA

ОВИД

H O R I Z O N

Vol. XX, No. 1-2 — Jan.-June, 1969

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Illinois 60622, USA
Tel.: EVERglade 4-3868

REPRESENTATIVES:

South America:
Mychajlo Danylyshyn
c. Mozart 614
Buenos Aires, Rep. Argentina

Australia
Fokshan Library & Book supply
16a Prospect St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
London W. 2.

Second-class postage
paid at Chicago, Illinois

Composition & printing by
Mykola Denysiuk Printing Co.
2226 W. Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 — USA

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription \$4.00 yearly
\$1.00 per copy

Видає й редактує
Микола Денисюк

Мовний редактор —
Роман Завадович

Надісланих рукописів редакція не повертає, як теж не веде листування з приводу невикористаних матеріалів. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція застерігає собі право скрочувати статті й виправлювати мову. Всі права застережені.

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Бразилія — круїзерів	480.—
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.—
Німеччина — Д.М.	10.—
Аргентина — арг. пезів	240.—
Франція — фр. фр.	15.—

З М И С Т

— Звернення до Української Спільноти у вільному світі у 50-ті роковини Акту Соборності 22 січня 1919	5
— ЗА СИНОД ЄПІСКОПІВ І ЗА ПАТРІЯРХАТ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВІ	8
Юрій Тис Крохмалюк — До появи книги „Корпус Січових Стрільців”	9
— Зустріч з нагоди появи книги „Корпус СС”	17
— Братська Зустріч у Чікаго	18
Василь Маркусь — Передовий кооператор-учений	19
Н. Ріпецький — Пісні далеких островів (переспіви — з японської лірики)	23
Іван Боднарук — Мова і культура народу	27
Ілля Мула — Дискусія на недискусійні теми	29
О. Сидorenko-Квірмбах — Виступ В. Луцева в Чікаго	33
Р. Турянський — Упоперек Азії	35
П. Ковалів — Збірник на пошану Романа Смаль-Стоцького	40
— Вісті Товариства Українських Бібліотекарів	44
В. К. — Мистецька виставка групи ВАСАГ у Чікаго	47
Юрій Тис — Творче обличчя Анатоля Галана	51
Роман Дубляниця — На судаки	53
Володимир Грудин — Музична творчість о. С. Лібацького	55
Вол. Шелест — Історичний розвиток елегії	59
— На оселі Осередку СУМА ім. М. Павлушкива	70

На обкладинці: Пам'ятник Богданові Хмельницькому в Києві

МИ ВЖЕ ЗАКІНЧИЛИ ДРУК МОНОГРАФІЇ КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Можна замовляти в Адміністрації „Овиду”

Від видавництва

„Овид” за перший і другий квартал 1969 р. видаємо разом на 76 сторінок, але також ще на жаль з припізненням.

„Овид” за третій квартал 1969 р. появиться вже точно ще при кінці вересня і „Овид” за четвертий квартал появиться до кінця грудня 1969 р.

Рахунки за передплату „Овиду” вишлемо в скорому часі.

Наша книгарня одержала до продажу такі нові видання:

Володимир Кедровський: 1917 РІК — спогади члена Українського Військового Генерального Комітету і товариша Секретаря Військових Справ у часі Української Центральної Ради. Видавнича Спілка ТРИЗУБ, Вінніпег, 1967. 526 сторінок. Розмір 6 x 9 інч. Картонова оправа. Ціна \$ 7.50

Микола Понеділок. ЗОРЕПАД — оповідання. Видавництво ГОМІН УКРАЇНИ, Торонто, 1969. Сторінок 476. Розмір 5 $\frac{1}{4}$ x 8 $\frac{1}{2}$ інчів. Тверда оправа. Ціна \$ 7.00

Петро Мірчук: НАРИС ІСТОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ — перший том, 1920 - 1939. За редакцією Степана Ленкавського. УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО, Мюнхен-Лондон-Нью-Йорк, 1968. Сторінок 640. Розмір 6 $\frac{1}{2}$ x 9 $\frac{1}{4}$ інч. Тверда опр. \$ 12.00

Ліна Костенко: ПОЕЗІЇ — упорядкував Осип Зінкевич. Українське Видавництво СМОЛО-СКИП ім. В. Симоненка, Балтимор-Париж-Торонто, 1969. Сторінок 358. Розмір 5 $\frac{1}{4}$ x8 $\frac{1}{2}$ інч. Картонова обкладинка. Ціна \$ 3.75

Замовлення на ці нові видання висилати на адресу нашого видавництва в Чікаго. Книжки висилаємо негайно по одержанні замовлення.

Корпус Січових Стрільців — воєнно-військова студія, видання Ювілейного Комітету для відзначення 50-річчя створення формaciї Січових Стрільців, з'явилася друком технічними засобами друкарні Видавництва Миколи Денисюка в Чікаго. Ця монументальна збірна праця має 680 сторінок великого формату, друкована на білому крейдяному папері, має понад 400 ілюстрацій, в твердій оправі з позолоченням. Ціна лише 18.00 доларів. Можна вже замовляти в Адміністрації „Овиду”. Висилаємо негайно по одержанні замовлення. (Гляди стаття-рецензія Юрія Тисакрохмалюка на сторінках 9-14).

Нові ціни: Історія України-Руси М. Грушевського (10 томів) коштує тепер 110.00 доларів, Твори Івана Франка (20 томів) 80.00 доларів.

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

„О В И Д ”

Повне видання Творів Тараса Шевченка в 14-ти томах маємо ще в продажу, бо ми видрукували ще бракуючі томи, які були вже випродані. Маємо ще деяку кількість комплектів до продажу й приймаємо на них замовлення. Хто ще не придбав собі цього монументального видання Творів Тараса Шевченка, має змогу собі купити. Цілість — всі чотирнадцять томів коштуєть лише 75.00 доларів на сплати, навіть по 5.00 дол. місячно або з 4% знижкою, себто 72.00 долари при заплаті до 30 днів від дати замовлення. Замовлення приймаємо без завдатку. Для вигоди друкуємо нижче картку замовлення.

..... *Тут відтяті*

З А М О В Л Е Н Н Я

До Видавництва Миколи Денисюка

Цим замовляю 14-томсве ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

за 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.

за 72.00 дол., себто з 4% знижкою при заплаті готівкою,

висилаючи чек (моні ордер) при замовленні.

Підпис:

Моя адреса:

СІЧЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ 1969

ОВИД

РІК ХХ, ч. 1-2 (148-149)

З В Е Р Н Е Н Н Я

до Української Спільноти у Вільному Світі
у 50-ті роковини Акту Соборності 22 січня 1919 року

Українці й Українки!

22 січня 1969 року минає 50 років від дня, коли в Києві спільним Актом Урядів Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки було проголошено об'єднання всіх українських земель в одній Соборній Українській Державі — Українській Народній Республіці. Цим Актом з 22 січня 1919 року, на основі і силою якого Українська Народна Республіка і Західно-Українська Народна Республіка злучились в одну державу українського народу, покінчено з територіальним поділом України, що тривав це від упадку Української Держави за княжих часів.

У цьому Акті читаємо:

„Від нині во єдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмірали кращі сини України. Від нині є єдина, незалежна Українська Народна Республіка. Від нині український народ, звільнений могучим поривом своїх власних сил, має тепер змогу з'єднати всі змагання своїх синів для утворення нероздільної, незалежної Української Держави на добро і щастя робочого люду.”

Від цього пропам'ятного дня минає тепер 50 років. Відновлена Актом 22 січня Українська Самостійна і Соборна Держава не встояла. У важкій кілька літній боротьбі з червоними і білими російськими та польськими імперіялістами український народ засвідчив на фронтах своїх армій непохитну волю бути соборною самостійною державною нацією. Українському народові, в наслідок незрозуміння західними державами важливості визвольної боротьби України,

не пощастило закріпити свою державну незалежність і соборність і тому Україна знову найшлася під пануванням окупантів, а в висліді Другої світової війни стала жертвою тотальної окупації совєтською російською імперією у формі ССРР.

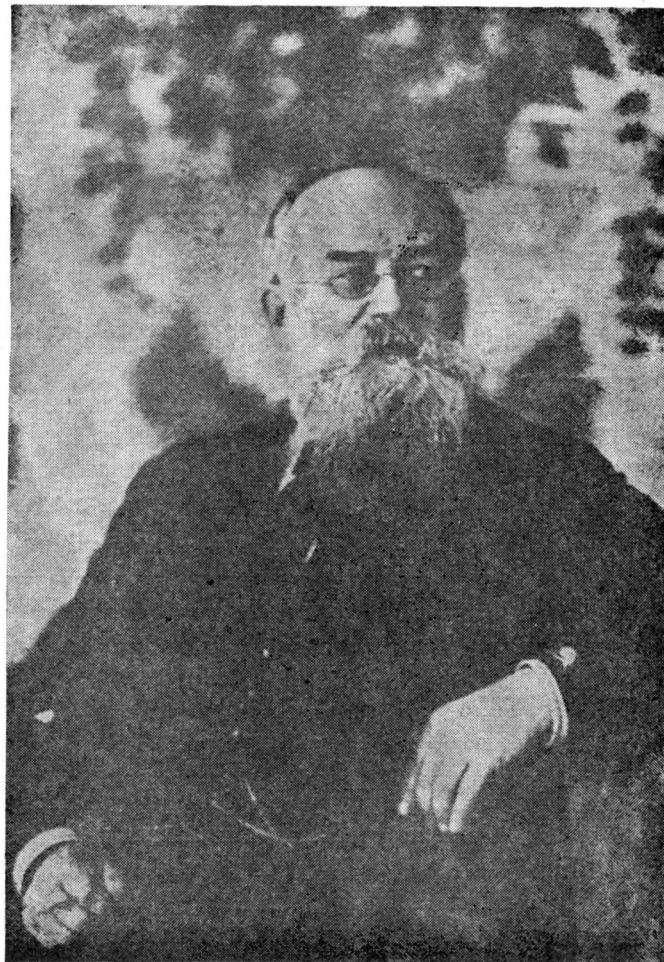
22 січня 1919 року український народ у вільному волевияленні дав вислів свому незламному прагненню бути з'єдиненим в одній незалежній і суверенній державі, самостійність якої була проголошена Актом 22 січня 1918 року. В обороні самостійності і соборності України Український народ пролив море крові в роки визвольної боротьби на фронтах боїв з наїзниками, а відтак у безупинному змаганні в усіх ділянках національного життя, а зокрема в підпільному революційно - визвольному змагу між двома світовими війнами та у збройній боротьбі Української Повстанської Армії у роки Другої світової війни і після її закінчення. Ця важка боротьба, що коштує Україну гекатомби жертв, не припинилася по сьогодні. Вона продовжується і буде продовжуватися, поки українські землі не будуть звільнені від чужого поневолення.

50-ліття Акту 22 січня 1919 — це не тільки історична подія, чи ще одне національне свято. Як минулорічне 50-річчя Проголошення Української Самостійності, так і 50-ліття Української Соборності — це для нас усіх велика пригадка і поклик до поновлення зусиль і діяльності для привернення того, початок чому тими Актами покладено було перед 50-ти роками.

На українських землях сьогодні існує московсько - совєтська окупація, що для обману прийняла назву т. зв. Української ССР. Отією фікცією української державності московсько - совєтський режим докладає всіх зусиль для того, щоб знищити в душі українського народу стремління до справжньої державної соборної суверенності. Цей режим намагається загальмувати природний розвиток і ріст українського народу, руйнуючи українські Церкви — православчу, католицьку і протестантську, його культуру, науку й економіку. Всі намагання найкращих синів і дочок України добитись для свого народу належних йому прав цей режим здавлює брутальною силою.

Відмічаючи в цьому році всі наші великі національні роковини, ми висловлюємо наш глибокий подив усім тим борцям, які у найважчих умовах тоталітарного поневолення продовжують боротьбу за привернення Україні її справедливих прав і державної незалежності. Ми рівночасно з пієтизмом згадуємо тих, які впродовж останніх 50-ти років віддали свій труд і своє життя для визволення України.

У ці великих роковин, ми, Світовий Конгрес Вільних Українців, закликаємо всю українську спільноту у країнах вільного світу до збільшення зусиль, до посиленої і скоординованої праці в допомогу нашому народові в Україні і його боротьбі за волю і неза-

*Проф. Михайло Грушевський,
Перший Президент УНР*

лежність, бо тільки в українській незалежній соборній державі буде вільний розвиток українських Церков, науки, культури і господарки.

Хай згадка про Акти 22 січня буде для нас стимулом і заохоченням для того, щоб ми, єднаючи всі наші сили і всі засоби, витривало і непохитно йшли шляхом, що його перед 50-ти роками намітили творці Актів Української Самостійності і Соборності.

Українському народові, що знайшовся у важких умовинах поневолення у СССР і який ці Великі Роковини може відзначити і цього року тільки в катакомбах своїх душ, шлемо гарячий привіт і вислови нашої повної солідарності з його визвольними змаганнями.

**Секретаріят
Світового Конгресу Вільних Українців**

22 січня 1969 року

„ОВІД” ч. 1-2 (148-149), 1969

ЗА СИНОД!

ЗА ПАТРІЯРХАТ!

З А Я В А

11 травня 1969 українські громадяни міста Чікаго
зібрані в кількості понад 1,200 осіб на

Всегромадських Зборах

під гаслом

„ЗА СИНОД, ЗА ПАТРІЯРХАТ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ”,
вислухавши декларативні виступи уповноважених представників
в імені 112 місцевих громадських і релігійних організацій та уста-
нов, затвердили їй проголошують таку заяву:

1. Звертаємося з проханням до всіх Високопреосвященних і
Преосвященних Митрополітів, Архиєпископів і Єпископів
проводи чимськоріше чергову сесію Синоду Владик Україн-
ської Католицької Церкви та поробити всі заходи для вста-
новлення патріяршого устрою нашої Церкви;
2. Просимо Святішого Отця поблагословити їй визнати за-
конно створену найвищу владу всієї Української Католиць-
кої Церкви в світі, з Синодом Єпископів і Патріярхом на
чолі;
3. Пересилаємо гаряче синівське привітання Їх Блаженству
Верховному Архиєпископові Йосифові Кардиналові Сліпо-
му з нагоди посвячення храму Святої Софії в Римі, запев-
няючи Його про нашу повну підтримку їй молимо Всевиш-
нього, щоб здійснив наше палкє бажання бачити Їх Блажен-
ство загально визнаним Головою Української Католицької
Церкви на становищі її першого Патріярха;
4. Закликаємо всю Українську Громадськість у Вільному сві-
ті — Мирян, Духовенство та Владик підняти прилюдно збір-
ний голос протесту їй засуду чергової хвилі переслідування
християнства в Україні та приєднатися до акції за повне са-
моуправне та патріярше завершення Української Католиць-
кої Церкви.

З НАМИ БОГ!

ЗА ВІРУ Й НАРІД!

КОМІТЕТ ГРОМАДСЬКОЇ АКЦІЇ

ЗА ПАТРІЯРХАТ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Д-р Юрій Городиловський — голова

д-р Богдан Старух д-р Павло Турula д-р Андрій Гаєцький

д-р Роман Смік Любослава Шандра д-р Ілля Мула

д-р Мирослав Харкевич — заступники голови

інж. Роман Бігун і інж. Андрій Гарасовський — секретарі

інж. Антін Артимович і Михайло Трощук — скарбники

**д-р Роман Кобилецький і інж. Степан Голяш — організаційні рефе-
ренти, д-р Василь Маркусь, Микола Денисюк, Михайло Пана-
сюк і д-р Тома Лапичак — преса і інформація, д-р Ярослав Ко-
корудз, Євген Лобойко, мгр. Омелян Малич, мгр. Степан Скро-
бач, д-р Пантелеїмон Грицеляк, Володимир Данилюк, Михайло
Петруняк і Богдан Кашуба — члени. Володимир Тимцюрак, інж.
Дмитро Григорчук і інж. Дмитро Пілецький — Контрольна Комісія**

Юрій Тис-Крохмалюк

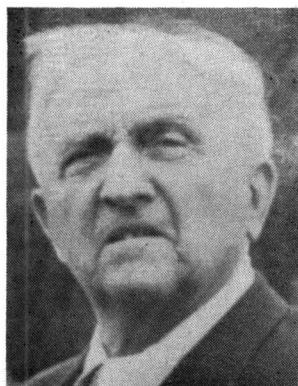
До появі книги „Корпус Січових Стрільців”

(Видання Ювілейного Комітету для відзначення 50-ліття створення формaciї Січових Стрільців, Чікаgo, 1969)

Видання такої книги заслуговує на докладніші дані. Авторами праця є найвизначніші військові фахівці з періоду визвольних змагань: Василь Кучабський, ген. Марко Безручко, полк. Євген Коновалець та багато інших, з яких відмітимо пполк. А. Гончаренка, сот. Богдана Гнатевича, пполк. В. Зарицького, сот. Т. Мамчура, Олеся Бабія, Івана Шендрика. Комітет для відзначення ювілею Січових Стрільців заслуговує на признання, його праця увінчалася справді надзвичайним успіхом. Комітет діяв у такому складі: почесний голова — ген. Р. Дашкевич, голова — пполк. В. Зарицький, заст. голови — сот. Д. Герчанівський, члени — сот. Б. Білинський, сот. Т. Мамчур, сот. І. Юрій, хор. О. Бабій і пор. В. Білоус.

Редакція книги: О. Бабій, В. Зарицький, Д. Герчанівський, Б. Білинський і Р. Завадович. Графічні праці виконали В. Зарицький, Л. Рихтицький, М. Гарасовська-Дачишин і Л. Перфецький. Друковано у видавництві Миколи Денисюка у Чікаго. На останніх сторінках книги вміщено список жертводавців, що вможливили появу цього монументального твору великого формату на 680 сторінок з численними ілюстраціями та знімками кол. старшин і вояків Корпусу Січових Стрільців.

Видання опрацьоване на основі матеріалів, опублікованих між обома світовими війнами, що нині є білим круками, з додатком численних нових матеріалів.

Ген. хор. д-р Р. Дашкевич

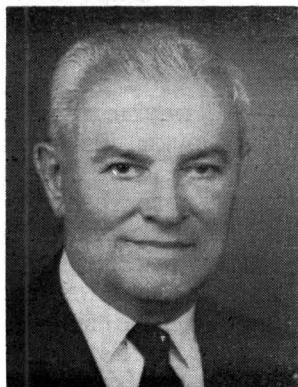
Пполк. В. Зарицький

Сот. Дм. Герчанівський

Сот. інж. Б. Білинський

Сот. д-р Ф. Мамчур

Сот. Іван Юрій

Хор. д-р Олесь Бабій

† Пор. Б. Білоус

Революція 1917 року на землях царської Росії мала характер соціалістичний, на ті часи найбільш поступовий. Теоретично він гарантував соціальну й національну свободу народам, поневоленим російською імперією.

рення українських військових з'єднань для оборони України. Українська Центральна Рада залишилася самітною із своїм розумінням марксизму та з наївними ідеями співпраці націй у соціалістичному змислі. Що раз виразніше кри-

„Свято Свободи” 16-го березня (ст. ст.) 1917 року в Києві. Українська маніфестація під синьо-жовтими прапорами.

Вже 17 березня 1917 постає в Києві Українська Центральна Рада, яка старається дістати гарантії автономії від Москви. УЦР скоро набирає репрезентаційного характеру і стає найвищим політичним представництвом українського народу. Проте ні соціалістичний Тимчасовий Уряд Росії, ні інші уряди, що настали після нього, не погодилися на ніякі поступки Україні, стараючись зберегти всіма засобами цілість російської імперії в царських кордонах. Маси українських вояків спонтанно вимагали українізації тих з'єднань, що складалися з українців, а із збільшенням хаосу та неуспіхів через неможливість добитися свободи чи, навіть, частинної автономії для України, почалося тво-

сталізувався типовий російський імперіялізм, прикритий пропагандою Леніна й суперечний соціалістичним доктринам, у які щиро вірили українські провідники революції. Повна невдача добитися будь-яких успіхів у переговорах з російським соціалістичним урядом довела до 1-го Універсалу, в якому УЦР повідомила, що справу автономії бере у свої руки без огляду на становище російського уряду, а тим самим заявила лояльність до російського соціалізму.

В жовтні почалися бої Тимчасового Російського Уряду з большевиками, закінчені перемогою Леніна. Скрайній лівій пропаганді „грабуй награбоване” і „відбирай землю від поміщиків” УЦР не могла протиставити подібних

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ УРЯД (ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІАТ).

Сидять зліва направо: Іван Стешенко, Хведір Бараповський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов і Симон Петлюра. Стоять: Павло Христюк, Микола Стасюк і Борис Мартос.

чи ще скрайніших гасел. Тож постав хаос і розвал адміністрації на терені Росії й України. В листопаді 1917 року почалися бої військових зукраїнізованих частин з комуністами та з військами, надісланими російським урядом. Така ситуація ще більш здезоріентувала УЦР. Стоячи на становищі соціалізму і проти творення збройних сил, тобто війська, вона не могла опанувати ситуації і задумала врятуватися З-ім Універсалом, де мова про федерацію України з Росією. В той час українські війська розгромили російську інвазію і передали повну владу в руки УЦР.

Але рівночасно посилилася комуністична пропаганда в Україні, зокрема серед війська, в якому взяли верх елементи, що найбільшу вагу клали на військові мітінги, де проходили рішення політичного і військового характеру. Скрайній лівій анархічні елементи перемагали і зростав хаос, якому УЦР не в силі була протиставитися.

В той час, коли в Україні комуністи кинули антимілітарні кличі, на національно російській території творилися більші з'єднання регулярної червоної армії під командою колишніх високих царських старшин.

У такій ситуації малий гурт українських старшин вирішив зорганізувати здисципліновану військову одиницю, на яку не могли б впливати кличі московської пропаганди. Без огляду на початкові труднощі збоку УЦР, яка все ще вірила у справедливість і гуманність соціалізму, керованого з Росії, нова військова організація під назвою „Січові Стрільці” скоро зросла на силах. На її вояків не діяли кличі російських комуністів, які закликали українське вояцтво вертатися додому й „ділити землю” поміщиків. Бачачи, що й УЦР не дивиться на ці справи інакше, вояцтво розбіглося, так що в Києві не було кому сторожити навіть важливих державних будинків і об'єктів, а й сама формaciя Січових Стрільців, у скороченні СС,

на своїх початках стала, здавалося, перед непоборними труднощами.

Опанувавши російські землі, большевицькі з'єднання рушили в Україну, проголошуучи, що революція вимагає створення єдиного війська, а не національних з'єднань на території царської імперії. Така дійсність, викликала реакцію. До СС-ів почали напливати старшини й вояки, і невдовзі полки СС-ів вирушили на фронт проти російських дивізій.

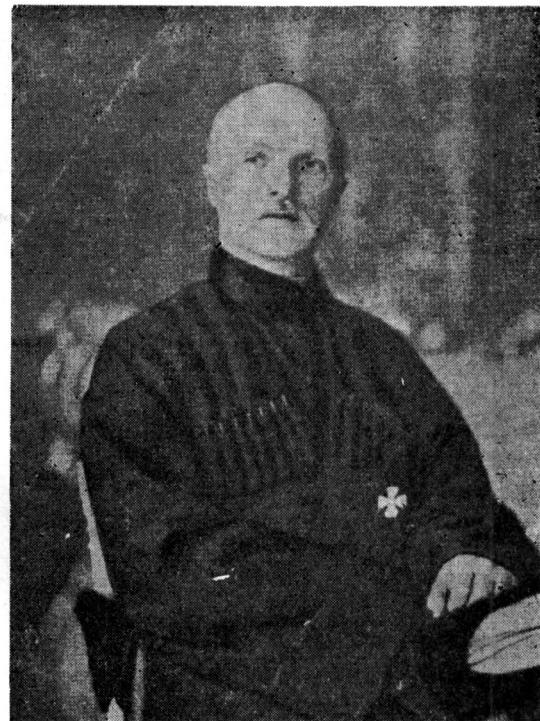
Агресія на Україну є здавна основою студій стратегії СССР, і досвід цих років служить мілітарній машині московської імперії по сьогодні. Чи це будуть регулярні битви другої світової війни, чи партизанські диверсії того ж часу, основи психологічної війни з Україною 1917 - 1920-их років мають основне значення. Навіть так звані визвольні війни на континентах Азії, Африки чи південної Америки відбуваються згідно із схемою війни з Україною: пропаганда серед нації, призначеної стати жертвою агресії, розклад суспільності відповідними до обставин кличами, окупація партизанськими відділами, врешті регулярними військами.

Тому студії подій з часу визвольних змагань повинні дати нам краще розуміння московської тактики на майбутнє. В цьому важливість появи книги „Корпус Січових Стрільців”.

Дальші битви й події довкола корпусу СС-ів стверджують, що національна концепція є сильнішим аргументом, ніж соціальна. Москва йшла на Україну з кличами світової соціальної революції, але неприховані ремінісценції потуги російської зброй і натяки на провідництво Росії після світової революції були чинниками, які створили велику боєздатність червоної армії та викликали ненависть до українства, як ворога всього російського.

У другій світовій війні Сталін закликав соціетську армію до оборони Росії, а не комунізму, а й недавно ми чули з телевізорів вигуки з китайського кордону: „За матушку Расею!” У тактиці комуністів елемент націоналізму грає велику роль в повстаннях і діях червоних партизанів у південній Америці та в Азії. І ця тема повинна стати матеріалом студій на основі історії Корпусу СС-ів та інших наших джерел.

Січові Стрільці зразу поставили своєю метою боротьбу за українську державу й логічно організувалися в регулярні частини, відкидаючи моду гомінків мітингів вояцтва, на яких рі-

Гетьман Павло Скоропадський

шалося те, що нормально повинно бути темою нарад штабів.

У січні 1918 року потужні московські дивізії підійшли до столиці України, а в самому Києві комуністичні диверсанти почали акцію саботажів, намагаючись захопити місто з середини. Справа була в тому, що в Бересті відбувалися мирові переговори з Центральними Державами, в яких брала участь і Україна. Київ у руках комуністів на той час означав би, що українська держава не існує. Відбувся відомий бій під Крутами й оборона Києва; після закінчення мирових розмов у Бересті на поміч Україні прийшли німецькі війська, а Січові Стрільці й інші частини УНР відбили Київ від полків Муравйова.

В час гетьманату німці вимогли розв'язання СС-ів, які могли стати небезпечними для протиукраїнських планів Німеччини. Формацію СС розформовано, а вояцтво в більшості перейшло до запорізького корпусу ген. Натієва. Врешті німці дозволили гетьманові Скоропад-

Полк. Євген Коновалець

сьому відновити формaciю СС-ів, але кількісно не більшу за 1,000 вояків.

У важкій політичній ситуації гетьман проголосив федерацію з Росією на вимогу німців, які обстоювали відновлення царської влади. Розмови з членами УЦР не мали успіху, а Винниченко вів переговори з большевиками. У повстанні проти гетьмана взяли участь СС-и, які за короткий час зросли до помітної мілітарної сили — 50,000 вояків. 14 грудня 1918 року СС здобули Київ, розгромивши під Мотовилівкою білих москалів, що наступали під командою князя Святополка-Мірського.

Становище в Україні стало трагічним. З заходу наступали поляки, з півночі — больше-

вики, на сході велися бої з відступаючою білою російською армією, Буковину займали румуни. В Одесі висадився десант албанських військ, щоб, як перше німці, відновити цілість російської імперії.

В Україні почали діяти скомунізовані маси, а у війську з'явилися так звані „невтральні” з'єднання, що воювали залежно від нагод і ситуації.

Большевики створили „робітничо-селянський уряд України”, який ніби то в імені комуністичної України провадив війну московськими червоними військами. Просування регулярних з'єднань большевиків занепокоїло уряд України. На запит до рос. уряду, що означає наступ комуністичних військ, прийшла відповідь, що ніяких комуністичних російських з'єднань в Україні нема. Посилилася теж большевицька пропаганда і немало збаламучених переходило на сторону „світової революції”. Згодом, правда, багато партизанських відділів, пізнавши дійсність, перейшло до збройних сил України, але наслідки залишилися: не стало української адміністрації, почався загальний хаос і непевність.

У той час СС поборювали ворога на всіх фронтах, розкинені меншими частинами по цілій Україні або вимішані з іншими з'єднаннями й повстанськими загонами. Через те СС втратили своє значення як зразкова бойова здисциплінована одиниця. В лютому 1919 року вирішено вілбудувати знову сильну організацію СС. Формування проходило скоро, так що уряд УНР мав змогу устабілізуватися і вдергатися довше в Україні.

Спроби переговорів з західніми потугами не дали висліду, а комуністичні повстання в Німеччині і в Мадярщині спричинили упадок моральних сил населення України.

В половині 1919 року ситуація кращає. Населення, зосібна те, що перебувало під большевиками, стає по стороні УНР, багато мужчин зголошується до національної української армії. Однак ця зміна прийшла запізно. Недостача грошових засобів, стрілiva і зброї, поширення епідемії тифу, неможливість вдергати зв'язок команди з поодинокими військовими групами спричинили те, що бойова ініціатива перейшла до ворога. Битви проходять на всіх фронтах. З Кубані наступають на Харків білі російські з'єднання, озброєні Антантою, важкі бої з большевиками принесли деякі успіхи,

Полк. Андрій Мельник

але аж в середині 1919 року вдалося розбити комуністичні війська та забезпечити район, потрібний для перегрупування і доповнень. У серпні 1919 року війська УНР здобувають Київ. Червона армія відступає з великими втратами, залишаючи припаси зброї та військового виряду. Але з південного сходу появляються свіжі дивізії білогвардійців Денікіна, і у вересні війська УНР знаходяться у повному відступі. В усіх цих битвах СС відгравали немаловажну мілітарну роль.

Восені становище стає безнадійним. Тиф забирає тисячі жертв, армія втрачає бойову здатність та попадає в повне оточення більшевиками, білогвардійцями й поляками. Це є відомий чотирикутник смерти. В такій ситуації під зиму військо опанували голод і недуги. Відрізані від усіх, армія й уряд УНР не мали змоги продовжувати боротьбу. Вирішено розформувати війська за бажанням: перейти в полон до поляків або пробитися на тили більшевиків і денікінців та продовжувати парти-

занську війну. На цьому корпус СС перестає існувати.

У книзі знаходимо висновки:

1. Пропаганда комуністів діє там, де населення не знає справжнього обличчя большевизму.

2. Причиною невдачі визвольних змагань була повна ізольованість України, як теж війна на три фронти.

3. Виявилося, що плянованої організації збройної сили не можна було здійснювати під постійним і сильним натиском ворогів. Єдиний Корпус СС і Запорізький Корпус не мали ні технічних військ, ні потрібної кількості кінності, яка була тоді важливим чинником зв'язку й бойових дій.

4. Недостача зброї, постачання, медичної допомоги, одягу, взуття і под. були теж причиною стратегічної невдачі.

Полк. Роман Сушко

Неменш важливим чинником була й політична нестійкість урядів України.

Непідготованість політичних провідників є для нас і тепер і на майбутнє великою пересторогою.

(Гляди стор. 17)

КНИЖКА
з цією маркою --

найпевніший
приятель
української
родини

СТАЛІ ПОКУПЦІ ВСІХ НАШИХ ВИДАНЬ —
це окрема категорія реєстрованих Читачів, що в новій системі продажу
наших видань купують

К Н И Ж К И П Р Я М О В І Д В И Д А В Ц Я
Сталі покупці одержують всі наші видання по зниженні ціні

з доставою до дому без окремої доплати.

По близькій інформації звертатися до видавництва.

ПРОДАЄМО СВОЇ ВЛАСНІ ТА ІНШІ ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА —

II Гаслова Частина — VIII тімів в полотні	дол. 120.00
в півшкірі	" 144.00

АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА
СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ

в шкіряній оправі з позолоченням	20.00
в полотняній оправі з позолоченням	15.00
в полотняній оправі	12.00

Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ V томів "

Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ — X томів (11 книжок) "

Тарас Шевченко: ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА I-XIV "

ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО I СЛАВА, антологія перекладів з Шевченка

чужими мовами за редакцією Богдана Кравцева	7.00
---	------

Іван Франко: ТВОРИ — XX томів "

Юрій Клен: ТВОРИ — III томи "

Богдан Лепкий: ТРИЛОГІЯ МАЗЕПА (6 томів)

Ярослав Пастернак: АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ

Д-р Матвій Стахів: УКРАЇНА В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР, томи 1-7 тв. опр. "

Олекса Кузьма: ЛИСТОПАДОВІ ДНІ 1918 р.

Микола Ковалевський: ПРИ ДЖЕРЕЛАХ БОРОТЬБИ

В'ячеслав Липинський: ЛИСТИ ДО БРАТІВ ХЛІБОРОБІВ

Ілля Витанович: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Антін Рудницький: УКРАЇНСЬКА МУЗИКА

Олекса Повстенко: КАТЕДРА СВ. СОФІЇ В КИЄВІ

Леонід Мосандз: ОСТАННІЙ ПРОРОК

Наталена Королева: ЩО є ІСТИНА?

Уляна Кравченко: ХРИЗАНТЕМИ

Юрій Тис: НА СВІТАНКУ

А. Драган: МАЄМО КАРДИНАЛА, українською і англійською мовами по "

Іван Багряний: Людина БІЖИТЬ НАД ПРІРВОЮ

Володимир Несторович: СЕРЦЯ I БУРЁВІ

Микола Понеділок: СМІШНІ СЛЬОЗИНКИ

Зосим Дончук: ПРІРВА — роман

Микола Лазорський: ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ — іст. роман

Юліян Радзикович: ПОДУМ'Я, історична повість

Юрій Мошинський: У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ — враження з подорожі

Євген Онацький: У ВІЧНОМУ МІСТІ

М. Л. Подвєзько: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

М. Л. Подвєзько: АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

К. Г. Андрусишин: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК (коло 110.000 слів)

Rev. I. Nahayewsky: HISTORY OF UKRAINE

S. Stechishin: TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY

Leuya Ukrinka: SPIRIT OF FLAME

UKRAINIAN ARTS

СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ — геройчний епос XII віку

ЛЬВІВ — Літературно-мистецький збірник

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЦІ 1914 — 1920 (Альбом)

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНІ 19-20 СТ.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Всі ці видання продаємо на догідні сплати за окремим договоренням.

Замовлення приймаємо без завдачку.

Замовлення слати на адресу нашого видавництва.

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. 60622 — U.S.A.

НАЙКРАЩИЙ ДАРУНОК СЛУЖБА БОЖА

НА ДВОХ ДОВГОГРАЙНИХ НІ-ФІ ПЛАТИВКАХ

Замовлення і гроші (чеком або „моні ордером”) слати

на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

— — — тут відтяти — — —

До Видавництва Миколи Денисюка

ЗАМОВЛЕННЯ

Цим замовляю один альбом довгограйних платівок
із Службою Божою у виконанні хору церкви св. Варвари
у Відні.

Разом пересилаю дол. 13.00.

Моя адреса: _____

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР В 7 ТОМАХ

Монографічна праця проф. Українського Вільного Університету

Д-РА МАТВІЯ СТАХОВА

Ця монографія містить вперше всеобщий образ державотворчої дії української нації від листопада 1918 по листопад 1920, а одночасний основний огляд оборони Української Держави на всіх фронтах мілітарних і дипломатичних.

В цій праці використано невідомі до тепер українські та не-українські джерельні документи (французькі, британські, німецькі, польські, американські, московські і інші) текстуально так, що кожний читач сам може собі виробити свій власний погляд на окремі періоди історії відновленої самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

До тепер появилося 7 томів цієї монографії.

Ціна всіх дотеперішніх 7 томів в полотняній твердій оправі 32.20 дол.

Ця праця видана в рамках Наукового Товариства ім. Шевченка
— Бібліотека Українознавства.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60622 — U.S.A

Зустріч з нагоди появи книги „Корпус Січових Стрільців”

З нагоди закінчення друку пропам'ятної книги „Корпус Січових Стрільців” відбулася товариська зустріч найближчих її співробітників у Чікаго. Влаштовано її з ініціативи підполковника Володимира Зарицького, голови Ювілейного Комітету для відзначення 50-ліття створення формaciї Січових Стрільців. Зустріч відбулася 18 червня 1969 р. в гостинному домі (у свого роду теперішній головній кватирі СС) сотника інж. Богдана Білинського, секретаря ЮКомітету, а його дружина п. Ганна Білинська приймала учасників гостиною.

Присутні були колишні старшини Січових Стрільців, що живуть у Чікаго — пполк. Володимир Зарицький, сот. інж. Богдан Білинський з дружиною Ганною Білинською, хор. д-р Олесь Бабій і чот. Михайло Цурковський. Гостями в цьому „теперішньому штабі Січових Стрільців” були проф. Роман Завадович, мовний редактор частини книги, і видавець Микола Денисюк з дружиною Любомирою, що в їх друкарні ви-
друкувано „Корпус СС”. Відчувався брак ще одного з найближчих співробітників редакційного комітету, сотника Дмитра Герчанівського з Дітройту, що своєю співпрацею багато допоміг у появі книги.

Ця виняткова зустріч пройшла в сердечній і настроєвій атмосфері, при дуже живій і цікавій гутірці. Присутні колишні старшини СС в цікавих розповідях змальовували картини (ще з не зовсім дослідженої і записаної) героїчної визвольної боротьби, якої вони були учасниками. Гості Р. Завадович і М. Денисюк наголошували важливість появи книги „Корпус СС” у важких умовах чужини, підкresлюючи, що ця поява є ще одним виграним боєм колишніх Січових Стрільців.

Ювілейна відзнака
Січових Стрільців

З принарадженої товариської зустрічі з нагоди появи книги „Корпус Січових Стрільців”. Сидять зліва направо: сот. інж. Богдан Білинський, пполк. Володимир Зарицький, хор. д-р Олесь Бабій і чот. Михайло Цурковський. Стоять: Микола Денисюк і Роман Завадович

Братська Зустріч в Чікаго

з нагоди виїзду панства Витановичів

Панство Витановичі в окруженні представників організацій під час Братської Зустрічі в Чікаго. Зліва: інж. Р. Бігун—секр. Пар. Ради парафії св. В. і О., Л. Шандра —голова Окр. Ради СУА, О. Гарасовська—гол. Сестрицтва Покрова Пресв. Богородиці, проф. д-р Ілля Витанович, д-р А. Гаєцький—гол. Братства св. Андрея, д-р Ол. Фаріон—1-ий радний Парафіяльної Ради, Дарія Витанович, Впр. о. Вол. Тарнавський, проф. д-р В. Маркусь—заст. гол. Братства св. Андрея і головний промовець Зустрічі, Н. Пилипюк —гол. Братства Молоді ім. Бориса і Гліба і М. Денисюк—з. гол. Братства св. Андрея і керівник Зустрічі. Справа п-во Артимовичі

Проф. д-р Ілля Витанович з дружиною Да-рією виїхали з Чікага (після майже двадцятилітнього тут перебування) до східних стейтів ЗСА. Перед їх виїздом Братство св. Андрея Первозванного влаштувало на їх честь Братську Зустріч. У Зустрічі приймали участь представники всіх церковно-релігійних організацій Української Католицької Парафії Святих Володимира і Ольги, якої Панство Витановичі були активними парафіянами. Крім того були запрошені й приймали участь представники установ, з якими була пов'язана професійна й громадська діяльність Панства Витановичів.

У програмі вечора проф. д-р Василь Маркусь виголосив слово (друкуємо його повністю п. н. „Передовий Кооператор-Учений”), в якому познайомив учасників з науковою і громадською сильветкою проф. І. Витановича.

Від комбатантських організацій промовляли інж. А. Артимович (УСС), Н. Лозинська і В. Тимцюрак (від „старої війни”) і М. Дахнівський (ОБВУА). Від кооперативно-господарських установ промовляли: Ст. Куропась (перший заступник голови централі Українського Народного Союзу), О. Плешкевич (голова Товариства Української Кооперації в ЗСА), дир. Р. Мицик (президент найбільшої в ЗСА української кредитової кооперації „Самопоміч” в Чіка-

го), д-р П. Вигінний (президент Кооперативи „Самодопомога”), інж. Ст. Голяш (Щадничопозицькова Спілка „Певність”), Мих. Гікавий (головний радний УНП) і Любослава Шандра (від Союзу Українок Америки).

Промовцями від організацій парафії св. Володимира і Ольги були д-р Андрій Гаєцький — голова Братства св. Андрея Первозванного (вступна промова), Орися Гарасовська — голова Сестрицтва Покрова Пресвятої Богородиці, Наталка Пилип'юк — голова Братства Молоді ім. Бориса і Гліба і д-р Олександр Фаріон — перший радний Парафіяльної Ради (заключне слово). Від пароха о. радника Павла Джулінського промовляв о. Володимир Тарнавський з Едмонтону, що в той час переводив св. місію в парафії.

Зустріч закінчив проф. д-р Ілля Витанович словом, що мало програмовий характер його життєвого шляху.

Зустріч проводив колишній учень проф. І. Витановича, видавець Микола Денисюк.

Ім'я проф. І. Витановича відоме нашим Читачам із сторінок „Овиду”, якого він був і залишився близьким співробітником. Від Редакції „Овиду” і від нашого видавництва бажаємо Панові Професорові ще багато успіхів у дальшій життєвій мандрівці.

Д-р Василь Маркусь

Передовий Кооператор-Учений*)

Високопреподобні Отці, Шановні Присутні!

Характер цього зібрання вийнятковий, і тому завдання промовця цього вечора також вийняткове. Старшина братства задумала цю зустріч як родинну братську імпрезу для вшанування одного із своїх членів-сенійорів, що був також при колисці нашого ще дуже молодого товариства, Братства Святого Андрея Первозванного в Чікаго. Він майже двадцять років жив і працював у нашій громаді, а тепер від'їжджає на інше місце перебування, і тому хотілося б нам його щиро попрощати, подякувати

своїх юнацьких років у різних ділянках громадського, культурного й господарського життя в Україні й поза її межами. Але насамперед він відомий як педагог, учений історик та теоретик кооперації.

І тому це свято-зустріч не може бути лише родинною братською справою. Самозрозуміло, воно стало громадською подією нашого міста, чого доказом є тут участь багатьох представників інших установ і організацій. І тому Шановні Присутні в праві очікувати від мене більш академічного слова, яке було б спробою охопити різні сторінки життя й діяльності нашого

Проф. д-р Ілля Витанович

за його вклад праці в життя нашої громади й побажати успіхів на дальшому шляху життя і творчої діяльності.

Але проф. Ілля Витанович — не лише член нашого братства, але й віддавна діяч товариства, які своїм світоглядом і напрямом праці близькі до нашої Церкви. Він також активний від

Достойного й Почесного Гостя, тим більше що на таку промову було б місце, якщо не тепер, то за кілька місяців.

Професор Витанович незабаром відзначатиме своє 70-річчя. Ми, що 9 серпня ц. р. не зможемо докинути від себе до ювілейного букету Професора кілька квіток, здається, повинні сьогодні тут, у Чікаго, відзначити і цю дату. І тому мое слово мусить бути виголошене також під кутом цього ювілею, беручи до уваги ті моменти, яких не можна оминути при огляді життя і праці людини типу проф. Витанови-

*) СЛОВО на братській зустрічі, влаштованій Братством Святого Андрея Первозванного при парафії Святих Володимира й Ольги в Чікаго, для вшанування проф. Іллі Витановича.

ча. Намагатисьму поєднати коротко всі ці аспекти нагоди, особи, яку вшановуємо, та нашого зібрання.

* * *

Вшановуємо професора Іллю Витановича як члена нашої вужчої братської і ширшої парафіяльної родини тому, що він був від початку нашого церковно - супільногоруху в тій самій громаді, де ми, теперішні парафіянини святих Володимира й Ольги. Він ясно бачив природу наших змагань, їх мету й не завагався виявити своє принципове ставлення до іноді делікатних справ, у яких, може, для людини його становища могло бути невигідним експонуватися. Він, правда, не був активістом, бо останні роки присвячує в основному науковій праці, проте для нікого не було сумніву, де він стоїть та які його погляди на наші залпутаній делікатні справи.

Ми вшановуємо в Професоріві нашого супільногого ветерана, людину, якої моральна позиція надала всьому рухові за правильне розуміння церковно-національних справ ще більше поваги і престижу.

Не було припадком, що проф. Витанович знайшовся саме в цій громаді. Його зацікавлення й безпосередня участь у релігійно-супільніх справах у минулому природно визнали його позицію. Він ще на Рідних Землях належав до діячів, які стояли близько тодішньої супільнно-християнської віднови. Християнський світогляд для проф. Витановича був завжди чимось більшим, ніж тільки недільним християнством.

Будучи активним в „Обнові” в Галичині й на еміграції, він, однаке, не належав і не поділяв ментальності тих кіл, що мали марку клерикальних. Його християнське заангажування було і є в іншому пляні — відповідального супільногого діяча й інтелігента, що діє в дусі християнського світогляду, але не обов’язково по-такує тим, що адмініструють духовні установи.

Своїми виступами й писаннями проф. Витанович засвідчив, що він належить до гурту тих небагатьох у нашему українському супільнстві осіб, які можуть носити ім’я українського католицького миряніна-інтелектуала.

* * *

Чи не найхарактеристичнішим профілем

проф. Витановича є зазначена в Енциклопедії Українознавства його професія — педагог. Складалося так, що лише невелику частину свого життя він провів у клясі чи за кафедрою, але все своє життя залишився супільним педагогом. Є і таке звання, і не всі, що носять титул професора, є також педагогами свого суспільства. В наших невідрядних умовинах та завдяки різним перипетіям і еміграції, практика шкільного чи високошкільного навчання проф. Витановича закінчилася, мабуть, у Німеччині, де він був професором трьох наших високих шкіл — УТГ, УВЕШ та УВУ. Тут він продовжував традицію навчання ще з Галичини в Торговельній Кооперативній Школі Т-ва „Рідна Школа” та як директор Кооперативного Ліцею у Львові. Працюючи в системі фахової освіти, проф. Витанович надавав своїм предметам загально-гуманістичного спрямування, а своїх студентів бажав виховати не лише на торгівців, економістів чи кооператорів, але й інтелігентних українських людей з широким освітнім діяпозоном.

На еміграції в Америці був причасний до не одної освітньої ініціативи, бажаючи внести свій досвід і знання у продовжування нашої освітньої справи поза межами батьківщини. І знов, у своїх виступах і статтях, де тільки міг, намагався впливати корисно на піднесення культурного рівня, або, інакше, боровся за супільну культуру українства.

* * *

Проф. Витанович як кооператор — оцей профіль може найкраще підходив би для визначення проф. Витановича, як історика кооперації, як публіциста, теоретика й популяризатора кооперативних ідей. В цій ділянці його доробок значний. Не доводилося мені бачити повного списку його праць і статей, але з того небагатого, що знаюю хоч би із заголовків, дозволю собі ствердити, що з-під його пера появилось багато цікавих і компетентних статей, малих і більших дослідних монографій, які мали відношення до нашого кооперативного руху. Низка їх була опублікована в журналі „Кооперативна Республіка.”

Якщо міжвоєнні роки його праці мали також призначення впливати на кооперативне життя, формувати думку й поширювати досвід, то головний твір Професора є узагальнюючого

історичного характеру. Маю на увазі його „опус магnum” — „Історія українського кооперативного руху”, видана перед кількома роками Товариством Української Кооперації. Хто візьме в руки цю солідну працю, перегляне її, а ще більше, хто час від часу до неї заглядає й користується нею, як доводиться іноді це робити мені, то не може позбутися враження і почуття, що її автор і видавці можуть бути справді горді на цей великий твір. Шкода, що інші ділянки нашого життя не мають такої історії, а здається б нам така праця і про „Просвіту”, і про українську пресу, і про шкільництво, і про багато-багато сторінок нашого життя. Взяввшись за написання цієї праці серед дуже невідрядних і мало пригожих умовин еміграції, проф. Витанович виконав те завдання, яке може виконати тільки національна еміграція. Не буде перебільшеннем, коли скажу, що тією працею проф. Витанович побудував пам'ятник українському кооперативному рухові, але посередньо і собі.

* * *

І ще кілька слів про наймарканіший профіль проф. Витановича. Це історик-учений. Можливо, за нормальних умовин ця ділянка зацікавлення і праці могла стати виключною цариною його біографії. Можливо, що й наш Достойний Гість був би в ній найкращечувся. На всякий випадок, його дорібок у цій ділянці міг був би бути вийнятковим. Але й те, що професор як економічний історик зробив серед умовин нефахового заробітчанства, викликує подив.

Не чуюся ані компетентним, ані не місце тут робити оцінку наукової праці проф. Витановича. Вистачить тільки згадати, що він вийшов із прекрасної школи львівських економічних істориків — польських і українських, між ними відомого проф. Буяка, який навчив його наукової методології, цінування факту та сумлінності в оцінках і висновках.

Ще як плоди студійної його праці, зв'язаної з університетом, слід згадати монографії про робітничу родину — праця на грани соціології й економіки, та „Аграрна політика галицького сейму в цифрах крайових бюджетів між 1861 і 1914 рр.”

Продовжуючи свої досліди, головно в ділянці економічної історії Західної України, проф. Витанович видав такі праці: „Торговель-

ні і воєнні шляхи через карпатські перевали в середньовіччі” та „Західно-українське село, його історія та сучасний стан.”

Окремим історичним жанром проф. Витановича є його монографії-біографії видатних діячів, головно економістів. Він написав цілу низку таких біографій, з яких згадаю лише найважливіші: „Володимир Навроцький, перший український статистик-економіст”, „Олександер Русов у взаєминах між Галичиною і Наддніпрянщиною”, „Кость Паньківський, ідеаліст громадської праці”, а далі праці про Тугана Барабановського, Андрія Жука та інші.

Останнім часом з'явилася гарна монографія проф. Витановича про земельну політику українських урядів 1917-1920 рр. Власне, це відновлена його праця ще з довоєнного періоду, оригінальний рукопис якої затратився. На робочому столі Професора є ще інші закінчені й розпочаті праці, мемуари тощо.

Не можу не згадати ще однієї сторінки наукової праці проф. Витановича — його тісної співпраці з Енциклопедією Українознавства, одним із ініціаторів якої він був. Проф. Витанович не лише допомагає в редактуванні, рецензує матеріали, але й сам є автором різних статей, великих і малих. Деякі з них можна вважати невеликими монографійками, але їх написання вимагає багато часу, терпеливості, а іноді й нервів (якщо можна внести таку прозову вкладку до цього огляду). Якщо досі з'явилось 8 томів цієї колективної праці на еміграції українською мовою, якщо в друку вже другий великий том її англомовного видання, то в цьому велика заслуга і проф. Витановича та його безкорисної праці. Оце дозволю собі твердити з певним інтимним знанням справи, бо від 1952 року якось і моя особиста кар'єра перехрещується із Енциклопедією Українознавства.

* * *

Нині ми в Чікаго прощаємо проф. Витановича, що переїжджає на інше місце поселення ближче до своєї родини. Приємно нам прощати його в повноті сили, з творчими задумами та з запалом до праці, які його завжди характеризували. Проте, ми бажаємо зберегти його далі між нами як почесного громадянина української спільноти в Чікаго, про якого будемо завжди з вдячністю згадувати, за чиєю працею будемо слідкувати і кому двері наших установ,

Проф. д-р Ілля Витанович промовляє під час прощальної
Братської Зустрічі в Чікаго, 27 березня 1969 р. Поруч си-
дять: Орися Гарасовська — голова Сестрицтва Покрова
Пресвятої Богородиці, д-р Андрій Гаєцький — голова
Братства Святого Андрея Первозванного, і д-р Олександр
Фаріон — перший радний Української Католицької Парафії
Святих Володимира і Ольги в Чікаго

домівок і приватних господ завжди залишать-
ся відкритими.

Не можу в цей час не згадати вірну супут-
ницю Професора, його Достойну Дружину, Па-
ні Дарію. Про неї сам проф. Витанович каже
у вступі до „Історії українського кооперативно-
го руху”, що вона завжди була його „вірною
порадницею”, що при його багатьох і різних
зайняттях була „вибачливою і допоміжною”.
Про вчених і громадських діячів кажуть, що во-
ни завдячують свої досягнення чи не в більшій
мірі, ніж своїм здібностям — дружинам і ро-
дині.

Ми так само при цьому висловлюємо вдяч-
ність і признання добрій і прикладній Дружині
Вченого, матері гарно вихованих дітей, сьогод-
ні вже активних членів української громади, а

також самій їй, активній членці різних органі-
зацій та учасниці різних громадсько - культур-
них починів.

Скажемо одне на прощання, наші Дорогі
Гості, Панство Витановичі: українська громада
в Чікаго буде глибоко відчувати Вашу непри-
сутність в своїх рядах, буде Вас згадувати з по-
дякою за Вашу громадську працю, буде слід-
кувати за Вашим життям, дальшою працею і
частково буде з Вами ділитися успіхами Ваши-
ми і Вашої Родини.

Бажаючи всього добра, а насамперед Божого
благословення на Вашому шляху, сердеч-
но кажемо Вам на прощання: пороги українсь-
кого Чікага будуть тужити за Вами, а двері
його будуть завжди навстіж відчинені для Вас.

Щасти, Боже, і до милого побачення!

..ОВИД" ч. 1-2 (148-149), 1969

Пісні далеких островів

(Переспіви з японської лірики)*

ПІСНЯ ПРО ПОЧАТОК КНИЖКИ

В мости б'ють почорнілі хвилі,
і волосся русяве полоще
такий веселій, мілій,
весняний дощик.

Об серце б'є синя туга.
Тебе і досі нема ще!
А може в тебе вже другий,
Може і кращий?

Що було, хай порох присипле,
минулось, минулось, ну й годі!
На тебе ждути, сітку я виплів
тужливих мелодій.

Даремно на мості ось жду я,
даремно, даремно блукаю...
Розстання чашу отруї
До дна вихиляю.

I.

Я ждав тебе дуже, а ти не прийшла,
і дум сива мряка чоло обплела...
А що, якби, друзі, я вам розказав
той сон, що наснівся, як я задрімав?
... До дерева пишного, в цвіття багате,
звелів хтось нас разом ланцюгом прикувати.
Наш одяг в'язничний — з парчі дорогої,
кайдани із золота нас в'яжуть з тобою.
Та певно ви скажете, друзі мої,
що правди немає в поетовім сні.

2.

Усі розійшлися, й остався я
самoten. На трави я ліг,
а вечора сум, кучерявий
тінь дерев обплітає струнких.
Острови десь далекі з коралів,
десь далеко кохана моя...
На срібнім, блискучім роздаллі
засвітилася перша зоря.
Мої друзі пішли молодії.

„ОВІД” ч. 1-2 (148-149), 1969

Що ж робити самому мені?
Гей, з малими дітьми я
заспіваю дитячі пісні!

3.

Ток, ток! — нетля вдаряє щодня,
як засяє в вікні моїм світло,
світло радісне, світло веселе.
Лямпа в темені — рожа розквітла...
І летить в нерозгаданій тузі метелик,
б'ється боляче в шибку вікна.
Так і я перед брамою серця твоєого
із безсильної туги зідхаю щоднини,
як та нетля об шибу, даремно б'ючись.
Ви не вірите? Вірте ж, клянуся на Бога,
що без ласки її, що для мене на світі єдина,
я спалюсь, я спалюсь у полум'ї туги вночі!

(САІЛЗІО ЯСО)

1.

Це з поеми давньої сторінка:
В срібну сіть, що павук її виплів,
сів метелик, гойдавсь в павутинці
І заплутався в тонкому сріблі.
Умирає метелик. Достоту і я,
Що, заплутаний в сіті твого кохання,
так, гойдаючись в сонці життя,
хотів би відплисти в незнане.

2.

Те, що інших втішає, мене те коле.
Зневіряючись завжди, не зневірюсь ніколи.
Найдорожча моя, невимовно терплю,
моє серце — мов чаша гіркого жалю.
Кохати тебе так вірно, як я кохаю,
Це безглуздя, про це я знаю.
Що ж поробиш? Таке вже є
юне серце гаряче моє:
що інших втішає — мене те коле,
зневіряючись завжди, не зневірюсь ніколи.
Найдорожча моя, невимовно терплю,
моє серце, мов чара п'янкого жалю!

* „Пісні далеких островів” були видані в Варяжі 1940 року.

3.

В самоті заблукавши, знайшов я
цвіт осінній, останній, що цвів ще,
і в захопленні тихім, безмовнім
я почув наче звуки зловіщі.
І привидівся любий твій образ,
і зірвав я запізнену рожу,
та дмухнув вітер гострий, недобрий,
і в обіймах лихого морозу
пелюстки облетіли неждано
і на стежку завмерлі упали...
Розірвалось намисто, кохана,
гей, намисто безцінних коралів!

4.

Хвиля довга задуми гіркої.
Я блукаю від вишні до вишні.
Навіть місяць не заспокоїть
дум моїх, що сьогодні невтішні.
В тьмяній мряці місяць, як лебідь,
в далині заховався обрій.
І здається: замріяне небо
відбиває свій любий образ.

Навіть тіней у мряці не видко,
та прозорі для мрій темні ночі.
Тчеться спогадів срібна нитка
і засліплює змучені очі.

(САТО ГАРУО)

1.

Ітак осінній співає про далеке серце
таке мелодійне, тужливе скерцо.
Чи ж ти його знаєш?

В надморській, вологій печері,
на самому дні — блідорожева перла.
Чи відшукаєш?

Опівночі нічого не видко,
а місяць зловився у ночі клітку.
Чи знаєш?

В серці у кожного гарфа дзвінка є,
струни неторкані солодко грають...
Чи ж ти це знаєш?

2.

Воду з криниці без дна,
воду краплиstu, цілющу
з тобою хотів би я черпать
із джерела в лісі.

Воду, що не висихає,
воду краплиstu, цілющу
з тобою хотів би я пити
із джерела в лісі.

В воді тій цілющій, краплистій,
роздлившись, як піна,
з тобою хотів би я плисти
у сутінку віт і квітів.

3.

Ось хвилі вдаряють об скали,
опівночі море шумить,
а місяць на ложі з коралів
мружить очі, мов кіт.

Дивлюсь я на небо. У серці пала
світло, що гріє і сліпить.
Я взяв би співучу скрипку.
Чи ти затанцюєш, ворожко мала?

Ніч принесла у дарунок тобі
сукню розкішну, для тебе пошиту.
Але ти вже забула обіт.
вже не хочеш мене любити.

Хмари над зеленню хвиль
тонуть, на кусні розбившись.
Що ж! Висохли сльози твої вже
і мед твоїх уст обернувся на сіль.

Моя думка зблудила на туги морях.
Та годі! Вертатись не хочу.
Надобраніч, кохана моя,
не пробуджуєш ти серед ночі...

(СІМАЗАКІ ТОЗОН)

„ОВИД” ч. 1-2 (148-149), 1969

В ночі весняні грає на флейті мандрівний музика,
Білі хвилі між скелями, крик гусей диких.
Місяць купається в плесі прозорім озер.
В холоді ночі лист клена замерз.

На гвоздиках білий метелик — тремтливе пташа.
Десь зоря обірвалась, як тужна душа.
Глибиніє роздалля блискуче свідчадо.
Умираючи, сумно співає осіння цикада...

(МАСАОКІ СІКІ)

1.

Від граду прудкіший,
а легший від пуху,
серце проніже
незгаданий смуток.
Над морем безкраїм,
Ішо скелі полоще,
Птах дивний співає...

Може

це

ти

—

найдорожча?

2.

Того, що по його лицях
зимні слізози спливають,
як співає пісні ці,
в тузі, що гнобить як криця,
не забудь, о, далека, прохаю!

Як вийдеш із хати уранці
по воду з порожнім відерцем,
пригадай: на острові твого серця
майстер сірих літер цих
є самотнім вигнанцем.

О, завжди і завжди її ще
в надії смішній дожидаю!

На сонці тіні зловіщі
і зорі, як птахи віщи,
вночі на небі співають.

Спалахнула неждано надія:
гей, невже ждеш мене ще?
вибігши з хати в завію,
в заметиль хуртовин, вітровій,
на морській я пристанув стежці.

На березі чорного моря
убогий, покинутий човен
дощівки по вінця повен.
І в ньому відбились чудово
уявні, заплакані зорі.

В триванні солодкім, похмільнім,
у сяйві палкого кохання,
я вірю, я вірю незламно і сильно...
А з-за верб молодий, полум'яний
виплив місяць —

піратський вітрильник.

Закохані —

зажди сумні є!
І чомусь на вечірнім небі
Зорі дивно, в третінні ясніють
і у мряці м'якій даленіє
гір далеких задуманий гребінь.

(ЙОСАНО АКІКО)

1.

Гей, далеко у горах,
коло малої святині стрункої
вишні цвіт обсипається щорік.

Так в світанні блідому прибою
гаснуть тихо на небі зорі.

2.

Лагідно всміхається розігріте море,
червоніючи в заходу світлі палкому.
Витягаю руку і у задумі суворій
рожу зриваю, поринувши в смуток і втому.

Чи шум це далекого міста,
чи це спів хвиль морських, сріблистих,
чи відгук вчорашньої днини?
Ні, це смуток короткої туги хвилини!

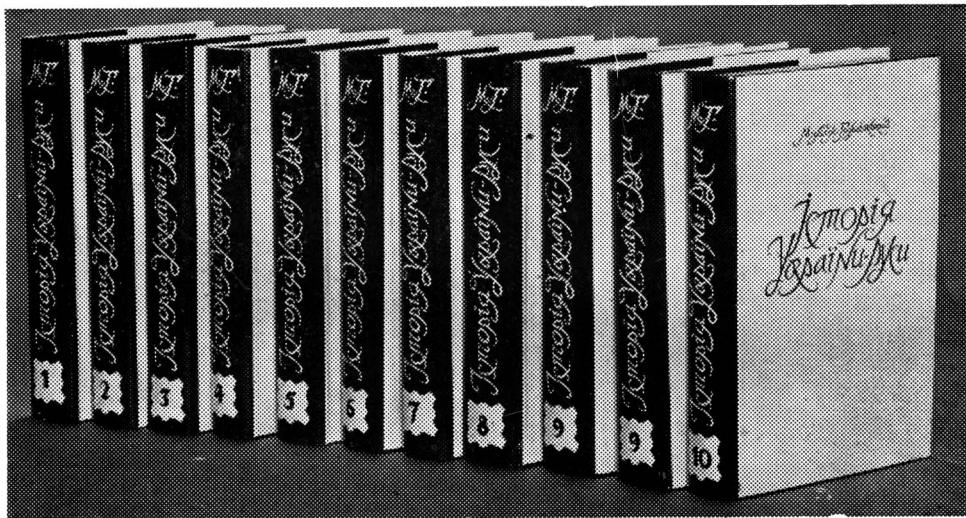
Всміхається лагідно море зогріте.
Мучить думка: чи вийдеш співати?
В дорогі вгорнувшись оксамитні шати,
в дожидання надії, зриваючи квіти,
так, як я, утопившись в блакиті,
так, як я за тобою,

за мною ти будеш тужити?

(КИТАГАРА ГАКУСІУ)

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ
Михайла Грушевського

11 томів у ціні \$110.00 за цілість. Продаємо на догідні сплати

Замовлення слати на адресу
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Avenue

Chicago, 22, Ill.

Мова і культура народу

Розвиток культури й цивілізації не був би можливий без мови. Від мови залежать усі науки; виховання відбувається за посередництвом мови. Тому Джон П. Гюз каже про роль мови у своїй книжці "The Science of Language": Якщо мова не є необхідна для життя взагалі, то напевно вона необхідна для життя людини".

На світі нема мови ізольованої. Кожна мова запозичує дещо від інших мов. Ці запозичення йдуть нормальню впарі з тим, що один народ приймає від іншого його культурні надбання. Навіть така високорозвинена мова, як англійська, не вільна від запозичень. Не переборщуючи, скажемо, що англійська мова половину своїх слів запозичила від інших мов.

Величезний вплив на історію і життя Англії мав наїзд норманів. Вони принесли з собою вищу цивілізацію: будували пишні замки й церкви, удосконалювали управу ріллі, зорганізували систему законів і судівництва, ввели країні форми поведінки й лицарства. Взагалі, нормани були добрими організаторами, керівниками й воївниками, але не були хліборобами й купцями. Все це відбилося в цікавий спосіб в англійській мові. Толі в Англії існували побіч себе дві мови: французькою мовою говорили норманські наїзники, а завойовані народні маси вживали англійської мови. Нормани намагалися зробити французьку мову панівною; вона стала мовою королівських дворів і судівництва. Результат суперництва був такий, що германська мова, стара англійщина, залишилася, але проковтнула масу слів з мови наїзників. Тому, що нормани були панівною клясою, залишилися по них в англійській мові слова, зв'язані з владою й управою держави. Щоправда, збереглися слова саксів "king" і "queen", але побіч них прийнято з мови наїзника французькі слова: government, sovereign, throne, crown, royal, state, country, parliament, prince, duke, palace, castle та багато інших, як honour, glory, courteous, duty, conscience, noble, pity, fine, cruel та інші слова, зв'язані з лицарством, шляхетством і творческими формами. Що нормани зацікавлені були теж релігією, бачимо це у великій кількості норманських слів, накинених англійській мові і зв'язаних із церквою, напр. Saviour, preach, pray. Внесли вони до англійської мови багато слів, зв'язаних із війною (war, peace, officer, lieutenant, captain, sergeant, army, enemy, march, guard), законодавством (justice, jury, traitor, damage, heritage, injury).

"ОВІД" ч. 1-2 (148-149), 1969

Майже всі назви предметів розкоші в англійській мові є норманського походження, зате назви простих речей є англійські. Англійські є теж назви великих явищ природи, як

sun, moon, stars, grass

тощо. Простий англійський робітник був

baker, fisherman,

зате ремісники, які більше стикалися з панами держави, норманами, були

tailors, painters, carpenters.

Впродовж XIV ст. Франція граває першу скрипку в лицарському стані, тому, за винятком кількох старих загальних назв, як, напр. sword (англо-сакське swerd або sveord), всі інші англійські слова є французького походження; навіть слово armor прийшло з французької мови. Тоді то дісталися до англійської мови такі французькі слова, що зв'язані з управою держави:

state, crown, reign, power, country, people, prince, duke, duchess, count,

законодавством і судівництвом:

judge, jury, just, sue, plea, cause, accuse, crime, marry, prove, false, heir,

воєнним ремеслом:

battle, war, arms, soldier, officer, navy, siege, danger, enemy, march, force, guard,

релігією й мораллю:

religion, virgin, angel, saint, preach, pray, rule, save, tempt, blame, order, nature, virtue, vice, science, grace, cruel, pity, mercy,

ловецтвом і спортом:

leash, falcon, quarry, scent, track, sport, cards, dice, ace, suit, trump, partner,

загальною культурою:

honour, glory, fine, noble, art, beauty, colour, figure, paint, arch, tower, column, palace, castle

і домашнім життям:

master, mistress, chair, table, furniture, serve, soup, fruit, jelly, boil, fry, roast, toast.

В тій останній ділянці життя слід звернути увагу на дуже цікаве явище: назви тварин залишилися англійські, але м'ясо від них названо французькими іменами.

Після наїзду норманів на Англію 1066 року прийшов процес латинізації англійської мови. Через вплив Церкви англійська мова запозичила дуже багато слів з латини. Ці запозичення були безпосередні або посередні. Велика кількість їх прийшла через Париж, що був осередком літературного життя в середніх віках. Бунт проти папської влади в XVI ст. роз-

будив зацікавлення у грецькій філософії, і тоді дісталися до англійської мови численні грецькі слова, прибрані в латинську шату. Введення сучасної хемічної номенклатури в XVIII ст. принесло нову хвилю грецьких слів до англійської мови.

Кожний народ має таку мову, якої йому треба. Всі мови добрі й достосовані до культури народу. Нема мов ліпших чи гірших. А все ж мова може стати інколи знаряддям політики, і ми, українці, добре це відчули на власній шкурі. Коли наїзник здобуває чужу країну, він завжди пробує накинути переможеним свою мову і зробити її панівною. З другого ж боку, переможений народ у мові знаходить заборону проти окупанта й чужого панування. Мріючи про незалежність, він плекає культ своєї мови.

Інколи буває, що враз із зміною політичних і культурних обставин народ намагається викинути із своєї мови чужі запозичення. Ми це бачили в німців у I-їй половині цього століття, коли вони очищували свою мову від французьких і латинських слів. Коли в XIX ст. хвиля націоналізму пройшла над Європою, деякі народи почали очищувати свої мови від запозичень і „кувати” власну термінологію. Тоді то мадяри викинули грецьке й міжнародне слово „театр” і заступили його новотвором „színház” (дослівно: дім сцени), хорвати на окреслення театру почали вживати слова „kazaliste”, щоб відрізнати свою мову від сербів, які створили на означення театру слово „позориште”. А в новіші часи з політичних мотивів почали деякі чванькувати народи (не тільки москалі й поляки) уважати свою мову країцю й культурнішою від інших мов. Очевидно, такі твердження спираються тільки на емоціях і не мають ніяких наукових підстав. Тенденцію до „чисток” у мові виявляють особливо народи, що боряться за свою політичну незалежність, або й державні народи, які хочуть здобути гегемонію в міжнародній політиці. Коли німецьке ціарство на переломі XIX і XX століть намагалося здобути перше місце в міжнародних відносинах, почалося в Німеччині систематичне очищування німецької мови від французьких запозичень. Тоді створили німці такі слова, як *Spielhaus*, *Fernsprecher*, *Fahrkarte*, *Abort*, *Kraftfahrer*. Коли ж у Німеччині прийшов до влади Гітлер, а в Італії Мусоліні, на політичну арену виступив „расизм” також у мові. Так німецькі нацисти, як теж італійські фашисти почали твердити, що індоєвропейські мови взагалі, а іхні мови особливо, є найкращим знаряддям людської

думки, а всі інші мови мусять перед ними поступитися.

Мова є могутнім чинником у житті кожного народу. Коли серби визволялися з-під турецького ярма, вони не мали одної соборної мови. Цей факт спонукав Вука Стефановича Караджича (1787-1864) написати першу граматику і словник сербо-хорватської мови та устійнити невпорядковану справу мови. Впродовж кількох століть норвежці належали до Данії й уживали данської мови в щоденному житті. Змагаючи до політичної незалежності, вони змодифікували свою стандартну данську мову і створили дансько-норвезький *kiksmaal* (дослівно: національна мова), який став національною мовою вищих верств населення. Для неосвіченої верстви норвезького населення, яке далі говорило своїми діялектами, це була майже чужа мова.

Мовознавство дає часто цінні матеріали для історика культури; воно інколи є єдиним джерелом до пізнання культури народу та його мріяної минувшини. Ми бачили, який могутній вплив мали норманські вікінги на мову й культуру старих британців. Тут додамо, що, коли англи й сакси вторгнулися до Британії, вони занесли туди не тільки власне словництво, але й слова, які самі запозичили з інших мов, головно з латини. Сюди належить слово *street*, що походить з латинського *strada* (виложений, вимощений камінням). Цим словом римляни означували дорогу, вимощену „штуром”. Коли сакси прийшли до Британії і знайшли там шляхи, побудовані римлянами, вони зберегли слово „street”, перероблене з латинського „*strada*”, на окреслення кращих доріг, але германськими словами „*Weg*” і „*Rad*” далі означували скромні кельтійські й англо-саксонські шляхи сполучення.

Історія знає такі випадки, що завойовник забуває свою мову й перебирає від переможених їхню мову. Діється це тоді, коли наїзник менше культурний від завойованого народу, або коли його кількість мала. Приклади на це знаходимо в історії слов'ян. Монголи, що завоювали наддунайських слов'ян, упродовж одного століття розплилися в слов'янському морі й перебрали від слов'ян їхню мову, накинувши їм тільки свою назву „болгари”. Могутній відомий літописець Іоанн Сирбій згадує про татарські міста, які відібрали їх від татар, але скорилися перед нашою вищою культурою. Литовські князі перебрали нашу культуру, завели на своїх дворах нашу мову, навіть державні документи видавали руською мовою.

Дискусія на недискусійні теми

В англомовній частині українського католицького тижневика в Чікаго, „Нова Зоря”, появилися останньо дві статті з таким нетактово-провокативним змістом, що не можна мовчати. Маю на увазі статтю якогось Гарасимчука під заголовком “Our Changing Church”, поміщену в ч. 9 за 2-го березня 1969 р., і статтю нікому не відомого М. Доречного під заголовком “No Idle Prattle”, надруковану в ч. 10 за 16 березня 1969 року.

Панові Гарасимчукові не подобаються наші ікони, вівтарі, іконостаси, а особливо українська мова в літургії. Він домагається і то негайно бодай одної літургії англійською мовою в кожній більшій парохії нашої Церкви в Канаді. Пан Доречний пішов ще далі. Він уважає, що Українська Католицька Церква взагалі не повинна зберігати української мови, а радше повинна допомагати українцям в Америці асимілюватися.

Почнемо від справи мови. Проблема мови в літургійних богослужбах Української Католицької Церкви була вирішена СПІЛЬНИМ ПАСТИРСЬКИМ ПОСЛАННЯМ усіх її владик, виданим з нагоди закінчення Вселенського Собору Ватиканського Другого в Римі (див. „Благовісник”, рік II, кн. I, сторінки 19-20). Там сказано так: „Згідно з постановою Собору, залишаючи і надалі в зasadі церковно-слов'янську мову, ми порішили увести з часом і в міру потреби живу українську мову в літургії і священнодіяннях нашого обряду. Рівночасно дозволяємо в разі конечності вживати, за виразним благословенням місцевого ієарха візантійського — українського обряду, теж інших мов: у читанні „Апостола” і „Євангелія”, після їхнього прочитання в українській мові, та в проказуванню вірними „Вірую”, „Отче наш” і „Вірую, Господи, і визнаю”. Крапка і ані на крок далі з іншими мовами!

Таке рішення нашого єпископату має на меті важливу і життєву справу Української Католицької Церкви (цитую далі за „Благовісником“): „Зберегти організаційну єдність нашого візантійсько-українського обряду на землях України і в зарубежжю, а тим самим зберегти і цілість усієї української католицької церкви в Україні і по всіх країнах нашого поселення і

в такий спосіб виконати високе завдання, вложене на нас Богом і народом”. Владики пригадують нам також слова признання і заохоту, що їх висловив Папа Павло VI з нагоди надання кардинальської гідності нашему Верховному Архиєпископові: „До вас усіх, дорогі сини, розсіяні по світі, одне батьківське слово. Знаємо наскільки Ви є стійкі берегти Ваші традиції, ваш обряд, вашу мову, вашу культуру. Це заслуговує на особливе признання перед Церквою і світом”.

Так була вирішена справа мови в наших літургійних богослужбах Єпископським Синодом Української Католицької Церкви в дусі постанов Вселенського Собору Ватиканського Другого і згідно з інтенціями Святішого Отця. Треба підкреслити, що автори послання уважають його обов'язуючим законом, а не якимсь припадковим, конвенціональним документом. Про це свідчить мова послання. Ми знаходимо в ньому такі вислови, як „Ми порішили”, „рівнож дозволяємо”, „ці наші рішення”, а зокрема такий уступ: „Згідно з постановами цього Собору, ні священики, ні вірні не мають права самовільно впроваджувати будь-які зміни в літургічні богослужби. Це може робити тільки компетентна церковна влада, якою в нашій Українській Католицькій Церкві є Верховний Архиєпископ з Радою Ієархів”.

У світлі таких постанов нашого єпископату кожному хіба ясно, що справа мови в Українській Католицькій Церкві не є проблемою, про яку можна дискутувати. Католицька Церква — це не демократія. Це інституція Божа, а керівництво нею Христос доручив наслідникам апостолів — єпископам. Не можна допустити, щоб якісь Семи чи Теди навчали нас на сторінках преси в справах обряду, традицій і мови в літургійних богослужбах. Допущення дискусії на цю тему на сторінках української національної преси, а зокрема української католицької преси, з метою заперечення постанов компетентної церковної влади треба уважати грубим і нетактовним порушенням постанов Єпископського Синоду Української Католицької Церкви.

Одним із основних завдань преси є формування публічної опінії. Тяжке це і відпові-

далнє завдання. Воно вимагає знання та досвіду, і в відповідальній пресі його виконують досвідчені журналісти, а не нікому не відомі припадкові одиці. Формувати публічну опінію — значить навчати, впливати і провадити, а не прислухуватися до всякої нісенітниці. Тяжко зрозуміти, чому молода людина українського роду мала б слухати богослужби англійською мовою в українській католицькій церкві, не раз досить далекій, коли вона має такі самі богослужби в латинській церкві на тій самій вулиці, де вона живе, або в близькім сусідстві.

На закінчення своїх постанов про мову наші владики видали до нас такий заклик: „Бо кожний свідомий українець знає, що, якщо не збережемо української мови в нашій Церкві, то її зовсім не стане серед нашого народу на зарубежжю. Тому ми певні, що це наше рішення знайде повне зрозуміння серед усіх шарів нашої еміграції в усіх країнах нашого поселення і що всі наші вірні, батьки, матері, отці духовні, всі наші чернечі мужеські і жіночі згромадження, чини, всі українські установи приймуть це наше рішення за нову нагоду і новий про видінний зазив взятися до наполегливої праці, щоб дати кожній українській дитині на зарубежжю відповідне знання нашої рідної української мови, літератури, історії, культури і допомогти їй таким чином бути живим членом нашого обряду і своєї рідної Церкви”.

Отже, навчаймо нашу молодь в дусі заклику нашого єпископату і не псуймо доброї молоді теревенями бородатої і галасливої меншості, якої в сьогоднішньому зматеріялізованому світі, на жаль, всюди повно. Не хочеться вірити, щоб статечна молода людина з Канади, маючи такі прекрасні зразки „інтеграції”, які дали нам сенатор Юзик, кол. посол і міністер Стар, сл. п. посол Антін Глинка, сл. п. сенатор Вал та інші, що, не відрікаючись українства, досягли таких прекрасних успіхів у новій батьківщині — щоб така молода людина писала на сторінках преси, та ще й католицької, що для нього „Ом” Гота Йоги і „Господи помилуй” — все одно.

Публікування матеріалів з вимогою увести англійську мову в наші богослужби на сторінках „Нової Зорі” — не новина. Чи це самоволя редакції, чи плянова підготова вірних до такої дійсності в недалекому майбутньому, мені не відомо. Якщо це друге, то промоторам такої ідеї треба собі ясно освідомити, що са-

мовільна зміна постанов компетентної влади в Українській Католицькій Церкві в справі мови виклике дуже шкідливі наслідки для нашої Церкви.

Панові Доречному моя відповідь коротка. Українська Католицька Церква — це Церква для українців і людей кровно й родинно пов'язаних з українством, чікагська епархія так і називається „Епархія св. Николая в Чікаго для українців”. Коли йому це не подобається і коли він так низько впав, що називає наше духовенство вузьколобими націоналістами, хай іде собі до чужих і не ширить серед нашої молоді баламутства! Інтенцією Слуги Божого Андрея, якому у великій мірі завдячуємо заснування нашої Церкви за кордоном, було можливи-ти українській людині нашого обряду духовну опіку всюди, де та людина не жила б, українською мовою і в ріднім обряді.

Наша сьогоднішня компетентна церковна влада, як це видно з послання, продовжує цю ідею Великого Митрополита.

Наприкінці кілька думок про тільки згадане Спільне послання нашого Єпископату. Послання — це документ великого історичного значення. Мені не відомо, щоб в історії нашої Церкви був коли-небудь виданий документ з такою кількістю авторитетних підписів. Послання підписали: Верховний Архиєпископ-митрополит, 2 архиєпископи-митрополити, 2 архиєпископи і 12 єпископів — разом 17 підписів. Послання було проголошено з нагоди такої рідкої історичної події в Католицькій Церкві, як Вселенський Собор Ватиканський Другий. Аж дивно, чому українська преса, а зокрема українська католицька преса, так мало, або зовсім не присвячує йому уваги. Цей документ обговорює найістотніші проблеми Вселенської Церкви і Української Католицької Церкви зокрема. Там знаходимо ясну й авторитетну відповідь на кожну проблему в нашій Церкві. Це, так сказати б, нова конституція Української Католицької Церкви, опрацьована цілим її єпископатом в дусі постанов Вселенського Собору Ватиканського Другого. Майбутнє Української Католицької Церкви є в наших українських руках. Коли ввесь Люд Божий нашої Церкви, себто владики, священики, монахи, монахині і вірні будуть діяти згідно з постановами послання, то ми можемо бути спокійні за долю нашої Церкви, бо нема у світі такої сили, що могла б знищити однозгідну волю народу.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС

Український Літературний Фонд ім. Івана Франка в Чікаго проголошує третій зчергі Конкурс на найкращі українські літературні твори, що з'явилися друком у 1967, 1968, 1969 роках.

Висота нагород:

Перша нагорода: 1,200 дол.

Друга нагорода: 800 дол.

Третя нагорода: 400 дол.

Роздача нагород, на підставі рішення Літературного Жюрі, якого склад буде поданий пізніше, відбудеться в грудні 1970 р. у Чікаго під час Академії - Вечора Української Літератури.

Автори, що хотіли б взяти участь у цьому літературному конкурсі, повинні надіслати сім примірників своїх творів для членів Жюрі до дня 1-го лютого 1970 р. на адресу:

UKRAINIAN LITERARY FUND

2351 West Chicago Avenue

Chicago, Illinois 60622 — USA

За Правління Українського Літературного Фонду
ім. Івана Франка в Чікаго

Рома Турянська —
секретарка

Адам Антонович —
голова

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ ім. Т. ШЕВЧЕНКА — В 50-РІЧЧЯ

Володимир Луців – співак-бандурист

Володимир Луців, відомий український тенор, уродженець м. Надвірна в Західній Україні. Після 2-го світової війни переїхав у Лондон, Англія, де живе з дружиною Лесею та з двома донечками, Анною-Марією і Оксаною.

Студій співу й музики почав у вищій Лондонській музичній школі Трініті; продовжував їх у консерваторії св. Кекілії у Римі й завершив їх під керівництвом проф. Густава Захера в Лондоні.

Володимир Луців дебютував, як професійний співак, на Світовій виставі в Брюсселі в 1958 р., виступаючи там у бельгійському павільйоні. До важливіших його успіхів належить виступ у Музичній Академії св. Кекілії у Римі. В 1961 році він здобув першу нагороду на міжнародному

конкурсі співаків у Бельгії. З того часу Володимир Луців виступає часто в найбільших театрах та в концертowych і радіо - телевізійних програмах Великої Британії. Він відомий також із виступів у багатьох містах Італії, Австрії, Німеччини, Франції, Голяндії, Бельгії, ЗСА і Канади. Між численними признаннями артистичного талану Володимира Луціва, годиться згадати те, що під час свого американського турне в 1966 р. він одержав почесну грамоту з рук губернатора ст. Массачусетс, А. Волпе.

Володимир Луців є також відомим бандуристом-віртуозом. Одним з його видатних концертів був виступ на банкеті з нагоди Світового Конгресу Вільних Українців у Нью-Йорку в листопаді 1967 року.

Виступ В. Луцева в Чікаго

В своєму речиталі 22 лютого ц. р. в залі школи ім. Шопена (Чікаго) співак-бандурист Володимир Луців виконав досить оригінальну і цікаву програму.

Більшість співаків тримається традиційної схеми щодо побудови програми і напочатку вони виконують твори світової літератури, а другу половину речиталю присвячують українським авторам.

Володимир Луців відстуває від вищезгаданої схеми. Речиталь починається українськими творами. Вся програма мала 12 українських та 4 неукраїнські твори.

Арія Андрія з опери „Катерина” — Аркаса, аріозо Назара з опери „Назар Стодоля” та аріозо Богуна з опери „Богдан Хмельницький” — Данькевича, були виконані дуже добре. Співак уміє дати кожному героєві цілком індивідуальні риси, і нам здається, що ці постаті живими стоять перед нашими очима.

„Безмежнє поле” — Лисенка прозвучало з особливою легкістю.

Найсильнішою точкою програми були „Думи” в супроводі бандури. Віртуоз бандури Володимир Луців показав у „Думах” свої надзвичайні здібності, як виконавець цієї важливої форми української музичної творчості.

Він зумів передати лиху, нестерпні страждання козаків у турецькій неволі та їхню геройчу боротьбу за визволення батьківщини з такою драматичною силою, що слухачі були зворушені до глибини душі.

У багатьох співаків „Думи” часто звучать, як звичайні історичні пісні.

У виконанні В. Луцева „Думи” звучать, як імпровізації співака-кобзаря, що передає свої почуття в хвилині творчості, при чому бандура і спів становлять одне ціле.

„Думи” В. Луцева з їхніми чудовими речитативами та каденціями зберігають свою типову архаїчну красу.

Отже, своїм надхненним і майстерним виконанням „Дум” В. Луців причиняється до збереження цієї форми української музики та викликає зацікавлення й захоплення нею широких кіл слухачів, особливо української молоді.

„Серенада” Тоселі, „Гранада” — Ляра та неаполітанські пісні належать до так званої „легкої музики”. Вони набирають, якщо їх часто слухати, але В. Луців виконав і ці твори переконливо, зберігаючи їхні національні риси.

Решта програми складалася з двох мало-відомих творів: „Києве мій” — Шамо, та „Зоряна ніч” — Кос-Анатольського.

Відома народна мелодія „Чорні брови” в опрацюванні Надененка дуже добре прозвучала на закінчення програми. Ця ніби дуже проста пісня у виконанні В. Луцева промовляла до сердець слухачів.

Настирливі оплески присутніх примусили співака виконати ще дві пісні.

Фортепіановий супровід В. Хвостик був на відповідному мистецькому рівні і цим привинився до успіху речиталю.

О. Сидоренко-Квірмбах

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,
здійснений за оригінальними єврейськими, арамейськими та грецькими текстами
ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

Старий Завіт 1070: Новий Завіт 352 сторінки
Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням	20.00 дол.
В полотняній оправі з позолоченням	15.00 дол.
В полотняній оправі	12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду”.

В Ж Е В И Д Р У К У В А Н А

АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

накладом
ТОРОНТОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

коштом
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗУ

ПЕРШИЙ ТОМ ВЖЕ ПОЯВИВСЯ
і ВКЛЮЧАЄ РОЗДІЛИ:

Загальні інформації
Фізична географія і природа
Людність
Етнографія

Українська мова
Історія України
Українська культура
Українська література

ЦІНА ПЕРШОГО ТОМУ — 37.50 ДОЛ.

Замовлення приймає

Видавництво Миколи Денисюка в Чікаго

Замовлення з чеком або моні ордером слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

Упоперек Азії

(Продовження)

Л Я О С

Ляос — найбільша з країн, що входили до складу французької колонії Індокитаю. Проспір Ляосу — 231.000 кв. км. з 3 мільйонами населення, з того 780.000 належить до різних етнічних „меншин”. Ріка Меконг просікає країну впродовж однієї тисячі кілометрів і є повною комунікаційною артерією.

У країні нема спокою, хоч нібито настало замирення між націоналістами, невтральними та комуністами.

Ляос є королівством, ним управляє партія невтральних, проте велику частину країни контролюють комуністичні партизани, що дістають військову допомогу з сусіднього Китаю. В Ляосі перебуває постійна міжнародна контрольна комісія, до складу якої належать представники Індії, Канади й Польщі, але можливості їх діяльності обмежені. Мало тут шляхів, більшу частину краю вкривають джунглі.

З Vientiane, столиці Ляосу, що справляє враження провінціонального містечка, я хотів поїхати до Камбоджі, але ніхто не міг дати мені докладних інформацій, як це зробити. Ні урядові чинники, ні міжнародна контрольна комісія не знають точно, яка влада які терени контролює.

У Vientiane репрезентантом комуністичних партизанів, що називають себе Path Lao, є полковник Soth Pethras. Напроти ринку біля головної пошти міститься його квартира. Її охороняють „власні” озброєні вояки. За посередництвом приятелів я зголосився до нього, бо хотів довідатись, котрі райони окуповані комуністичними частинами та чи міг би я дістати перепустку на переїзд цими районами. Полковник зустрів мене ввічливо, почав стував, але по цілогодинній розмові я вийшов від нього більше здезорієтований, ніж прийшов. Така то тактика азійських комуністичних дипломатів. Я вирішив пробиватися до Камбоджі на власну відповідальність.

Автобусами по поганих дорогах я доїхав до міста Pakse i Savannakhet. На дорогах стоять барикади, проводяться часті перевірки пасажирів та авт, що кільканадцять кілометрів стаціонують військові частини. Мене якось усюди пропускали, не питуючи про документи.

„ОВИД” ч. 1-2 (148-149), 1969

Постійної комунікації автобусами тут нема. Вояки часто підвозили мене до найближчих військових станиць. Кілька разів мене попереджували, що дальші околиці непевні й тому не можна ручатися за мою безпеку. Часом підвозили мене до якоїсь місцевості й казали, що дальші терени нічий. Доводилось теж мандрувати пішки, ночувати в селях. Бувало й так, що з’ївиши на снідання юшку, яку я вважав рибою, я робив цікаве „відкриття”: на дні миски було кілька варених жаб...

У весь час я держав напрямок на півден. За містечком Pakse, розташованим за 150 км. від кордону Камбоджі, я минув останній військовий пост. Пройшовши кільканадцять кілометрів, я натрапив на комуністичних партизанів. Занесли мене в село, де була їхня квартира. Сотник, командир частини, добре говорив по-французьки й по-англійськи. Я розповів йому про свою мандрівку. Мабуть, я сподобався командирові, бо він наказав принести відро самогону, покликав оркестру і запросив кількою дівчат. Почалась забава, танці, всі сп'янили. Мали щастя, що тієї ночі не наступали урядові військові частини. А втім урядові війська в боях з партизанами дуже обережні: більші частини ніколи не стоять залогами по селях, лише вирубають ліс, виривають траву і на такій галяві будують табір, оточений оборонними ровами. Це забезпечує їх перед несподіваним наскоком.

Наступної ночі партизани відвезли мене кілька кілометрів і сказали: „За дальшу вашу безпеку ми ручаємося“. Я помандрував дірогою серед лісів, не зустрічаючи ні осель, ні будь-яких військових частин. Врешті дійшов до містечка Kinnak за 20 км. від кордону Камбоджі. Тут можна корисно виміняти долари на місцеву валюту (рієл), бо на чорному ринку платять удвое з половиною більше.

До кордону дійшов я не натрапляючи ні на які стійки, бо поліція й еміграційний уряд приміщуються в Kinnak-u.

КАМБОДЖА

На границі Камбоджі ніхто не перевіряє моїх документів, бо кордонний пункт міститься в містечку Станг Тренг за 60 км. від кордону.

Від місця, де я вступив у Камбоджу, нема ніякої комунікації, цей відрізок дороги я пройшов пішки.

Камбоджа має багате минуле. Її історію можна поділити на три доби. Королівство Фунан постало в той час, коли гуни управляли Китаєм, а цісарі — Римською імперією. Соціальній устрій Фунану спирається на брагманізм, бо брагманізм був під впливом буддистської доктрини, що, принесена до Індо-Китаю на початку нашої ери, здобула собі прихильність королів. У 2-ї пол. 6-го століття Фунан перебував під впливами васальної держави Ченля, що її заселяло плем'я Камбу, від цього й пішла назва Камбоджа. Оце й кінець 1-ої історичної доби.

Друга доба почалася в 9 стол. рівночасно з постанням монархії Чмер і скінчилася у 1432 році перенесенням столиці до Фном Пенг. Третя доба — то часи воєн, наїзду Сіаму і В'єтнаму на землі Камбоджі. Камбоджа втратила на користь Сіаму частину території на півночі й заході. Південні провінції захопив В'єтнам. Король Нородом I попрохав допомоги у французів, але цей факт мав фатальні наслідки. Французи ніби прийшли помагати і... перемінили Камбоджу в свою колонію. Щойно в 1953 році Камбоджа одержала самостійність. Князь Нородом Сіганук, народжений 31 жовтня 1922 р., став королем у 1941 р. після свого діда, короля Сісоват Монівонг-а, але через два роки по проголошенні самостійності зрікся влади на користь свого батька Нородом Сурамаріт. Батько володів до 1960 року. Нородом Сіганук зрозумів, що з короною на голові сьогодні нелегко промовляти до народу. Тож зрікся корони і, ставши головою уряду, знову перебрав владу в свої руки. Завів у країні деякі реформи і проголосив нейтральну політику. Це не перешкоджало йому порвати дипломатичні взаємини з Америкою. Порвав також з сусідами — Сіямом і Південним В'єтнамом, нібито за те, що ведуть проамериканську політику, а насправді ж тому, що Камбоджа має претенсії до своїх, колись утрачених теренів. Нейтральність вийшла Камбоджі на користь, у країні панує спокій, порядок і відносний добробут. Тут нема національних суперечностей, хоч у Камбоджі живе 300 тисяч китайців і стільки ж в'єтнамців. Офіційною релігією Камбоджі є буддизм, проте панує повна релігійна толерантність, а навіть почасти свобода слова. Є тільки

одна партія під назвою Народна Соціалістична Партія. Основником і головою партії є князь Нородом Сіганук. Треба сказати, що він не тає „червоний”, як виглядає. Всі інші політичні партії, включно з комуністичною, заборонені. Сіганук урятував країну від комуністичного панування. Знаючи, що настрої населення були антиамериканські, він робить вигляд, що веде антиамериканську політику. Бачачи, що в країні багато комуністів, проголосив себе марксистом і таким способом вирвав у комуністів зброю з рук. Врешті комуністам не залишалося нічого іншого, як приєднатися до нього і стати соціалістами. Входить навіть опозиційний часопис „Проти уряду”, але знавці місцевих обставин запевняють, що газету редактують співробітники уряду, щоб здавалося, що тут є свобода слова і критики. Хоч Камбоджа була французькою колонією, вона веде профранцузьку політику. В країні працює багато французів — різних знавців, спеціалістів, дорадників, вони займають високі урядові становища, а Нородом Сіганук наслідує Дел Голла, навіть — як дехто іронізує — у вимові й жестах.

Камбоджа — це типово хліборобська країна, продукує риж, кукурудзу, кавчук, перець, каву, тютюн і бавовну. Риболовля й ліси та кож дають прибуток населенню й державі. Ріка Меконг є для Камбоджі тим, чим Ніль для Єгипту. Вона належить до найрибніших рік світу. На місці, де в 1955 р. ще були піски й джунглі, через п'ять років виріс Сігануквіл, найбільший порт Камбоджі з модерним технічним устаткуванням і 20 тисячами населення. Тут причалюють великі трансокеанські кораблі. Порт має залізничне сполучення з Фном Пенг. Розбудовується не тільки пристань — розвивається промисловість, розбудовуються нові готелі, пляжі — одним словом, Камбоджа поступає вперед.

Фном Пенг — чисте гарне місто з 600.000 пожильців. Крім королівської палати, тут багато храмів і пагод. Кожного ранку видно на вулицях монахів. У горшки, що їх монахи носять, люди вкладають харчі. Монахам не можна приймати подарунків, ані грошей, але буддистські монахи мало різняться від християнських монахів середньовіччя — не погорджують вигодами, забавами, алькоголем і жінками. Проте люди ставляться до них з пошаною.

Кожний юнак до 21-го року життя повинен відбути військову службу та провести при наймні 3 місяці в монастирі як монах. Більшість хлопців зберігає цей зовсім не нікудишній звичай.

З Фном Пенг поїхав я автобусом 320 км. до міста Сієм Реапа, а звідти ще 7 км. до монастиря в Ангкорват. Ангкор — колишня славна столиця імперії Камбоджі. Це місто збудував у 9 стол. по нар. Христа король Джаєварман II, він і започаткував культ бога-короля.

Його наслідники продовжали його діло, поширили кордони імперії, будували для власної слави нові храми велетенських розмірів, вкриті прикрасами, різьбами й статуями. Найбільший з них Ангкорват, збудований у 12 ст., був справжнім містом-монастирем.

Монументальний і єдиний у своїм роді Ангкор став символом брагманської та буддистської релігії. Понад 600 монументів різного розміру, розміщених на просторі 150 кв. км., свідчить про велетенську працю минулого епохи. Але в 15-ім столітті ця високо розвинута цивілізація зникла. Ангкор переходитив з рук до рук, загарбники мінялися. В 1432 р. пожильці громадно залишили місто, і згодом джунглія проковтнула цю столицю Кмер-ів. Щойно сто років тому відкрив його Ненрі Мовгот, і світ знову довідався про Ангкор. Колись місто мало сотні тисяч населення, сьогодні оживляють його лише туристи та провідники прогулянок.

З Камбоджі я полетів до Сайгону в Південному В'єтнамі. Довго я не перебував у цій неспокійній країні, вернувся до Фном Пенг, а звідти через Ляос перемандрував знову до Сіяму.

В СІЯМІ ВДРУГЕ

З Бангкоку я подався до південних провінцій Сіяму. В містечку Ратчабурі (за 110 км. від Бангкоку) я всів до автобуса і проїхав кілька десят кілометрів. Проїздом понад море побачив я цікаву рибальську оселю, тож дав знак кондукторові, що хочу тут висісти. Вискочив з автобуса, обслуга в поспіху подала мій багаж, і ніхто не помітив, що це не все. Поки я спохватився, автобус рушив „на цілий газ”, збиваючи хмару куряви. Я стояв на дорозі з білетом у руці й безрадно дивився, як за

поворотом дороги зник автобус з моєю фотокамерою.

Зразу обступила мене громадка пожильців, запрошуючи зайти до оселі. Я намагався вияснити їм, у чому діло, але вони мене нерозуміли. Я зупинив перше з черги авто, сподіваючись, що здожену автобуса. То була автостанція. Водій теж не зрозумів, чому мені так спішно, і запрошуав мене до придорожніх крамниць на прохолодні напитки. Я зрозумів, що моя погоня за автобусом засуджена на невдачу. Я не знав ні числа автобуса, ні кінцевої його зупинки, ні назви автобусного підприємства. Вернувся до Ратчабурі. На автобусній станції, де я був купив білет, мене поінформували, що кінцева зупинка автобуса, де залишилась моя фотографічна камера, є в місцевості Тен Сакой за 260 км. Того дня автобус туди не їхав. Я поїхав до Тен Сакой автостопом.

Була пізня північ. Ішов дощ. Я пройшов болотнистою дорогою 4 км. з головного шляху до Тен Сакой. На автобусній станції стояв автобус ч. 66—6. „Мій” автобус! Я заглянув у вікно: залога спала. Постукав у двері — за хвилину побачив крізь шибу всміхнені обличчя. Вони пізнали мене, подали фотокамеру і на мигах запрошували на нічліг в автобусі. Я не використав запрошення, був мокрий і заболочений, тож хотів умитись і виспатись у чистому ліжку. Я пройшов кілька сот метрів вулицями містечка, але готелю не знайшов. У цю пору всі domi зачинені, вулиці пусті. Була темна ніч і, на лихо, знов пустився дощ. Я побачив буддистський храм, без надуми перескочив огорожу, відчинив двері й біля статуй Будди переспав до ранку.

На другий день продовжував мандрівку. Хотів дістатися до столиці південних провінцій Сурратгані й там продовжити свою сіамську візу. Коли дивитись на mapu, яку я отримав у туристичному бюрі в Бангкоку, виходило, що місто Сурратгані повинно мати сполучення із шляхом з Малайзії до Бангкоку. Але, яке було мое здивування, коли я з'їхав з головного шляху в напрямку до Сурратгані! Пройшав джіном кільканадцять кілометрів по поганій болотистій дорозі й зупинився на ніч у селі.

Вночі почали йти дощі, три дні лило, мов з відра, ріки повиступали з берегів і в долинах

позаливали села й поля. Дорога, що тоді будувалася, цілком розмокла. Я був забльокований у селі протягом кількох днів. Як нарешті трохи підсохло, урядовці від будови шляхів підвезли мене до наступного етапу. Що кілька кілометрів біля дороги побудовані табори для робітників, але доля їх незавидна. Працюють тяжко під пекучим сонцем, заробляючи на місяць 300 бетів, себто 15 американських долярів. Різниця в заробітках тут величезна, бо особи на керівних постах дістають від 5.000 до 7.000 бетів місячно та ще й безплатне удержання, а робітники мусять за удержання платити. До того ж і ціни вищі, ніж у містах, бо довіз продуктів важкий. Коли ж урахувати, що немає сталих цін на харчові та промислові продукти, то спекулянтам тут, як кажуть, „бук розвився”. Робітники живуть у примітивних умовинах, не мають ні культурної розваги, ні моральної опіки, нема читальні, книжок, газет. Я був для них своєрідною атракцією, розповідав про свої мандрівки, показував знімки. Просили, щоб я довше був з ними, а коли я не погоджувався, то навмисно продовжували мое серед них перебування, відмовляючись відвезти мене до наступного етапу.

Деякі відрізки дороги пройшов я пішки, бо дорога була непроїзна. Вже рік триває будова шляху, що має сполучити Сурратгані з головним шосе Малайзія-Бангкок. Цей відрізок становить 135 км. Найважче будувати шлях у горах. Сурратгані має залізничний зв'язок з іншими містами. Добившись до міста, я зголосився в еміграційному уряді й показав пашпарт. Не питуючи мене про причину 8-денного запізнення, урядовець без застережень продовжив мені час на перебування в країні, а в формуларі, який я заповнив, написав, що я зголосився за два дні перед вигасненням важності візи.

З міста я поїхав на острів Пхукет на південно-західному побережжі Сіяму. Тут багато ананасів і кокосових пальм. Пожильці острова вживають тренованих мавпочок до зривання горіхів з високих пальм. Звідти я помандрував 450 км. на східнє побережжя до Сонгкля. Це гарне містечко лежить над морем, має гарний пляж, недалеко видно гори. Тут я зупинився відпочити по томливій мандрівці. Познайомився з місцевою молоддю, грав у відбиванку й кошівку, купався у чистій морській

воді, засмалювався на пляжі. Було дуже приємно.

Звідси я поїхав до містечка Гатіяй і далі до кордону Малайзії.

МАЛЯЙЗІЯ

Малайзія — це наче мінъятюра екзотичного Сходу. Храми, мінарети, пагоди. Барвисті сарангі малайських жінок контрастують з індійськими шарі й китайськими чеонгсам. Всюди можна бачити мусулманів у шапках сікг, у чалмах і китайських робітників у широких солом'яних капелюхах.

Малайзія — країна багатьох рас. У складі 7,607.000 населення є 3,812.000 малайців, 2,803.000 китайців, 750.000 індійців та близько 100 тисяч інших національностей.

Гори вкриті пралісами, на узбережжях природні морські пляжі з кокосовими пальмами, далі болотяні рижкові поля й зелені плянтації кавчуку. У цій невеликій країні (131.260 кв. км.) є працьовите населення, добре шляхи, чисті міста, життєвий рівень вищий, ніж в інших азійських країнах, за винятком Японії та Сінгапуру. Більшість населення працює на плянтаціях кавчуку, що дає головний прибуток країні. В 1877 р. перепачковано з Бразилії й насаджено в Малайзії 22 кавчукові дерева — сьогодні 90% всесвітньої продукції гуми походить з Малайзії. Коли дерево має 5 років, розтинають кору, і з неї до посудин спливає біла рідина, гума. ЇЇ, як сировину, транспортують до інших країн.

Три п'ятини Малайзії покриті джунглями. Там, де джунглі випадаються й викорчовуються, постають свіжі плянтації. Крім кавчуку, населення вирощує риж, каву, чай та ананаси. Багато тут родовищ цині й міді, так що з цих копалень держава має чималі прибутки.

Більшість малайців є мусулманської віри, але між ними нема релігійних фанатиків — зрештою, вони не дуже „практикуючі” і мінарети світять пусткою. Жінки не носять серпанків. Я не зустрів ні одної жінки з заслоненим обличчям. Щораз менше жінок носить традиційні сарангі, більшість одягається на європейський лад, а молодь навіть наслідує англійський спосіб життя.

Малайзія є королівством, яке складається з удельних князівств, але князі, хоч живуть у величавих палацах, не здійснюють жадної влади, не займають становищ в адміністрації ні не відграють помітної ролі в політичному житті. Їхні впливи обмежені релігійним провідництвом, тому вони часто діють „з-за лаштунків”.

Я зупинився в Пенанг-у, місті, розташованому на острові тої самої назви. Між островом і недалеким суходолом підтримується сполучення поромами. Місто модерне, чисте, багате, бо тут порт, вільний від мита, тож можна купити за низьку ціну товари з різних країн. Однак недалеко новітнього Пенангу є така чудасія, як храм святих гадюк. На деревах і піску лежать ліниві святі гадюки, а довколишнє населення приносить їм жертви продуктами і грішми — тож непогано ведеться й опікунам храму.

В Куяла Лумпур, столиці Малайзії (250 тисяч пожильців) нема історичних пам'яток, бо місто постало сто років тому. Найгіднішим уваги містом Малайзії з історичного погляду є Малякка, розташоване на західному узбережжі. Заснували його в 14 столітті маляйці, що втекли з Сінгапуру, коли його здобули війська Яванської імперії — маджапагіт. Незабаром султанат Малякка став важливим торговельним центром та одним з більших міст південно-східної Азії. Сюди приїздив адмірал Ченг-Го, висланець китайського імператора Йонг-Го, з обіцянкою обороняти султанат. В 1511 р. Малякку здобули португальці, збудували оборонні мури, палати й костьоли та перетворили місцевість в одну з найміцніших фортець Сходу. По 130 роках португальського володіння фортецю здобули голляндці. Вони володіли в цьому місті півтора століття, залишивши за собою слід в архітектурі костьолів і державних будівель. В 1824 р. голляндці виміняли Малякку за англійську Суматру. З того часу Маляккою управляли англійці аж до народин самостійної Малайзії в 1963 році.

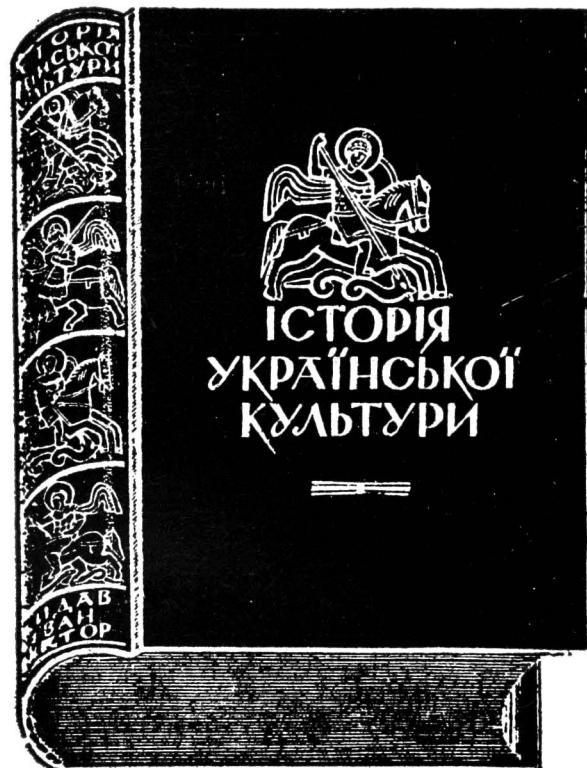
**Дмитро Дорошенко
НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ТОМ I-II**

590 сторінок, великого формату,
в твердій оправі.
Ціна 10.— дол.

Замовляти в адміністрації „Овиду”

,,ОВИД” ч. 1-2 (148-149), 1969

**ІСТОРІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
(ДРУГЕ ВИДАННЯ ДОПОВНЕНЕ
ДО 1964 РОКУ)**

Так виглядає І.У.К. в поменшенню.
Дійсна величина 10 x 7½ x 1½ цалів.

Вже вийшла з друку — перший том.

(Цілість має два томи)

Видання І.У.К. люксусове, на найращому папері, тверда обкладинка, оправлена в імітацію шкіри, з золотодруком та цеплюдою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи:

Мітологію, Побут і Письменство.

Разом 480 сторінок друку і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому \$ 12.00.

Замовлення вислати на адресу:

MYKOLO DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

(Відняти, виповнити і вислати)
ДО ВИДАВНИЦТВА МИКОЛІ ДЕНІСЮКА
Замовляю Історію Української Культури (перший том) в ціні \$ 12.00. Належність пересилаю чеком, моні ордером, готівкою в листі. (Коли готівкою то в реджістрованім листі).

Книгу прошу вислати на адресу:

Збірник на пошану Романа Смаль-Стоцького

Збірник на пошану видатного українсько-го вченого і громадського діяча проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, з нагоди 70-річчя з дня його народження, вийшов з великим запізнен-ням, за кілька день до смерті Ювілята: він помер 27-го квітня 1969 року на 77 році жит-тя. Та все ж поява Збірника ще за життя вче-ного була для нього великою втіхою.

Це велика книжка на 414 сторінок, як 177 том „Записок НТШ” (Нью-Йорк — Париж — Сідней — Торонто), датований 1963 роком. Збірник містить 36 статей, що їх авторами є члени всіх трьох секцій та комісій НТШ. З них перші чотири, (В. Радзивича „Проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, життєписний нарис”, К. Кисілевського „Лінгвістичні праці проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького”, І. Кедрина-Рудни-цького „Роман Смаль-Стоцький як політик і дипломат”, В. Лева „Вибрана бібліографія праць проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького”) присвячені самому Ювілятові. В них подається все трудове життя цієї працьової людини, що все своє життя присвятила науці та гро-мадській діяльності. Тут розкривається вся велич Романа Смаль-Стоцького, як відданого ук-раїнському народові трудівнику в різних ді-лянках культурного, наукового і громадського життя. В цих статтях зібрано все, що тільки можна було без перебільшення сказати про цього велетня епохи, що залишив по собі великі сліди праці. Тому слушно зазначає в пе-редмові редактор Збірника проф. д-р Василь Лев, що Роман Смаль-Стоцький, вихований у високоосвічній родині і в патріотичній атмос-фері свого батька академіка Степана Смаль-Стоцького, „вже замолоду зрозумів і визна-чив собі життєве завдання — служити своєму народові й своєю науковою і громадською пра-цею допомагати йому в усебічних визвольних змаганнях досягнення неалежності й суверенности”. „Діючи згідно з римським принци-пом *Salus Rei Publicae suprema lex esto*, — ка-же далі той же редактор, — він уже понад п'ятдесят років працює науково і суспільно для добра нації”. Але раптом життя його обірвалося, обірвалось несподівано для всіх, хто знав

його як енергійного й невтомного трудівника на широкому громадському полі.

Ще за кілька день до смерти ми з дружи-ною одержали від нього останнього, перед-смертного листа, де він, неначе передчуваючи наближення останніх хвилин свого життя, пи-сав: „Дорогі мої: в понеділок іду в госпіталь. Прощаюсь з Вами. Ваш душою. РСС”. А в не-ділю він відішов вічний спочинок.

Я трохи довше спинився на самій постаті Ювілята, бо не міг не спинитися в зв'язку з його смертю. А тепер коротко спинюсь на інших статтях, присвячених різним ділянкам науки.

Крім згаданих уже мовознавчих статей К. Кисілевського і В. Лева, на мовознавчі теми вміщено ще такі статті: М. Міллера — про по-ходження кирилиці, М. Стакова — про україн-ську назву U. S. A., Я. Рудницького — про дещо з *Slavic Etymologies*, О. Горбача — про лексику дитячої мови та про вулично-тюремні арготиз-ми у Франковій прозі, П. Ковалєва — про ро-лю запозичень та методологічні засоби їх до-слідження, М. Андрусяка — про нові матерія-ли в справі дослідів над назвою „Україна”.

На теми з літератури і фольклору до Збір-ника подали статті: М. Тершаківець — про сто-річчя смерті Тараса Шевченка, Ю. Бойко — на тему „М. А. Маркевич і Т. Г. Шевченко”, Л. Луців — на тему „Тарас Шевченко в інтерпре-таціях акад. Степана Смаль-Стоцького”, Д. Бо-гачевський — на тему „Тарас Шевченко і Да-вид Штравс”, В. Дубровський — про те, як ра-дянська влада навчила шанувати Тараса Шев-ченка, К. Меннінг (англійською мовою) — на тему “Personal and Epic Elements in Franko's “Moses”, В. Безушко — про переклади Івана Франка, О. Соколишин — про Євгенію Яро-шинську як письменницю Буковинської Украї-ни, Я. Славутич — про основні теми в творчос-ті М. Ореста, О. Домбровський — на тему „До проблеми фольклору Геродотової „Скітії”, І. Сидорук — про поліські пісні.

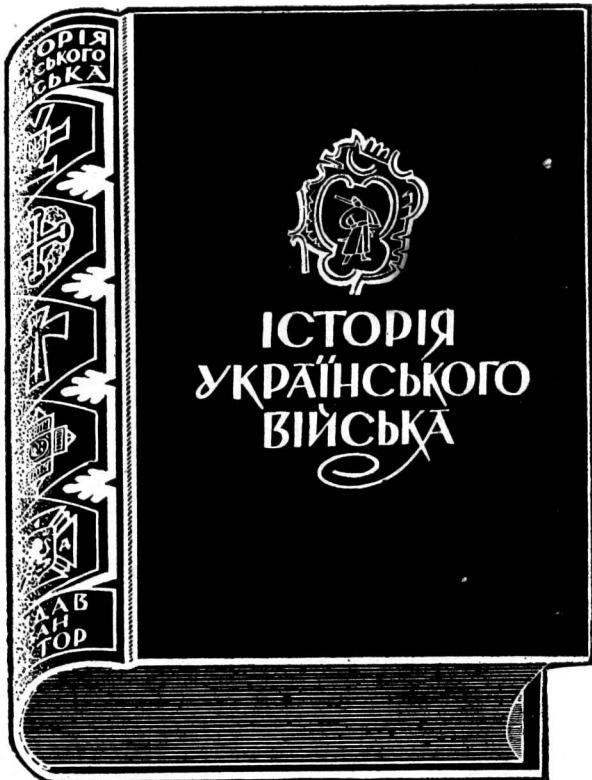
З класичної історії культури В. Стецюк (англійською мовою) подав статтю на тему “A New Light on the History of the Ludi Saeculares”.
(Продовження на 43-тій стор.)

Школа Українознавства Української Учительської Громади в Чікаго, нараховувала в 1968-69 шкільному році 716 учнів. З того в передшкіллю було 27 учнів, в 8-ми кл. народній школі (17 відділів) 551 учнів і на вищих курсах (в гімназії) було 138 учнів. Це найбільша Школа Українознавства в діаспорі, яка успішно працює під фаховим керівництвом відомого педа-

гога-ентузіяста мгра Адама Антоновича, директора Школи, та великого учительського збору (31 кваліфікованих учительок і учителів).

Про цю велику українську виховно-научну установу напишемо ще окремо, при іншій нагоді. Вище подаємо таблицю 39 абітурієнтів цього-річної чікагської гімназійної матури, яким вручені дипломи 21-го червня 1969 року.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

ДРУГЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ, З ІЛЮСТРАЦІЯМИ

Понад 850 сторінок, великого формату, в твердій оправі,
з позолоченням. Ціна 18.00 дол. Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILLINOIS 60622 — USA

Друкарня Видавництва Миколи Денисюка
 приймає замовлення на всякі
 ВЕЛИКІ Й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ
 українською, англійською та іншими мовами.
 Приймає до друку **офсетом або на плоскій машині**
КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ, ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ УСТАНОВ,

ПОРТРЕТИ тощо

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

Виконання робіт скорі й дуже дбайливе (зразком можуть послужити такі видання, як твори Тараса Шевченка, Трилогія Богдана Лепкого, „ОВИД”, „Корпус Січових Стрільців” і інші). Ціни низькі.

**Роботи доставляємо до всіх місцевостей у ЗСА, Канаді
 та в інших країнах.**

MYKOLA DENYSIUK PRINTING CO,
 2226 W. CHICAGO AVE. — CHICAGO, ILL. 60622 USA

З історії України **В. Мудрий** говорить про один пропам'ятний лист та його наслідки.

З математичної, лікарської та природничої тематики в Збірнику вмістили статті: **О. Андрушків** (англійською мовою) — про "Status of Mathematics" на Радянській Україні, **С. Крашенінніков** (англійською мовою) — на тему "Observations on the Contractile Vacuoles of Balantidium Caviae and Balantidium Coli", **Л. Зафійовська** (англійською мовою) — на тему "Some Observations on Living Protoplasm", **Р. Осінчук** — на тему „Синдром Катаясу — Мартореля з клінічною обсервацією випадку”, **М. Міщенко** — про пореволюційний розвиток природничих ідей на Україні.

З філософії і релігії вмістили статті: Митрополит **М. Германюк** (французькою мовою) на тему "La terminologie de d'Alexandrie au sujet de la parole", **М. Кушир** на тему „Габріель Марсель і християнський екзистенціалізм”, **Г. Лужницький** — на тему „Микола Костомарів і переслідування української церкви на Холмщині”.

З інших статей треба відзначити статті таких авторів, як **Р. Климкевич** — про герби і печаті Кам'янця, **Я. Пастернак** — про нашийні гривні на Україні, **І. Новосівський** — про залежність селян на Буковині в світлі хризової гр. А. Гіки, **В. Шандор** — про Карпатську Україну як федеровану державу.

Такий загальний зміст Збірника. Розуміється, на окрему увагу заслуговують статті, присвячені самому Ювілятові, його життю і діяльності, як міністрів, дипломатів, професорів і громадському діячеві. Така многогранність праці пок. Романа Смаль-Стоцького говорить сама за себе.

Але центральним місцем в його біографії є праця на полі української культури, зокрема наукова праця в галузі мовознавства. Про це яскраво розповідає проф. К. Кисілевський в згаданій уже статті про лінгвістичні праці Ювілята. А вибрана бібліографія праць в статті проф. В. Лева є конкретним свідченням всієї наукової і громадської діяльності Романа

Смаль-Стоцького, який у науковій методології пішов слідами свого батька, акад. Степана Смаль-Стоцького, великого ерудита в галузі славістики взагалі і україністики зокрема, ревного оборонця наукової правди. Ось що писав наш Ювілят в своєму спогаді: „Вже в студентський час, як гімназист у Чернівцях я просяк був впливом моого батька, автора „Буковинської Руси” та ентузіяста Шевченка, тим почуттям безперервності нашої державної традиції. У нашій вітальні висіли і старі мапи України, і штихи гетьманів Хмельницького, Мазепи, Апостола, закуплені в антикварні Гірземана в Липську, і вони „наочною методою” негайно переконували всяких гостей, як князя Гогенльоге-Шіллінгфюрста або барона Бляйлебена, президентів Буковини, пізніших прем'єрів Австрії, про існування української нації. З цими традиціями я пішов у життя, і вони вияснюють те, що на протязі десятиліть я робив і що тепер роблю.”*.

З поданого списку найголовніших його творів бачимо, що нашого вченого цікавило не тільки мовознавство (розуміється, як основна ділянка його наукової діяльності), але й літературознавство, культура, освіта, побут тощо. Він не обминув ні однієї ділянки культурного і побутового життя українського народу: як великий патріот він реагував на всі прояви життя свого народу та його змагання до незалежності.

Збірник виданий в звичайному науковому оформленні „Записок НТШ”, але на крейдяному папері. Він заслуговує на те, щоб бути настільною книгою для тих, хто знав цього незабутнього вченого і громадського діяча, і для тих, хто його не зінав, але бажає довідатись про життя і діяльність цієї непересічної людини-громадянина.

* Проф. д-р Роман Смаль-Стоцький: Мазепинські традиції старої УНР. Shevchenko Scientific Society, Inc. Papers — Доповіді. Ч. 18, New York, 1961, стор. 2.

ТВОРЫ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ — ЦЕ ТРИВКИЙ ПАМ'ЯТНИК ГЕНІЄВІ УКРАЇНИ

ВІСТІ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ АМЕРИКИ

РІК IV., Ч. 1

Червень, 1969

ВІСТІ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ТУБА

1. Як уже згадувано попередньо, чергові Звичайні Загальні Збори ТУБА відбудуться в червні 1969 р. в Атлантік Сіті під час конвенції АЛА.

Про докладний час і місце загальних зборів усі бібліотекарі одержать своєчасно повідомлення враз із звітом із діяльності.

2. Просимо зголошувати зміну адреси. Бібліотекарів, яких Головна Управа не має в евиденції, та студентів бібліотекарських шкіл просимо подавати адреси до Головної Управи, а попри те в Нью-Йорку та Вашингтоні, Д. К. зголошуватися в місцевих Відділах ТУБА.

3. Просимо виплачувати залеглі та поточні внески. Річний внесок виносить три доляри, а доплата на „Бюлетень” та кошти кореспонденції — 1 дол.

4. Просимо подавати відомості з діяльності Відділів та поодиноких товаришів для використання в наших „Вістях” в „Овиді” та на сторінках у бюллетенях.

З ДІЯЛЬНОСТИ ТУБА

(Централі та Відділів) і Українського Бібліографічно-Довідкового Центру.

У грудні минулого року з'явився черговий третій випуск п. з. „Український Бібліотекар в Америці”. Це багате на зміст число зредаговане д-ром Олександром Соколишином, викликало прихильні відгуки як бібліотекарів так і небібліотекарів. Як видно з цих відгуків, сторінки та „Вісті” в „Овиді” — це єдине джерело, з якого ширший загал, навіть загал наших бібліотекарів, довідується про те, що ми робимо і плянуємо.

УБДЦентр починає вже розгорнати діяльність. Покищо вона обмежується порядкуванням надісланих матеріалів та призбиранням нових.

УБДЦентр та Відділ ТУБА метрополітального Нью-Йорку взяли активну участь в улаштуванні виставки у 100-літній роковині „Просвіти” (найбільше праці вклав тут д-р Олександр Соколишин).

При нагоді святочних сходин, присвячених Михайлові Ломацькому, влаштовано заходами Відділу ТУБА метрополітального Нью-Йорку та УБДЦентру виставку творів про Гуцульщину та літературного дорібку М. Ломацького.

У влаштування тієї виставки найбільше праці вклав д-р Семен Федюк.

Просимо зголошуватися до сталої чи дрівочної співпраці з УБДЦентром та надсилати до нього всякі матеріали, які можуть придатися до побільшення його колекцій.

З ДІЯЛЬНОСТИ БІБЛІОТЕКАРІВ

Д-р Олександр Соколишин опублікував розвідку про буковинську письменницю Євгенію Ярошинську (1868-1904), авторку одної повісті, численних оповідань з життя буковинських українців та численних оповідань для дітей.

Крім того, в останній час попри працю члена Головної Управи ТУБА, члена Управи УБДЦентру та Голови Відділу ТУБА метрополітального Нью-Йорку, він помістив у різних наших часописах та журналах досить багато статей, дописів і рецензій.

Д-р Роман Кухар, бібліотекар і професор мовознавства в Університеті Форт Гайс Канзас Стейт Каледж, відомий наш поет та літературознавець, відбув минулого літа студійну поїздку по Європі. Зокрема відвідав Чехо-Словаччину та Пряшівщину, де переводив мовознавчі досліди у Пряшівськім Університеті.

Опісля взяв участь у засіданні Ради Вільної Європи в Лондоні, яка зібралася, щоб осудити совєтську агресію на Чехо-Словаччину.

„ОВИД” ч. 1-2 (148-149), 1969

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ

На Рідних Землях знову горять безцінні бібліотечні та архівні матеріали (недавня пожежа Видубецького монастиря).

Як взагалі українські книжки, за вийнятком, самозрозуміло, комуністичної пропаганди українською мовою, мають дуже обмежені наклади, так що неможливо, щоб кожне видання попало до всіх чи майже всіх численних бібліотек України—не згадуючи вже про приватного книголюба—так це відноситься особливо до видань, зв'язаних з українською книжкою. „Книга і друкарство на Україні” появилось в р. 1964 накладом 1.250 примірників. Історія української радянської бібліографії, „Державна Бібліографія України”, появилася накладом 500 примірників. Таким самим накладом появилася цінна бібліографія українського слов'янознавства.

А вже все перевершує видання хронологічного покажчика, „Книги УРСР 1917-1923” на писальній машині в п'яти примірниках.

Проти цього навмисного обмежування української бібліографії виступають уже й підрядянські українці. В „Літературній Україні” за 17 січня ц. р. появилася стаття „де наша бібліографія?” Автор статті домагається зорганізування Українського Бібліографічного Центру, видавання бібліографій з ділянки українознавства, бібліографій публікацій про зв'язки українців з закордоном, про українську літературу за кордоном та видання української бібліографії світовими мовами.

В Харкові плянують будову нової величавої бібліотеки, яка дала б приміщення для 3.5 мільйона томів.

БІБЛІОТЕЧНІ ТЕХНОЛОГИ — НОВА ПРОФЕСІЯ

Як у таких ділянках, як, напр. медицина, інженерія тощо, треба вишколеного допоміжного персоналу, так його потрібно також у бібліотекарстві.

Останній постає нова бібліотечна допоміжна професія — бібліотечні технологи, які мали б бути відповідно підготовані для допоміжної праці в бібліотеках. У ЗСА та Канаді постає щораз більше спеціальних шкіл бібліотечної технології. Звичайно, ці школи є спеціальними відділами дворічних Джюньйор Каледжів. На цю можливість повинні звернути

увагу наші люди, зацікавлені працею в бібліотеках, якщо з тих чи інших причин не можуть дозволити собі на повні бібліотекарські студії, що вимагають 5 літ університетських студій.

УКРАЇНСЬКА КНИГА ПОТРЕБУЄ СПІВРОБІТНИКІВ

Як уже згадувано попередньо, ТУБА в порозумінні з НТШ плянує видавання бібліографічно-бібліографічного квартального п. з. „Українська Книга”. Як кожний періодик, „Українська Книга” потребує не лише фондів та редакторів, але також співробітників. Просимо надсилати на адресу головного редактора, проф. д-ра Василя Лева (адреса в кінці цього випуску „Вістей”), статті, дописи, а зокрема рецензії. Дуже побажані будуть рецензії на чужомовні публікації, які в меншій чи більшій мірі заторкують українські проблеми, та рецензії на україніку в американських енциклопедіях, довідниках та в шкільних підручниках історії чи географії.

ЗВЕДЕНИЙ КАТАЛОГ РІДКІСНОЇ УКРАЇНІКИ

Одним з головних проектів УБДЦентру є створення Зведеного Каталогу україніки в американських і канадських бібліотеках та в приватному посіданні. Ця справа вимагає чимало часу та праці.

Інше діло, конечніше й легше до виконання — це зведеній каталог рідкісної україніки. Є в деяких наших чи американських бібліотеках або, навіть, у приватному посіданні рідкісні, вичерпані вже видання, книжки чи періодики, різні документи та архівні матеріали. Вони можуть бути не раз необхідні для наукових дослідів. Тому треба мати їх в евіденції.

Бажаним було б, щоб наші громадяни, бібліотекарі чи небібліотекарі, які мають або знають, що в когось чи в якійсь українській або американській бібліотеці є рідкісні книжки, рукописи, архівні матеріали, документи, кореспонденція тощо, зголосували їх до Українського Бібліографічного Центру.

КАРТОТЕКА ЗАПОЧАТКОВАНИХ УКРАЇНІСТИЧНИХ ДОСЛІДІВ

Дуже часто в нас трапляється, що два наші науковці чи бібліографи починають працювати над одним і тим самим проектом, не зна-

ючи нічого один про одного. Хоч, коли двоє людей візьметься без порозуміння до того самого проекту, то кожний внесе туди щось своє, то все таки це дуплікація, яка при нашім браку сил до праці є зайвою витратою сили.

Щоб цьому запобігти, заводяться списки та реєстри започаткованих наукових праць і дослідів. Звичайно оголошують у фахових наукових журналах започатковані досліди в ділянці історії, соціології, економії, мовознавства тощо. Це дає змогу кожному, хто хоче взятися до якогось наукового проекту, перевірити, чи хтось уже над ним не працює.

Одним з проектів УБДЦентру є створення такого реєстру започаткованих і неопублікованих праць з ділянки української бібліографії та бібліотекознавства в першу чергу та з українознавства взагалі.

Тому просимо всіх наших науковців, що плянують якісь праці, бібліотекарів, що плянують якісь бібліографічні проекти, та студентів і докторантів, що починають працю над своїми тезами чи дисертаціями з ділянки україністики, зголосувати теми вибраних праць до Українського Бібліографічно-Довідкового Центру. Просимо також зголосувати готові неопубліковані праці.

МІКРОФІЛЬМ ЯК СПОСІБ ПУБЛІКАЦІЇ

Чимало наших товаришів мають готові бібліографії чи індекси, нераз дуже цінні, яких не можуть видати стандартними способами — друком чи офсетом. Через те ці праці лежать роками в рукописах.

Не треба забувати, що в останній час поширюється інший спосіб публікації — мікрофільм та різного роду мікрокарти. Цей спосіб має ту перевагу, що не вимагає більших коштів (мікрофільмування одної сторінки коштує кілька центів), не має ризика, що за великий наклад може лежати роками непроданий, а в бібліотеці мікрофільм забирає куди менше місця, ніж книжка чи том журналу. Тому в мікрофільмі видають тисячі тез та дисертацій, перевидають цілі бібліотеки та серії вичерпаних речей, а дуже часто бібліотеки, щоб заощадити місце, мікрофільмують свої колекції періодиків. Деякі американські часописи оголошують рівночасно з нормальною передплатою передплату на мікрофільм. ТУБА започат-

кувало мікрофільмову серію української бібліографії, яку мікрофільмує Юніверзіті Майкрофілмс в Ен Арбор, Міч. Там покищо виходять тільки випуски „Індексу українських ессеїв та статтей” д-ра Р. Вереса.

Успішність такого способу публікації доказує факт, що Конгресова Бібліотека випустила вже картки на той „Індекс”. Заохочуємо наших товаришів, які мають готові невидані бібліографії, зацікавитися цим способом. У справі поточного числа серії та інших інформацій просимо зголосуватися до Головної Управи ТУБА.

НОВИЙ ВИПУСК „ІНДЕКСУ УКРАЇНСЬКИХ ЕССЕЇВ У ЗБІРНИКАХ”

В Юніверзіті Майкрофілмс в Ен Арбор появився випуск „Індексу Українських ессеїв” у збірниках за рік 1967. Число для замовлень Спешел Майкрофілм 381.

Адреса ТУБА:

Association of Ukrainian Librarians in America
2453 West Chicago Avenue
Chicago, Ill. 60622

Адреса УБДЦ:

Ukrainian Bibliographical and Reference Center
c/o Ukrainian Institute of America
2 East 79th Street
New York, N.Y. 10021

Проф. д-р Василь Лев:

Dr. Wasyl Lew
924 Pine Street
Scranton, Pa. 18510

ЛІТЕРАТУРНА НОВИНА

Вже багато літ поет Олесь Бабій поміщував свої твори в журналах і в часописах, а врешті в Чікаго видав книжкою збірку своїх важливіших поем і віршів під назвою „Вибране з творів”. Та книжка має 112 сторін друку, на яких поміщено 24 поеми і віршовані поезії.

Книжка „Вибране з творів” друкована в літографії і друкарні В. Бернацького, набути її можна в українських книгарнях. Ціна одного примірника 2.50 дол. Замовлення приймає також Адміністрація „Овиду”.

Мистецька виставка групи ВАСАГ у Чікаго

Мистецька група модерністів ВАСАГ улаштувала в днях 21-23 березня 1969 свою чергову виставку в приміщеннях українського спортивного клубу ЛЕВИ, при 2353 В. Чікаго вул. На цей раз виставка відбулась у значно сприятливіших умовах, ніж це бувало в попередні роки. Головною причиною кращого успіху виставки було те, що патронат над нею взяли на себе чікагські відділи фахових організацій українських лікарів-медиків, ветеринарних лікарів та інженерів. Таким чином прийнято нарешті наших мистців-модерністів у ряди корисних членів нашої громади й мистецтво їхнє, так би сказати, формально улегалізовано, а тим самим справу виставки поставлено на рівні важливої громадської події у Чікаго.

Про цю подію, завдяки дружинам членів оцих фахових організацій, багато говорилося, ще поки сама виставка розпочалася... Чи ви, пані, чули? Чи ви знаєте про те...? Ролю африканських бубнів сповняли пильні телефонні лінії. Так поставлена справу виставки нелегко було зігнорувати деяким особам. Довелося заглянути на виставку хоч би тільки для того, щоб бути поінформованим на випадок, якщо зайде про неї розмова десь у якомусь фасонному товаристві. Розіслано теж багато запрошень на окремі адреси. Значить, виставка була на цей раз добре розреклямована.

В наслідок того виставку відвідало куди більше публіки, ніж у попередні роки, коли то ще ті самі модерністи існували тільки самі для себе, в своєріднім підпіллі, ніким не признані і всіма ігноровані.

Публіка приходила й оглядала. Приходила, як завжди, молодь. Приходили теж старші поважні громадяни. Останні оглядали передусім те, що висіло на стінах, ігноруючи скульптури, розставлені по залі ніби тільки для того, щоб цій публіці навмисне заважати.

У нас взагалі брак всяких традицій стосовно до скульптури. На стінах у нас завжди щось висіло, але скульптури, як такої, було мало. В церквах у нас її не було. Хіба по містах пам'ятники різних славних мужів дивилися з холодною повагою з своїх п'єdestалів униз на публіку. Тому під назвою мистецтва розуміють у нас передусім мальство, хоча в

порядку старшинства в мистецтві ідути архітектура, скульптура і аж потім мальство.

Тож якраз передусім мальство й оглядали старші поважні громадяни, ходячи систематично, за порядком від одного образа до другого з каталогом у руках і з великим знаком запиту в очах. Що це власне має бути? Що це таке? Що воно значить?

Твори модерного мистецтва є тільки тим, чим вони є самі по собі, і зовсім не претендують, щоб бути чимось іншим. Жадний мистецький твір не потребує ніякого інтелектуально-розумового вияснювання. Правильність цієї засади найкраще видно при творах музичних. А музика власне є найстислішою формою абстрактного мистецтва. В цьому якраз і лежить ціла проблема ставлення більшої частини нашої публіки до мистецтва — оцей неправильний підхід до мистецтва з логікою. Безперечно, логіка має свою рациію і свое місце в нашому житті, але людина не живе самою тільки логікою. А через це занадто сильне підкresлювання часто сірої та скучної логіки, через цей спосіб думання завжди тільки категоріями чисто матеріально-раціональними і пропадає в людині вся краса, втіха та радість життя.

До мистецтва треба підходить без усяких упереджень, з відкритою душою та чистим серцем, відіславши саму логіку на заслужену відпустку хоч на хвилину.

Про мистецький твір говоримо, що він нам подобається, що він нас зворушує, хвилює чи захоплює. Це все вислови, що визначують нашу психологічну, а не розумово-інтелектуальну реакцію. Про модерне мистецтво це треба сказати, що його загальною ознакою є те, що воно про багато дечого радше тільки натякає, ніж прямо виражає. Мистецька вартість модерного твору полягає не в самій загадковості, а в інтенсивності та в багатстві вражень, які той чи інший твір викликає в глядача. Іде про те, як на нас такий твір діє емоційно, зворушує та активізує наші асоціації, що служать опісля самі собою базою для того, щоб стати активним співучасником самої творчості.

Таких творів не можна з успіхом описати, а тим більше пояснити. Зрештою, забагато пояснень мистецьких творів якої небудь доби чи стилю дає в результаті часто тільки

негативний результат. Про мистецький твір можна висловитися тільки суб'єктивно, передаючи спостереження та почування глядача. У цьому загальному дусі і треба розуміти те, що далі буде сказано про виставку та про деякі там виставлені твори.

Що, власне, можна сказати про цю виставку, який був її мистецький рівень? Рівень був дуже нерівний. Нерівний, немов якась гірська лісова стежка, що йде вгору, то знову вниз. Гірська стежка досягає всетаки значної висоти десь у горах, де багато світла, сонця і де атмосфера насичена свіжістю ранньої весни.

Хоч ані Константин Мілонадіс, ані Михайло Урбан, два скульптори, що брали участь у цій виставці, не мали тут своїх найновіших праць (їхні праці завжди десь на американських компетиційних виставках), то все таки скульптура взагалі була значно кращою частиною виставки, ніж малярство і графіка. Це явище помітне теж на багатьох американських виставках. Цей факт можна пояснити тим, що першими носіями нових ідей, нових завдань та концепцій у мистецтві були якраз маляри, а не скульптори. Скульптори тільки пізніше слідували за малярами, випробовуючи та розпрацьовуючи нові принципи, нові шляхи. Але перші реформатори-маляри, як напр. Ларіонов, Малевич, Родченко, Лисицький, два брати Борлюки, Кандінський та Купка (наводимо хоч кілька імен слов'янських) не тільки порвали цілковито з традиціями минувшини, але зробили ще в 1920-их роках такі важливі та далекосяжні кроки вперед і залишили за собою таке багатство різних нових форм, що малярам пізнішої доби залишилося хіба тільки розпрацьовувати на різні лади багату спадщину цих перших новаторів. При тому часто ці нові імпровізації на різні старі теми не завжди дуже вдалі.

Хоч скульптори приєдналися до цього нового процесу трохи пізніше, то для них відкрилося дуже широке поле розвитку не тільки в нових прийнятіх формах, але й можливість вжити нові матеріали, ввести саму динаміку руху, світла, а тепер ще і звук до скульптури.

Скульптури професора Мілонадіса якраз і характеристичні тим, що втілюють у собі рух. Дальшою їхньою ознакою є те, що вони дуже делікатні та ніжні. Це ского роду ліричні поезії чи заморожена музика, виявлена в якнайбільше відматеріалізованій формі, в ніжних гнучких дротах. Твори цього скульптора вже досить добре відомі всім, що на чікаєть-

кому терені цікавляться мистецтвом. Є багато каталогів з його окремих виставок, де також різні критики та знавці модерного мистецтва вмістили оцінки його праць.

Професор Мілонадіс має завжди повні руки роботи. Він зайнятий багатьома своїми окремими виставками, для яких не встигає приготувати нових праць. Свої праці він дуже легко і скоро продає. Деколи різні колекціонери купують від його праці, яких він ще не встиг закінчити. Нам би хотілося, щоб таких покупців, охочих на праці Мілонадіса, стало трохи поменше. Тоді він не був би під таким постійним тиском. Тоді цей знаменитий мистець мав би трохи більше вільного часу, щоб спокійно передумати та розважити всю свою дотеперішню мистецьку творчість і застаниця над дальшими завданнями. Постійний тиск на творчі вимоги не є для ніякого мистця сприятливим чинником його вільного розвитку та росту.

Дуже вигідно на трохи підвищенні площаці на самому кінці виставкової зали була вміщена скульптура М. Урбана „СВІТЛОМІГ“. Ця скульптура дуже цікава своєю формою, сильними, але досконало підібраними кольорами та використанням світла знутра скульптури. Мигання різокольорового світла витворювало дуже цікаві ефекти, що діяли на глядача при довшім огляданні майже гіпнотично. На цю скульптуру звертали увагу всі відвідувачі виставки при самому вже вступі до виставкової зали. Це одна з найкращих праць скульптора за останній його творчий період.

В інших скульптурах зі світлом, які нам доводилося бачити на різних американських виставках, скульптори зосереджувалися передусім на самому ефекті світла, залишаючи саму скульптуру зовсім простою. Початковою концепцією Урбана було намагання створити скульптуру цікавої форми й розмалювати її яркими, добре підібраними кольорами. Значить, він не розраховував при цьому на ефект самого тільки світла, а через додання чи включення до цієї скульптури ще й ефекту світла йому вдалося влучно поєднати в гармонійну цілість цікаву по собі форму — добре підібрані кольори з ефектом миготливого світла.

Коли йде мова про цих двох скульпторів, то хочеться відмітити, що фотознімки багатьох праць професора Мілонадіса вміщені у книжці про скульптуру п. з. „Скульптура прямо в металі“. Її приготували спільно Д. Мейлах та Д. Сайден, а видало її видавництво Кравн у Нью-Йорку англійською мовою. Знім-

ки праць скульптора Урбана вміщені в іншій книжці тої самої авторки і того самого видавництва п. з. „Сьогочасне мистецтво в дереві”. Фотознімки праць обох скульпторів у цих публікаціях є чорно-білі і в кольорах.

Крім двох згаданих скульпторів, у виставці брали участь ще такі мальярі: Борняк Леся, Брицький Микола, Губаль Анастазія, Геруляк Ярослава, Іванчук Джоні М., Мединський Михайло, Ляля Кучма-Нестюк, Нішко Орися, Петруняк Ліда, Раковський Роман та Теодорович Оксана. Фотознімки для каталога виставки поробила Ляля Нестюк, а коротку і чомусь за- надто змістом згущену передмову до каталога написала Ліда Смолинська.

Професор Брицький прислав на цю виставку, на жаль, тільки одну свою працю, акварелю старшої школи, досить солідних розмірів. Це праця доброго майстра, зрілого вже й успішного мистця. Це частинний вид старого типового еспанського міста, залиного теплим сонячним світлом під згущено синім небом. Все в цій акварелі на своєму місці, це гладка й слегантна праця. Цей твір професора Брицького на виставці модерністів служив зразковим прикладом того, що мистецька вартість твору не залежить від стилю, в якому він виконаний.

Решта мальярського сектору виставки була тільки консервативно-модерна. Беручи до уваги, що все тепер доводиться бачити на різних виставках ніби як мистецтво, то цю стриманість треба розуміти як комплімент, а не як якесь догану нашим мистцям.

Зразу праворуч при вході на виставку висів триптих Ліди Петруняк. Майстерністю проведення та силовою своєї доброї композиції була це чи не найкраща праця цілої мальярської чікагської групи на цій виставці. В каталогі ця праця названа просто „Птахи”. Якщо птахи, то здається, що це голуби, спошлені десь на залізному мості, вони б'ють ритмічно своїми біло-сірими крилами по сильних темних лініях його конструкції. Середня частина цього триптиха трохи переповнена. Було б побажано, щоб панна Ліда в будуччині сполосила випадково десь якихось райських птахів і захопилася їхньою многобарвністю.

Модерне мистецтво нам часто передає дещо з первоначальної, інтелектом не обтяженої, чистої краси життя. Добром зразком такого мистецтва була праця Джоні М. Іванчук — без назви, число в каталогі: 14. Це прекрасна пісня в зелених кольорах. Праці панни Іван-

чук характеристичні спонтанністю та свободою прояву. Formi на її образах вільно розлягаються, пливуть і розчиняються в просторі.

Олійна картина Лесі Борняк „Розмова” зображує якісь гротескні створіння жіночого роду в дуже добрій композиційно поєднаній цілості. Сам вид і форма цих істот дуже цікаві, тільки, судячи по кольорах, в яких вони зображені, своїм характером вони, здається, дуже подібні одна до одної. В їхній розмові також немає нічого зворушливого. Йде тут, здається, тільки про звичайні, буденні сусідські сплітки. Кольори цього образа занадто близько споріднені. Не відчувається контрасту, бракує експансії чи напруження в розмові, якої можна б сподіватися від таких грізних виглядом створінь з великими кігтями. Сама тема та її концепція заслуговують на те, щоб панна Леся попробувала ще раз нею зацікавитися. Значно більше нам подобалася її праця „Пустиня”, мішана техніка, колаж з рисунком. Ця праця витримала б, на нашу думку, успішно всяку суверу мистецьку критику й могла б себе гарно репрезентувати на всякій добрій виставці.

У працях Михайла Мединського замітно, що цей молодий мальяр опанував добре рисунок. Хоч кольори його виставленої праці ще не зовсім влучно вжиті, все таки є багато добрих ознак, що від цього мистця можна багато дечого сподіватися в майбутньому. Постаті його праць дуже вітальні та соковиті.

На основі самої тематики та назв його праць, як „Призначення до пекла”, „Наказ до згуби” можна б догадуватися, що цю людину мучить свідомість якогось гріха.

Орися Нішко — це серйозна студентка мистецтва, і по її працях помітно, що вона шукає своєї власної дороги, способу для вислову того, що вона відчуває. „Вогняна вода” — це солідна праця в олії, виконана в дусі експресіоністів, а в „Калейдорама мого міста” (мішана техніка) — праця трохи переповнена, це в стилі американця Равшенберга.

Деякі праці на виставці були на досить низькім рівні. На диво, то були праці не студентів, а осіб, що вже досить давно закінчили свою формальні фахові студії.

Щоб трохи піднести мистецький рівень виставок наших модерністів, було б доцільним, щоб у майбутньому запросити до участі теж наших мистців з Клівленду, Дітройту та Міннеаполісу.

Модерне мистецтво існує вже більше як півстоліття. Значна більшість найкращих тепе-

рішніх мистців всього культурного світу практикують в цій ділянці, тож не можна його трактувати як якесь переходове явище. Кожному ясно, що не все, що тепер продукується під називою модерного мистецтва, є великим мистецтвом або мистецтвом узагалі. Зрештою, багато всякої псевдо-мистецтва виробляється сьогодні теж у старих традиційних стилях, тільки деякі члени нашої публіки собі цього факту не усвідомляють. Певна часова віддаль з об'єктивним розсудком багато дечого відкине з теперішнього модерного мистецтва. Але це завжди так бувало і в минулості. З минулого нам залишилися тільки речі, що видержали цю об'єктивну критику часу. Зрештою, немає людини хоч з трохи виробленим почуттям та смаком до мистецтва, щоб їй усе подобалося. Але абсолютно негація всього, що тепер твориться в модерному мистецтві, є теж неправильним підходом. Тому, коли наші фахові організації в Чікаго зважилися підтримувати виставки наших мистців-модерністів, то це похвальне діло на користь усього нашого українського загалу.

Дружини членів цих фахових організацій сповняли не тільки службу дижурних при вхо-

ді на виставку, але приносили теж різні смачні солодкі закуски до кави для відвідувачів. Виконували вони ці свої обов'язки дуже охоче, вітаючи гостей з приємною усмішкою, і робили все, що було в їх можливостях, щоб зробити цю виставку успішною. Правду кажучи, нам здається, що чи не вони, жінки, намовили своїх все дуже зайнятих чоловіків, щоб простягти приятельську руку нашим модерністам і подивитися, що вони роблять.

Якщо це справді так, якщо жінки були ініціаторками того всього, то майбутня доля наших мистців-модерністів у добрих руках. Жінки вже по своїй природі менше консервативні та приступніші для нових ідей. Вони приймають всякі зміни скоріше й легше. Наприклад, зміну своїх прізвищ за молодих літ приймають дуже охоче.

Дай нам тільки, Господи Боже, ще хоч кількох славних Архіпенків, то ми їх уже тепер зумімо оцінити. Поволі наше століття займе своє місце поруч попередніх, і ми перестанемо жити тільки духом минулого.

B. K.

20-ТОМОВЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА

Велике (понад 8,800 сторінок тексту та ілюстрацій), найбільше з дотеперішніх видань творів Івана Франка, що досі будь-де та будь-коли виходили.

В цьому виданні творів Івана Франка видрукувано:

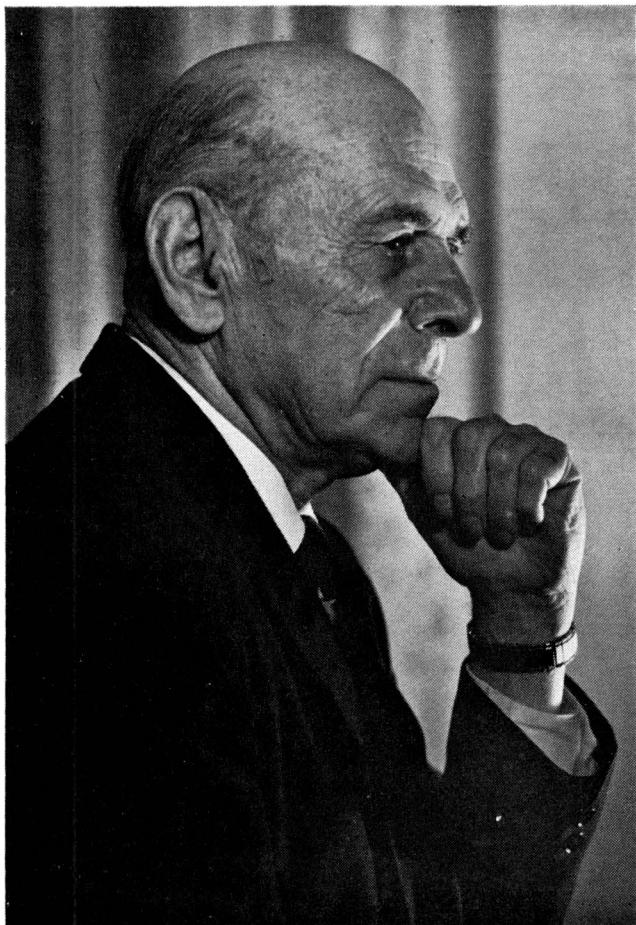
1). 115 оповідань, казок і дитячих віршів; 2). 9 повістей; 3). 5 томів поезій (загально 437 окремих віршів); 4). 14 поем; 5). 7 драматичних творів; 6). 3 томи (блізько 1,300 стор.) перекладних творів з інших мов — латинської, англійської, французької, німецької, італійської, польської, чеської, російської, староруської, сербської та ін.

ЦІНА ВИДАННЯ (ТАКОЖ НА СПЛАТИ) \$ 80.00

Замовлення без завдатку слати на адресу:
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. 60622 — U.S.A.

Юрій Тис

Творче обличчя Анатоля Галана

Анатоль Галан

Три роки тому я написав передмову до за-
плянованої тоді збірки оповідань Анатоля Га-
лана. Книжка з'явилася на початку минулого
року під заголовком „Невигадане” у видавницт-
ві Юліяна Середяка в Буенос Айресі. Читаючи
цю передмову сьогодні, я можу тільки підтвер-
дити свої тогодні думки.

Творчість автора я схарактеризував так:
Анатоль Галан є майстром новелі в класичному
розумінні цього жанру, себто новеля-коротке
оповідання. Анатоль Галан — гуманіст, а тим
самим визначає шлях сьогоднішньої людини до ідеалу майбутнього „гомо сапієнс”. Анатоль
Галан здійснює свою особисту тезу, що пись-
менник повинен бути вчителем. Анатоль Галан
підсилює у своїх творах вічне прагнення люд-
ини до основи всякого майбутнього — до великої віри у прийдешню людську істоту. Врешті
Анатоль Галан — письменник політичний, ак-
тивний у спротиві пануючій у нашій Батьків-
щині чужій аморальній силі.

Сам автор так висловлює своє ставлення
до літератури у приватному листуванні зі мною:

„На мій погляд, мусить бути гострота
сюжету і до деякої міри утилітарність, те,
що підказує, навчає, застерігає від помил-
лок людську особистість. Пам'ятаю, як ба-
гато давали мені книжки у переходовому
віці та і в зрілі роки. Не раз ця „морська
глибина” рятувала від помилок і дурниць,
скріплювала характер, допомагала бути го-
сподарем над власними нервами.”

У згаданій передмові я докладніше наблизив читача до сьогоднішньої ситуації в літератур-
ній творчості, тобто у припліві експериментів,
переоцінки непорушних, здавалося, принципів
творчості; за причину подавав я зразки таких
же рухів у різних ділянках інтелектуального
життя, в науках особливо, врешті в наслідках
тих змін, отого світу, що має нині називу „змін-
ливого світу”, для майбутнього його інтелек-
туального обличчя.

Анатоль Галан не належить до дослідників
нових стилів, до громади творчого експеримен-
ту. Його творча засада бути вчителем вимагає
ясно окреслених твердих основ, тим самим він
силою такого наставлення не може поривати з
традицією.

Галан не є людиною теорій, спроб, експериментів. Для нього письменство — це засіб висловити своє духове ставлення до завдань літератури так, як він розуміє її вагу в потребах нашого часу. Це реалізація його життєвої мрії стати письменником-учителем.

У своїх оповіданнях Анатоль Галан постійно присутній як творець літературної композиції, як керівник долі персонажів і, врешті, як коментатор для читача. А читач стає учасником подій, які для нього силою творчої сугестії автора стають дійсністю. Це і є осяги розповіді Галана. Засобами є ляконічність стилю, чіткість характерів та гострота сюжету. Це саме є найвищі вимоги до літератури й до авторів.

Ставлення Анатоля Галана до підсуетської дійсності є темою більшості його творів. Він не описує тільки й не реєструє. Галан інтерпретує ситуації, що випливають із накиненої окупантами дійсності, а ця інтерпретація має всі познаки боротьби.

Персонажі розповідей Анатоля Галана перевбувають здебільша в загрозливій ситуації, а небезпеку створює пануюча суспільна система, в нашому випадку, комуністично-імперіальна система Росії. І власне, в цій трагедії народу, несприйнятливій не тільки для нас, але для кожної світлої істоти людської, Анатоль Галан завжди знаходить іскру надії, взаємне довір'я людських душ; навіть у найбільш трагічних ситуаціях він знаходить оцей гуманізм — мрію і прикмету майбутності. Спостерігаймо, як у цих оповіданнях автора прецизно накреслені короткими штрихами характеристики персонажів і власні думки автора, як швидко розвиваються події, чи то будуть невеличкі, чи великі трагічні фрагменти життя української людини.

Анатоль Галан не торкає справ, які нині революціонують мистецький світ. Причиною такої революції є найновіші здобутки науки. З розвитком дослідів захиталися вікові основи природничих наук. Коротко, коли дослідники відкрили в нутрі матерії антиматерію, то й не дивно, що в сьогочасному мистецтві з'явилися напрямні антимистецтва. Який вплив матимуть ці напрямні на майбутню долю творчости, не знаємо. Механізм людського інтелекту перед нами закритий, і ніякий комп'ютер не дасть відповіді на питання, куди проходитиме творчість майбутніх років.

В деяких наукових ділянках знаємо наше майбутнє. За два-три роки астронавти причалять на Марсі, літаки братимуть на чердак по кількасот пасажирів (розуміти треба як засіб перелету одного куреня з узброєнням), будуть ще більші вигоди й нагоди. Майбутнє здається радісним!

Але вже для прогноз людської духовості в наших пророкуваннях нема місця. Коли йдеться про нашу екзильну літературу, то невідомо, чи вона знайде своє місце у вільній нашій Батьківщині. Напр., знаємо, що німецька література емігрантів 1933-1945 не викликала ніякого зацікавлення в сучасній Німеччині ні серед читацької публіки, ні в дослідних університетських кабінетах.

Проте цей факт не конче стосується до українських умовин. Я переконаний, що дослідам над екзильною літературою буде присвячена визначна увага, поки ця література перейде до історії.

Тільки майбутнє має вагу в духовому житті нації. Яке значення в цій правді займає традиція, годі передбачити. Пробним елементом буде, між іншим, творчий голос Анатоля Галана.

Оригінальна поява

Юрій Мошинський

У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ

враження з подорожі

63 мистецькі ескізи

Оксани і Юрія Мошинських

Книжка багато ілюстрована має 328 сторінок

друку в твердій люксуєвій оправі.

Ціна — 5.00 дол.

Замовлення і гроши слати на адресу

„Овиду”

Роман Дубляниця

На судаки

Гейвард

Судак (волай) — це в Америці незвичайно популярна риба. Для рибалок вона бажаний трофей так під оглядом водносportовим, як і споживчим. Деякі люди вважають м'ясо судака справжнім делікатесом і з усіх інших рибних страв ставлять його на першому місці.

Судаків ловлять майже в усіх солодких водах американських рік та озер, особливо в тих місцях, де є піскове або каменисте дно. Цікаво, що в різних околицях є інші способи їх ловлення. Напр., у Гейварді (Віск.), куди завела мене перша прогулка, з великим успіхом ми, рибалки, вживали штучну принаду (Рапала ч. 7 або ч. 9).

Роман Дубляниця в товаристві панів Скайлера, Еїбі та Нікольсона
„ОВІД” ч. 1-2 (148-149), 1969

Провівши три прекрасні дні над озером Нелсон, наша експедиція у складі 4 осіб зловила 58 судаків, тобто тільки на дві штуки менше, як на це дозволяє закон. На цьому місці треба підкреслити, що околиця Гейварду, власне, славиться щуками (маскі), а не судаками. У сусідньому озері Кудерей один американський рибалка, Кел Джансон, спіймав у 1956 р. рекордову щуку вагою в $62\frac{1}{2}$ фунта. Щоб витягнути її на берег, це забрало поверх 1 годину часу. Цю прекрасно законсервовану рибу можна оглядати в одній з гостинниць містечка Гейвард (Мокасін Бар), де вона є частиною інтересної виставки.

Все ж таки, найбільшою атракцією цієї „Мекки” для рибалок є т. зв. Маскі Фестиваль, що відбувається тут завжди під кінець червня. Кожного року ця імпреза притягає багато туристів, у цьому числі немало рибалок. Очевидно, головною точкою програми згаданого фестивалю є його риболовний турнір, а кульмінаційним завершенням його — роздача нагород успішним рибалкам за найкращі улови.

З висловом щирої подяки мушу відмітити, що, перебуваючи в Гейварді, ми були гістьми американського індустріяліста Пірса, який є власником чудової резиденції серед паухого березового лісу, безпосередньо над озером Нелсон.

Ігел Ривер

Друга прогулянка чергового тижня завела нас до „Медіни” американського риболовного спорту — до Ігел Ривер. Наш табір, що був власністю іншої багатої американської родини, панства Вагнерів, розташований над озером Лендінг Лейк, де я провів два незабутні дні на риболовлі в товаристві панів О’Коннора, Пірсона та Спенсера. З цього затишного та наскрізь приватного місця відбувалися наші славні вправи на озеро Крукед Лейк.

Подібно, як у Гейварді, тут, головним об'єктом нашого заінтересування були судаки, однаке з тією різницею, що ми ловили їх на живу принаду. Упродовж двох днів та успішних спроб мені вдалося спіймати 10 прекрасних судаків, з чого один важив поверх $4\frac{1}{2}$ фунта, а решта середнього формату були завбільшки від $1\frac{1}{2}$ до 3 фунтів живої ваги. Це зовсім непо-

Мет Лі й Роман Дубляниця
з десятьма спійманими прекрасними судаками

ганий улов, коли взяти до уваги, що деякі інші рибалки верталися додому без легально дозволеної кількости риби.

Треба признати, що ми мали непересічно доброго провідника. Він знов відповідні місця та вмів їх належно використати. Пізніше ми довідалися, що він спеціалізується в зимовій риболовлі та сам виробляє до неї відповідне пристосування. Його майстерню і крамницю, що переходили з роду в рід, ми відвідали перед від'їздом і знайшли там багато цікавих речей для неодного рибалки. Їх не продають на загальному американському ринку. На деякі речі він має свої власні патенти, та більшість із них виробляє ручно старими індіанськими методами. На пам'ятку я купив собі там серію „противодоростних” гачків, що з усіх дотеперішніх винаходів найідеальніші та найпридатніші.

Проф. Володимир Грудин

Музична творчість о. Сергія Лібацького

(1892 — 1968)

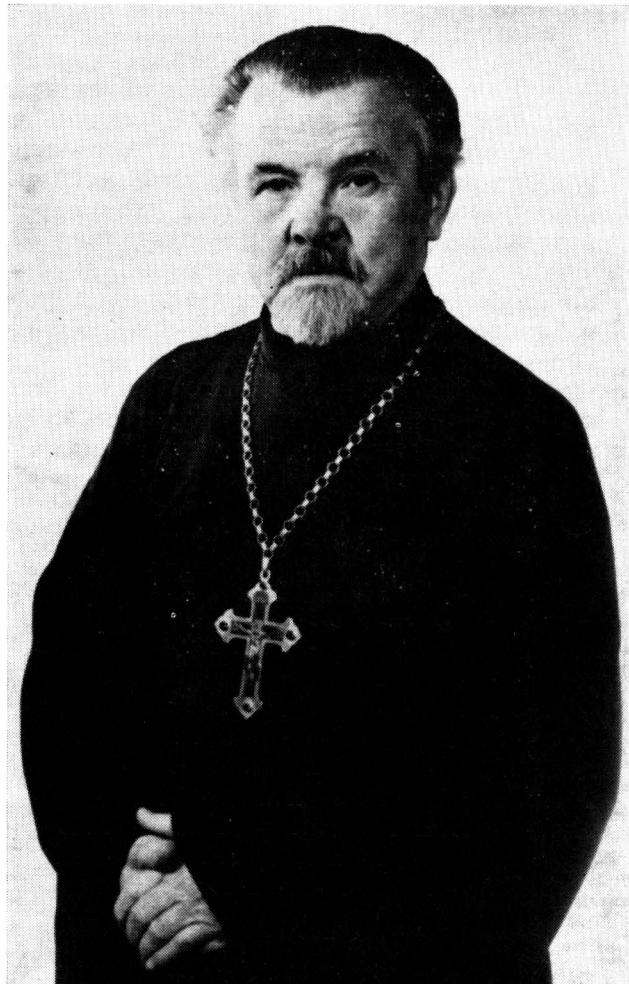
Серед численних приватних учнів, з якими мені довелося працювати протягом моєї педагогічної діяльності, зустрівся один, про якого я тепер маю написати.

Це священик (митрофорний протоєрей), який не мав змоги в дитинстві вчитися музики. Закінчив Духовну Школу й Волинську Духовну Семінарію. Як в усіх семінаріях, вивчав музику і спів (не професійно). Ціле життя цікавився музикою взагалі, а класичною зокрема. Займався церковною та народною музикою і співом: організував і дораджував церковним хорам там, де працював священиком. Від природи багато й різноманітно обдарований, о. Сергій прикладав свої творчі сили і до музики і до малярства, в якому досягнув досить високого рівня як майстер краєвиду (пейзажу). При цьому цікаво, що, ніде не вчившись, виробив своєрідну гарну техніку в дусі досить модерного імпресіонізму. Його краєвиди виглядають, як роботи цілком професійного маляра.

В музиці, яку надзвичайно любив, він відчував органічну потребу діяльності в тій або іншій формі: тут є бажання вміти грati на якомусь інструменті, познайомитися з музичними творами та біографіями великих композиторів, навчитися добре читати ноти й здобути хоч би елементарні знання в музичній теорії та історії.

Такий „мінімум” музичних знань може вже досить поширити „горизонти” людини: відкрити її очі і вуха на численні явища і краси музики.

В музиці о. Сергій пробує своїх сил у композиції (це період 1940-60 рр.). Не маючи спеціальної теоретичної підготовки, він вивчає самостійно музичні твори, читає теорію музики д-ра Людкевича, грає самоуком на цитрі й под. Маючи гарний слух і певну творчу фантазію, компонує спочатку малі пісні й романси, а потім більш розвинені форми, про які скажу далі. Є особи, які задовільняються тим, що випадково пізнали або прочитали, а інші, не зважаючи на вік, прагнуть певного наукового знання. До цеї категорії любителів належав о. Сергій.

Бл. п. о. Сергій Лібацький

В 1958 році, здається, у вересні або жовтні, після моєї лекції в Українському Музичному Інституті, до мене завітали два панове — о. Сергій Лібацький і його син Анфір (доктор хемії). В нашій розмові з'ясувалося, що метою їхньої візити є бажання о. Сергія брати в мене лекції музичної теорії, бо він великий любитель музики і пробує своїх сил у композиції. Звернулися вони до мене за рекомендаціями колишнього директора УМІ проф. Романа Савицького і проф. Юрія Оранського. Через те, що о. Сергій мешкав постійно в Сиракуз, а я — в Нью-Йорку, наші лекції відбувалися досить оригінально — поштою. Це єдиний випадок у моїй практиці. Протягом навчання, яке тривало понад сім років, о. Сергій посылав мені регулярно якийнебудь свій твір, а я його розглядав і давав оцінку та зауваження. Таким чином це був ніби курс композиції, який у вищих музичних закладах називається „Курс вільної творчості”. В цьому процесі я (поруч з наукою) розглянув і відредактував велику кількість композицій свого учня. Я кажу „велику кількість”, бо він, невпинно працюючи, написав дійсно багато творів: поруч з малими — дві Літургії. Так розвинулися творчі сили моого учня. Повний перелік його композицій зайняв би тут багато місяця, і в цьому нема потреби.

Тепер питання: що ж уявляє з себе його музика, яка її мова, характер, настрій тощо? Я не роблю тут фахової музикологічної аналізи, бо це не науковий трактат і, крім того, для звичайного читача-непрофесіонала, цього було б забагато.

Музика о. Сергія Лібацького має своєрідні риси в усіх своїх компонентах: і в мелодії, і в гармонії, і, навіть, у ритмі та в формуванні самої будови музичного твору. Мелодії його ширі й теплі, цілком просякнуті інтонаціями української народної пісні.

Церковні його твори мають усі належні риси цього жанру і показують, що автор глибоко обізнаний з традицією та історичним походженням церковних музичних форм. У гармонії він мав би іти шляхом класичної школи (яку він студіював), але його гармонія пішла часом своїм власним шляхом і навіть де-не-де всупереч класичній традиції, наприклад, він часто уживає після „домінанти“ „субдомінанту.“ Цей, на перший погляд, парадокс не викликає заперечення і виправдується тим, що гармонія

зроблена натурально й переконливо. Ритм часом складний та оригінальний і має своєрідні форми, не так як у інших композиторів. Ці всі своєрідні риси о. Сергія і є його „personality“.

Так розвинулися музичні природні здібності цієї обдарованої людини. На моїх очах не музика, а, власне, аматор, перетворився в автора багатьох музичних творів. Ця еволюція людини стала завдяки захопленню музикою, настірливості характеру, невпинній праці й прямуванню до культури.

Честь і слава таким людям!

Софія Парфанович
НА СХРЕЩЕННЯХ
ДОРОГАХ
Повість з мандрівки по чужині.
Книжка має 420 сторінок друку в
твердій люксусовій оправі,
з позолоченням.
Ціна — 5.00 дол.
Замовлення слати на адресу
Адміністрації „Овиду“

КНИГА, НЕОБХІДНА В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Видає:

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ!

ДРУГА ГАСЛОВА ЧАСТИНА ЕУ-2

Нові передплатники

Вісім томів (1-8) — полотно 120.00 дол.

Вісім томів (1-8) — півшкіра 144.00 дол.

Дотеперішні передплатники

За додаткові чотири томи (5-8) — полотно 60.00 дол.

За додаткові чотири томи (5-8) — півшкіра 72.00 дол.

Продає :

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО

на догідні сплати по дол. 5.00 місячно

На бажання висилаємо проспекти

Замовлення слати на адресу :

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТИВКИ

— СЛУЖБА БОЖА на двох довгограйних НІ- FI платівках у виконанні хору церкви св. Варвари у Відні, в ціні 12.00 дол. і додаткова платівка з „Боже, вислухай благання” і ін. за 1.00 дол. Всі три платів- ки, в альбомі, мистецько-оформленому О. Мошинською, разом із пересилкою	13.00	
— УКРАЇНСЬКІ ВОСКРЕСНІ ПІСНІ і гагілки у вик. хору церкви св. Варвари у Відні — Альбом з двома платівками	10.00	
— УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ у вик. хору церкви св. Варвари у Відні	4.95	
— ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ — опера на 3 дії С. Артемовського (три платівки)	14.95	
— ПІСНЯ ПРО РУШНИЧОК — (до слів А. Малишка, муз. П. Майбороди) співає Д. Гнатюк, та 11 інших пісень. Пісня про рушничок полонила серця всіх українців у цілому світі. (Число платівки РР10)	4.95	
801 СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ (Альбом з 3-ма платівками, 12") Ціна	\$12.50	
802 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 1) У виконанні Ірини Лаврівської.	3.95	
803 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 2) У виконанні Ірини Лаврівської.	3.95	
804 КОЛЯДИ — 14 різних коляд — різні хори	4.95	
805 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ У виконанні Хору Вербовки	3.95	
806 МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ — Miro Skala-Staryckyj — тенор з оркестрою	4.95	
807 СПІВАЄ КІЇВ — Ukrainian Songs of Kiev, Concert of works by P. Mayboroda	4.95	
807 СПІВАЄ ЛЬВІВ — Concert performed by Capella „Tremitba” in Lviv, Conductor — R. Murawskyj	4.95	
809 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ГУЦУЛЬЩИНИ — Ukrainian Hutzul Songs.	4.95	
810 ПІСНІ З УКРАЇНИ	4.95	
811 INTERNATIONAL MELODIES — „AMOR” Orchestra.	4.95	
812 ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ — з оркестрою „AMOR” Ukrainian Dance Music	4.95	
814 DANCE PARTY — „AMOR” Orchestra	4.95	
815 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Anatole Pietri Orchestra, — Buenos Aires	4.95	
816 ВЕЧЕРНИЦІ, „Кобзар” з Симфонічною Оркестрою, дириг. А. Рудницький, Філа	4.95	
817 КОНЦЕРТ, Хор „КОБЗАР” із Симфонічною Оркестрою	4.95	
818 ЩЕ НЕ ВМЕРЛА, Хор „КОБЗАР”.	4.95	
819 КОНЦЕРТ, Хор „ДУМКА”, Нью-Йорк, дир. Л. Крушельницький.	4.95	
820 БОГ ПРЕДВІЧНИЙ — Українські коляди та щедрівки у вик. Хору „Кобзар” під кер. А. Рудницького	4.95	
821, 822 і 823 УКРАЇНСЬКІ КОЛОМИЙКИ (частини 1, 2, 13). кожна по	4.95	
824 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — у виконанні Хору Вербовки (частина 2.)	4.95	
825 ЗАСВІСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ... Збірка козацьких пісень.	4.95	
827 МАРІЧКА — закарпатські співаночки	4.95	
828 СТРИЙСЬКИЙ ПАРК — пісні сьогодніш- нього Львова	4.95	
831, 832 і 833 ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ по 834 і 836 ПІСНІ УПА	4.95	
835 НАЗАР СТОДОЛЯ — Опера. Слова Тараса Шевченка. Музика К. Данкевича	4.95	
838 ЗНОВ... У ЛЬВОВІ	19.80	
851 НАРОДНІ ПІСНІ — у виконанні Іри Маланюк та Хору св. Варвари, Віденський диригент: А. Гнатишин	4.95	
852 ЦЕРКОВНІ ПІСНІ — Церковний Хор св. Варвари, Віденський. Дир. А. Гнатишин	4.95	
— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ В ЧЕСТЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ — Мішаний хор церкви св. о. Миколая в Чікаго	4.95	
— ДУМИ МОІ і інші українські пісні у ви- конанні київських ансамблів	4.95	
— ЗБІРКА ПІСЕНЬ — виконують Ія і Лю- бомир Мацюк з оркестрою	4.95	
— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ у виконанні Україн- ського Хору Думка в Дітройті під управо- ю I. Агаманця	4.95	
— ПІСНІ І ТАНЦІ З УКРАЇНИ у виконанні київських ансамблів видання МОНІТОР ч. 1, 2 і 3 по	3.95	
— УКРАЇНА — пісні у виконанні Українського Хору Думка в Києві і київського анса- мблю бандуристів	3.95	
— ВЕСЕЛЯ ЗБІРКА у виконанні різних укра- їнських хорових ансамблів	4.95	
— ХОРОВІ ПІСНІ З УКРАЇНИ у виконанні Капелі Бандуристів під управою Гр. Ки- тастого й В. Божика наспівані в часі не- давнього турне по Європі (видання ні- мецького видавництва)	4.50	
— Я ЦИГАНКА МОЛЮДА і ін.	4.95	
— ЯК ТЕБЕ НЕ ЛЮБИТИ і ін. пісні	4.95	
— ҮЕРІЗКА і ін. пісні	4.95	
— ТАНЦЮЙМО — танкова музика	4.95	
— КІЇВСЬКИЙ ВАЛЬС і ін. пісні	4.95	
— УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ драма в 5 діях Івана Франка (Альбом з 3-ма платівками)	12.50	
— КОНЦЕРТ у виконанні Української Духової Оркестри під управою I. Барабаша в Чі- каго (альбом з 3-ма платівками)	4.50	
— РИМІНСЬКІ МЕЛОДІЇ — вик. муж. квартет „Розвага” з оркестрою М. Шияна. Альбом: три платівки 10", 78 RPM.	4.75	
— ТЕНОР І. ЗЕЙФЕРТ — при фортепіані ЛЮБА СЛЮЗАР. Три оригінальні платівки в мистецькому альбомі	4.75	
— АЛЬБОМ ПІСЕНЬ Я. Б. Весоловського у виконанні оркестри і хору Івана Романова. Солісти: Антін Дербіш, Олександр Тихнович (танцювальна музика)	4.50	
— ДІТИ СПІВАЮТЬ — дитячий хор Рідної Школи УНО — Філія Ст. Катеринс, Онт.	4.95	

Усі ці платівки продає
К Н И Г А Р Н Я
при ВИДАВНИЦТВІ МИКОЛИ ДЕНІСЮКА
В ЧІКАГО

Платівки висилаємо негайно по замовленню.
Кошти пересилки оплачує Книгарня
Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLO DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill., USA

Історичний розвиток елегії

Елегія, як окремий вид поезії, що згідно з своїми специфічними прикметами належить до жанру лірики, сягає своїми початками дуже далеко в давнину. Сліди її вже подибуються в прадавню добу йонійської поезії, а також і в поезії похоронного культа пелопонезійців.

У дальшому процесі свого розвитку елегія проходила цілий ряд мінливих стадій та розчленовувалася в різноманітну схему згідно з своїми формально-поетичними та тематичними ознаками. Таке розчленовування досягло згодом своєї вершини та причинилося до того, що почали поставати щораз більші труднощі при спробах визначування елегії, як окремого виду поетичної творчості, що має свої типові риси, якими відрізняється від інших видів поезії, принадливих до роду лірики.

Коли мова йде про види, підвиди й роди, як категорії літературознавчих понять, то треба заздалегідь вказати на те, що ці категорії є продуктом більш-менш тільки умовного поділу. Така умовність часто стає причиною помилкового змішування згаданих категорій, бо під видом іноді розуміють те, що фактично є родом і навпаки. На це звертають застережливу увагу Л. Тимофеев¹) та Г. Сидоренко²).

Також виникають розходження в поглядах дослідників щодо зв'язку елегії з лірикою в ранньому періоді (VIII - V ст. до нар. Хр.), бо маємо погляди деяких дослідників, що елегію треба б розглядати окремо як побічну і своєрідну форму поезії, яка існувала в ті часи поруч лірики в своїх окремих записах³). Тут треба ще згадати, що писана старогрецька лірика датується від 6 квітня 648 р. до Нар. Хр., себто від дати затемнення сонця, про яке згадував Архілох у своєму творі⁴). Самозрозуміло, що це умовна дата. Можна вважати, що лірика зародилася раніше.

Сама назва **елегія** походить з Азії і, правдоподібно, мала близьке відношення до прадавнього культу оплакування мертвих⁵). Деякі дослідники зв'язують це слово з вірменським „елегн-“. Однак це питання ще не має достаточного вияснення. У всяком разі під словом **елегія** треба б розуміти монодію: пісню або деклямацію у виконанні під супровід флейти. (Ліри-

ка виконувалася під супровід ліри). Евріпід та пізніші автори розуміли під елегією ту поетичну творчість, яка виявляла почуття меланхолійного стану душі, суму і плачу. Таке розуміння елегії дійшло до наших днів. Правда, не всі елегії виявляли сумні настрої. Деякі з них мали зовсім інше спрямування, наприклад, як застольні й військові пісні, патріотичні деклямації, любовні звернення, надмогильні написи тощо. З цього виходить, що елегійна творчість мала поділ на кілька підвідів (жанрів). Деякі з них мали глибше ліричне обарвлення. Значить, що елегія і лірика зливаються в одну родову цільність. Якщо елегія й має окремішні риси, то цими рисами є настрій і метрика — елігійний дистих.

Елігійний дистих — це антична дворядкова строфа, яка мала широке застосування в поезії менших форм. Перший рядок її — гексаметр (шестистопний дактиль з усіченю останньою стопою), другий рядок — пентаметр (два дактилічно-спондейчні триподії). Таке поєднання гексаметра з пентаметром придавало елігійній строфі своєрідної мелодійності, уможливлювало кращий зв'язок слова з мелодією.

В архаїчному періоді грецької поезії лірика ще була тісно сполучена з обрядовими культурами фольклорного характеру. То ще не була чиста лірика, а радше щось півліричне, що ще не виявляло повністю інтимних почуттів. Те саме можна сказати про елегію та ямби, як складові види тогочасної лірики⁶). Елегія та ямби в цей ранній період вживалися в супровідній ролі до обрядово-культурних виконань пісень-танців. Елегія виявляла почування суму, скарги, туги й плачу; ямби відображували зовсім протилежне: афоризм, гострий випад, лайку та непристойний жарт. У „Гомерівському гимні“ є згадка про служницю царя Келея, що звалася Ямба. Вона нібіто розсмішила зажурену Деметру вульгарним жартом. Отже, можна думати, що власне від імені Ямби походить назва та визначальна риса ямбічних віршів. Це також уже вказує на дуже давнє існування ямбічної поезії та про її зв'язок з епосом⁷). Варто також відмітити, що ямби — це йонійський ви-

твір. Інші грецькі племена не знали ямбічних форм.

Дослідники процесів розвитку старогрецької елегії доводять свої досліди до висновку, що, власне, територіальні володіння йонійських та дорійських племен були тими місцями, з яких взяла свій розвиток старогрецька елегія⁸). Коли ж при цьому уважно прослідити карту розміщення населення Греції за племінним складом часів VII ст. до нар. Хр., то виявляється, що йонійські та дорійські племена становили своїми посіlostями, так би мовити, перехідні містки для обопільних впливів Малої Азії та континентальної Греції. Основна роль в цьому обміні культурними надбаннями припадала на долю острівної Греції (яка була центром усього грецького життя⁹). Тут і треба згадати, що перші уривки елегійних віршів походять з Малої Азії та суміжних до неї островів Егейщини. Флейта, як музичний інструмент, під супровід якої виконувалися елегії, також походить з Азії. Флейта була в ужитку вавилонців. До Греції вона перейшла, правдоподібно, від лідійців. У всякому випадку флейта не була грецьким винаходом, бо, як пише Бовра, грецькі музичні інструменти переважно мають чуже походження¹⁰).

Із племінного поділу населення випливали й відмінні особливості старогрецької поезії. Наприклад, йонійська лірика не відзначалася веселими мотивами. Її характер виявляв радше настрої сумової тужливості й утоми. В ній вчувалися нотки тривоги, як успадковані залишки психіки, витвореної віковими пертурбаціями переселень, військових морських набігів та іншими причинами, що мали вплив на стиль життя. До мотивів йонійської лірики могли проникати й елементи лідійського епосу, який визначався сумними мелодіями, а зокрема похоронними плачами.

В естетично-творчому й емоційному розумінні йонійці відрізнялися від дорійців, а особливо від дорійської Спарти, бо цьому сприяли відмінні життєві умови. Дорійська Спарта являла собою майже суцільний військовий табір з дуже суворими звичаями. Там більше уваги присвячувалося фізичним, а не духовим якостям людини. Виховання молоді, не тільки хлопців, але й дівчат, базувалося на фізкультурних вправах. Отже, такі юнацькі грома-

ди мали й відповідні свої пісні, які змістом підкреслювали патріотизм і героїку, а мелодіями підходили до ритму групових вправ. Для дорійців перевагу становили не індивідуальні, а суспільні інтереси, яким підпорядковувався і приватний сантимент¹¹).

Дорійський мелос, як база для розвитку лірики, переважно дотримувався урочистих мотивів. В основному дорійці вславилися своїми хоровими піснями, яких залишки перейшли пізніше до хорових частин драми. Але поруч хорових пісень мали дорійці й більш м'які та світські мотиви індивідуальної лірики, до розвитку якої спричинилися чужі поети — Алкман з Лідії та Стесіхорус з Сіцілії.

Щодо емоційності, краси й дійсного інтимного струменя, то в цьому проявили себе еолійці. Особливо поети з острова Лесbos — Алкей і Сафо¹²).

Період між 750 і 650 рр. до нар. Хр. знаменував собою великі зрушенння. Це час колонізації, відкриття нових територій, розширення сітки торгових шляхів — все це мало великий вплив на психологію людських одиниць. Події урізноманітнювали життєві процеси, придавали життю більше кольоритних відтінків, а індивідуальні почуття прагнули свого вияву. Це час коли вже індивідуальні почуття беруть перевагу над колективними навиками обрядовості, над груповим психологізмом. Власне, це й були сприятливі умовини для розвитку інтимної лірики, що виловнила своїми жанрами класичний період грецької поезії.

Грецька лірика класичного періоду (VII - IV ст. до нар. Хр.) розчленовується на **декламаційну** та **пісенну** (мелос). Далі, в межах такого двоподілу, наступають дальші членування та чіткіша класифікація ліричних видів і підвідів (жанрів) не тільки за формальними й тематичними ознаками, але й також за племінними, територіальними особливостями.

Пісенна лірика (мелос), яка поєднувала три складові елементи — слово, гармонію і ритм, ділиться на два різновиди — сольову та хорову лірику. Знову ж у рамках кожного з цих двох різновидів відбувається дальнє розчленовування: сольова лірика ділиться на лесбоську, сіцілійську та лірику мандрівних поетів; хорова знову розчленовується на три групи — дорійську, загальногрецьку та аттичний мелос.

Декламаційна лірика спочатку ділиться на

елегійну та ямбічну, а далі розпадається на декілька жанрів елегійної тематики: загальносуспільну (елегії Солона), військово-патріотичну (елегії Калліна, Тіртея), тематику особистих почуттів (елегії Мімнерма), тематику суміші громадського і особистого (елегії Теогніда). В окремому жанрі розвивалася дидактична елегія, з якої згодом вийшла гномістична елегія, що й культиватором був Фокілід. З дидактичної елегії взяла собі початок епіграма. Автором, який поєднував у своїй творчості елегію з ямбом, був Архілох з острова Парос (нар. поч. VII ст. до нар. Хр.). Про творчу цілеспрямованість тематики Архілоха можна сказати, що вона була різнопородна, бо автор присвячував увагу різним темам. Як професійний воїн, Архілох мав багато особистих вражень. Мав також бездоганну спостережливість та творчі здібності. На основі тих фрагментів, які дійшли до нашого часу, можна судити, що Архілох мав не аби яке естетичне відчуття співміри, яким користувався як у виборі тем, так і в стилі для їхньої презентації. Він сам заявляв, що йому „однаково близькі інтереси бога війни і муз”¹³).

Елегії писав Архілох у часи глибшої роздумі над явищами життя, над примхами людської долі. Стиль і авторський голос у його елегіях витримані у відповідному тоні. Ямби його — це вже творчість іншого характеру, іншого стилю. Ямбами він висловлював свої думки, які мали відношення до поодиноких осіб, або ті рефлексії, які стосувалися злободенних тем. Ямб (вірш із трьох ямбічних диподій — шестистопний ямб) якраз для цього підходив. Є згадка, що Архілох своїми ямбами довів до самогубства старого Лікамба, батька Необули, в яку був закоханий¹⁴).

В античній літературі існує погляд, що найдавнішим автором елегій був Каллін з Ефесу. Його елегії базувалися на військовій та патріотичній тематиці. Про Калліна залишилися дуже скромні згадки. Відомо тільки, що він у своїх елегіях висловлював тривожні думки з приводу інвазії кімерійців та високо оцінював воїна-патріота, який виступав на захист своєї землі.

Елегії Калліна відрізнялися силою експресії. Каллін свідомо уникав зайвих прикрас, а ставив наголос на природну емоційність поетичного вислову. Словник його елегій простий і зрозумілий, унаслідуваний з епосу. У деяких

фрагментах трапляються запозичення майже цілих фраз із Гомера. Однак таке запозичення ще не свідчить про те, що Каллін не міг спромогтися на свою власну оригінальність щодо мовних зворотів, а скоріш доказує, що таке наслідування було зумовлене поетичною традицією Каллінового часу¹⁵). Подібна монументальність стилю помітна також у писаннях авторів Київської Русі XI ст., де виклад думок авторів був підпорядкований дуже стислій і зrozумілій літературній формі, наприклад, у „Повісті временных літ”. З цього виходить, як зазначає Д. С. Лихачев, що автори писали так не тому, що не вміли інакше, а тому, що так вимагала мода¹⁶).

Якщо дотримуватися тематичної класифікації елегій, то черговим після Калліна був Тіртей — елегіст військових тем. Елегії Тіртея були популярні навіть у IV ст. до нар. Хр. Про його місце народження не маємо достовірних відомостей, бо одні дослідники називають його атенцем, а другі — спартанцем. Тут можна тільки сказати, що Тіртей був елегістом і флейтистом. Час його найвищого творчого досягнення збігається з часом 35-тої Олімпіади (640-37 рр. до нар. Хр.)¹⁷). Тіртей присвятив свою творчість Спарті. Це переважно елегії військового й політичного змісту. Йому приписують теж авторство бойового маршу спартанців.

Військово-патріотична елегія послужила поштовхом для розвитку загальногромадської тематики в елегійній формі. Такі загальногромадські теми заповнили елегії атенського законодавця Солона (635 - 560 рр. до нар. Хр.). Солон застосовував елегійні форми для пропаганди своїх ідей. Він написав „Поради Атенянам” та „Поради самому собі”, де висловлював думки про людські взаємини, про щастя та справедливість¹⁸).

Солон увів до елегії гномістичний елемент. Його думки своєю цілеспрямованістю далеко переходили межі форм поетичних розмірів і шукали для свого вияву ширшого діапазону, бо суспільні та індивідуальні інтереси схрещувались і вимагали для себе відповідних норм співіснування. Солон, як видно, взяв на себе це велике завдання і своїми елегіями почав закладати підвалини для суспільної справедливості й демократії в Атенах¹⁹).

В елегійних рядках Солона можна прослі-

дити також і зародкові мотиви полеміки. Наприклад, це відноситься до тих рядків, у яких він заперечує твердження Мімнерма про значення періодів молодості і старости в індивідуальному житті людини. Солон не боявся старости, як Мімнерм, а доказував, що людина може продуктивною працею добитися особистого щастя і зберегти моральну гідність та добре ім'я на старість. Доказом про те, що Солон не був поклонником похмурого життя, є його слова:

Благословен, хто має любих синів і підкова-
них коней,

Собак до ловів, приятеля в чужих країнах²⁰).

Елегії Солона охоплюють тематично ширинний світ людської уяви, людського думання, але щодо дійсної ліричної інтонації, то вони значно поступаються перед елегіями Мімнерма. Своїми елегіями Солон приготовляв місце для філософічної думки, дидактичних трактатів та літературної прози, тоді як Мімнерм більше уваги присвячував інтимним почуванням людей.

Мімнерм, як це доказують дослідники, був найталановитішим серед елегістів свого часу. Родом походив із Смирни чи Колофону (Мала Азія), а розквіт його творчих сил припав на час 37-ої Олімпіади (632-629 рр. до нар. Хр.)²¹.

В елегіях Мімнерм відображував переважно настрої, які стосувалися приватних людських проблем — кохання, туги за роками молодості, що швидко проминають, і боязni перед наближенням старости, яка нівечить розквітлі сили молодого віку, скорочує час радісної наслоди й перетворює людську істоту в жалюгідну непотріб. Власне, такими меланхолійно-тужливими роздумуваннями Мімнерм досягав у своїх елегіях особливої ліричної закраски, яку ще підсилювали мелодійність схвильованої мови та поетична символіка дбайливого естетичного підбору. Він дбав, щоб елегії були проникнуті відповідною мелодикою й підходили до виконання в супроводі флейти, бо й сам був флейтистом.

Елегії Мімнерма залишили помітний слід у грецькій поезії й послужили, як своєрідні зразки, поетам-елегістам олександристської доби. Також знаходимо їх відгомін і в любовних елегіях римських поетів. Наприклад, у Проперці є вислів:

“plus in amore valet Mimnermi versus Homero.”
(Prop. 1, 9, 11).

Розчленувавшись на кілька жанрових груп, старогрецька елегія почала поступово втрачати своє провідне значення, а разом з цим втрачала також і свої визначальні риси.

Перейшовши від військово - патріотичної тематики до суспільно-громадської, а далі до філософії, ораторії та епіграми, елегія занепала й уже в олександристському періоді залишилася тільки еротична елегія²²), що й була перенесена на римський ґрунт і там продовжувала свою дальну стадію розвитку ще протягом кількох десятиліть.

Грецька елегія переходила довгий і складний шлях свого розвиткового формування. Кілька століть усталювалися її форма та тематичні обриси. Проте, не дуже багато конкретного можна сказати про старогрецьку елегію чи про старогрецьких елегістів, бо історична давніна затерла багато слідів, залишивши тільки деякі з них у формі фрагментів, на яких і базують дослідники свої теорії. Однак у більшій мірі можна схилятися до висновку, що елегія в розумінні старогрецьких поетів була переважно „метричним терміном”²³). Про це свідчить уже саме її тематичне розчленування, в якому спільним фактором був тільки метричний розмір — елегійний дистих. У цьому питанні можна попо��атися на вислови інших дослідників, що стверджують це саме. Так, наприклад, висловлюється G. Luck, пишучи, що стародавня елегійна поезія Греції й Риму визначалася ритмікою, а не настроєм²⁴). Те саме стверджує E. Haight²⁵).

Коли ж говорити про ритміку старогрецької поезії чи якісь інші елементи звукової організації мови у віршах (тоніки), то тут знову зустрічаємося з певною проблемою, на яку звертає увагу Л. Тимофеев у своїй праці в розділі „Системи стихосложения.”

Немає також одностайній думки серед дослідників елегії про те, хто власне був „винайдником” елегійної форми. Це питання завдає труду і олександристським граматикам, які так і залишили його відкритим, бо, як пише G. Luck, “Some suggested Archilochus, others Mimnermus; still another group favoured Callinus. Those were obviously the authors of the earliest elegiac poems known to the Alexandrians”²⁶).

Тепер більшість дослідників античної літератури умовно визнає Калліна найдавнішим із відомих елегістів у часовій періодизації. Так воно чи інакше — спречатися про це важко, бо не маємо прямих доказів на іншу аргументацію.

В олександрійському періоді досягла значного розвитку любовно-еротична елегія. Серед поетів того часу помітно вирізнявся Каллімах (260 р. до нар. Хр.), який підняв свою поезію до вершин досконалості. Творча манера Каллімаха здобула високу оцінку серед римських поетів-елегістів. Наприклад, це видно з висловів Проперція та Овіда. Вони називали Каллімахом учителем, у якого вчилися поетичного стилю. У поетичних фрагментах цих двох римських поетів зустрічаємо загадки про ім'я Каллімаха. Вони присвячували Каллімахові цілі риторичні звертання.

Нам доведеться зробити трохи більшу екскурсію щодо причин, які зумовили розвиток любовно-еротичної елегії на римському ґрунті, бо, помінувши ті причини, матимемо труднощі в насвітлюванні самих літературних фактів.

Треба насамперед зазначити, що грецька і римська літератури мають спільну історичну базу. Римська література постала на 400 - 500 років пізніше грецької. Отже, римська література мала можливість запозичувати для свого розвиткового процесу вже готові зразки форм із грецької літератури. Через це й помітна своєрідна рівнобіжність у розвитку провідних жанрів, хіба тільки з тією різницею, що ці жанри в римській літературі значно скороочували час на початкове пристосування, на творче дозрівання. Треба також вказати на те, що суспільне життя греків і римлян мало подібні основи, а це, самозрозуміло, і тягло за собою й багато дечого іншого — побутові навики, смаки, світогляд тощо.

В гелленському періоді (2-га половина IV ст. до нар. Хр. аж до початків Римської імперії, 2-га пол. I ст. до нар. Хр.) у літературі помічається дуже сильний струмінь психологізму. Індивідуальні почування висуваються на передній план. Мотиви кохання відображуються з емоційною соковитістю. Прозаїки й поети не жаліли барв, щоб відобразити побут й особисті почування індивідуума яркими підкresленнями, вдаючись навіть до пікантних подробиць, які,

подекуди, переходили просто в описовий натурализм, у манірну поетизацію буднів „маленької людини.”

Гелленістичні тенденції тематичного суб'єктивізму найбільше розвинулися серед поетів олександрійської школи. Там вони знайшли собі сприятливий ґрунт, бо олександрійські поети вилучили з поетичної царини мотиви громадянського патосу, глибшої філософії та історизму, а підбирали натомість такі мотиви, які мали аполітичний характер і більшою мірою віддзеркалювали силу суб'єктивних настроїв. Під їх впливом розхитувалися основи старих інституцій разом з релігійно-моральним устроєм старовини.

Ці мотиви олександрійських поетів не були чужі для римського суспільства, яке переживало ідейну й моральну кризу, що тягнулася віками, а до особливо помітного стану деградації дійшла ця моральна криза наприкінці 3-го ст. до нар. Хр. і посилювалася все більше протягом 2-го й 1-го ст. до нар. Хр.

Оргії молодих мужчин і жінок, жіноча емансипація, обопільна подружня зрада — все це набирало загрозливих форм і аж треба було спеціальних урядових законів, щоб зупинити цей неморальний розгул римського суспільства, як наприклад, “lex Julia de maritandis ordinibus”, або “lex Papia Poppaea”²⁷).

Отже, як бачимо, римська еротична елегія мала широке поле для свого розвитку, бо таїк „гатунок“ ліричної поезії мав своїх поклонників у суспільних верствах.

Серед авторів-елегістів у римській поезії на особливу увагу заслуговують Катулл, Галл, Проперцій, Тібулл і Овідій. Ці римські автори елегійної лірики відобразили в своїх творах мотиви особистих почуттів, розширили можливості для поетичної лексики та ввели зразки грецької поетичної метрики до римської поезії, тим самим уможливлюючи її кращий розвиток, на базі різноманітності форм. Тут треба зазначити, що тогочасна поетика була дуже виагливіша щодо метрики. Взагалі, поезія тоді розцінювалася як важливий чинник культури й відігравала куди значнішу роль в щоденному житті, ніж сьогодні²⁸.

В римсько-латинській поезії помітний слід залишили поети „неотерики“, які своїм твор-

чим цілеспрямуванням були найближчими до поетичних традицій олександрійської школи. До „неотериків” належав і Гай Валерій Катулл, венонець з походження, що жив у часі від 87 до 54 р. перед нар. Хр.

До нашого часу збереглося 116 поезій Катулла, написаних поліметрами, елегійними дистихами та іншими метричними розмірами. Зокрема привертають увагу елегії, в яких він висловлював свої власні переживання з приводу нещасливого кохання. Катулл був закоханий у Лесбію (сестра трибуна Публія Клодія Пульхра), що була заміжною жінкою, але відзначалася легкою поведінкою.

Елегії Катулла виявляють типовість любовної лірики. По цих елегіях, як пише М. Чернявський, „можна прослідити всі перипетії цієї любові” Катулла й Лесбії³⁰). Ось один зразок:

Ні, ніодна між жінок похвалитись не може такою.

Міццю кохання, якою Лесбію я покохав!
Справді, міцніших вузлів, якими були
колинебудь
Зв'язані наші серця, ще не було на землі.
Нині розколено серце. Ти жартом його
розколола,
Лесбіє! Мука і сум серце розбили мое,
Другом тобі я не буду, хоч станеш ласкавою
знову,
Не розлюблю я тебе, хоч будь злочинниця ти!

(Катулл, LXXXVII³⁰).

Поруч можна поставити такі Катуллові поезії, що дійсно витримані в стилі еротичної елегії, тут мають місце соковиті словні образи.

Але в Катулла зустрічаються й інші теми, висловлені формою елегійного дистиха. Це стосується роздумувань Катулла з приводу смерті брата. Вони своїм змістом і розміром укладаються в сьогоднішнє поняття елегії сумного, похоронного жанру.

Катулл був одним із тих небагатьох авторів любовних елегій дохристиянського часу, творчість яких збереглася в значній кількості. Цьому послужив один щасливий випадок. На початку XIV ст. припадково знайдено в монастирі Верони пергамент з поезіями Катулла. Отже, ця небуденна подія в добу Відродження спричинила поновну популяризацію Катулла.

Катулл написав близько півсотні елегій, якими заклав основи для розвитку цього виду

поезії в римсько-латинській літературі. Через це Проперцій і Овідій називали Катулла „репрезентантом елегійної традиції,” а Тібулл, „який не згадував ніколи інших поетів, живих чи мертвих”, високо оцінював Катулла, згадуючи його в своїй елегії³¹). Такі оцінки Катулла іншими поетами є найкращим свідченням його творчих здібностей як поета і як основника напряму персональної та індивідуально - суб’єктивної лірики, яка ще півстоліття після нього займала видне місце в римсько-латинській літературі та вилонила декілька визначних поетів³²).

Після Катулла продовжувало традиції любовної елегії в римській поезії більше поетів, але найбільш визначилися серед них Корнелій Галл (70-26 рр. до нар. Хр.), Альбій Тібулл (55-19) С. Проперцій (50-16), Публій Овідій Назон (43 р. до нар. Хр. - 18 р. по нар. Хр.). Ці поети становили собою, як пише J. W. Duff, “Augustan elegiac quartette”³³).

Кожний із згаданих авторів любовно - еротичних елегій мав свою типову манеру творчої презентації. Однак треба зазначити, що всі воїни висловлювали в своїх елегіях скарги з приводу нещасливого кохання, бо в приватному житті кожного із них виступала жіноча постати зрадливої коханки, як у їхнього попередника Катулла. З цього видно, що ці жіночі постаті зрадливих куртизанок були, до певної міри, інспіраторами творчих стимулів у поетичних задумах авторів-елегістів. Такий погляд можна базувати на вислові самого Проперція: “ingenium nobis ipsa puella facit” (Propertius 2. 1. 4)³⁴).

Коли прослідити біографічні дані кожного автора із цього „Августового квартету”, то матимемо ширшу уяву про причини, які витиснули свій слід на творчому світосприйманні цих поетів. Візьмемо, наприклад, Корнелія Галла. Його особисте життя було досить кольоритне. Як воїн і адміністратор, він піднявся дуже високо в своїй кар’єрі, бо був навіть першим префектом Єгипту, але як людина — був далеко від того, що називається особистим щастям. Він переживав багато прикоростей через свої амбіції, які й довели його до самогубства на 44-му році життя. Ми мало знаємо про його поетичну творчість. Відомо тільки, що він написав чотири книги любовних елегій. Ні про об’єм цих книг, ні про зміст немає докладніших відомостей. Відомо тільки, що Вергілій запозичу-

вав дещо з творчого дорібку Галла до своїх поезій.

Альбій Тібулл — це поет-елегіст, місце якого в римській поезії визначується „напівдорозі між Проперцієм і Верглієм”, бо Тібуллові елегії (дві книги) мають у своєму змісті еротичні мотиви, як і в Проперція, а також ідилічні картини життя серед природи, як у Верглія. Однак, все таки, Тібулл відрізняється і від Проперція, і від Верглія, зберігаючи власну оригінальність поета-лірика³⁵.

З оцінок Домітіоса Марсуса та Овідія, висловлених на адресу Тібулла, можна зробити висновок, що Тібулл дійсно мусів бути помітною величиною серед римських поетів. Домітіос Марсус називав його „майстром любовної елегії”, а Овідій — „елегантним Тібуллом”, пишучи такі рядки:

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
discentur numeri, culte Tibulle, tui.
(Ovid, Amores 1. 15)³⁶).

Вже згадувалося, що Тібулл і Проперцій використовували в своїх любовно - еротичних елегіях трохи спільну тематичну канву. Можна сказати, що ці два поети-елегісти змагалися між собою, так би мовити, за „пальмову гілку першості” в ділянці елегії. Коли ж говорити про вислід цього змагання, то маємо більше доказів, що, власне, Проперцій осягнув перемогу. Проперцій в ідзначився в ідважнішими експериментуванням у ділянці форми, уявних образів та мови. Навіть Овідій учився в нього мовно - композиційної майстерності. Треба також згадати, що Проперцій присвячував увагу й поетичним роздумуванням про свою власну смерть, уявляючи її в різних ситуаціях, беручи до уваги навіть самогубство в ім'я кохання³⁷).

Спроби Проперція в напрямі поєднання любовного і похоронного мотиву в елегії були тільки експериментальною творчою вправою. Він написав двадцять елегій на теми смерти й похорону, але саме трактування цієї тематики було ілюзійне й не відбивало дійсного стану почуттів автора. Правдоподібно, що тільки одна з цих елегій була породжена непідробленою щирістю настрою — це елегія, написана після смерті Синтії³⁸).

Куди більше в напрямі змін елегійного мотиву зробив Овідій — останній поет із „Августового квартету”. Він відновив в елегії той ста-

рий, властивий для неї, мотив дійсного елегійного апелю — просьби, скарги, сумної роздуми³⁹). Правда, це не відноситься до ранніх Овідієвих елегій, бо відомо, що Овідій у ранньому періоді своєї поетичної творчості також сплачував щедру данину любовно-еротичній тематиці аж до такої міри, що його обвинувачено в аморальності та вилучено з публічних бібліотек деякі його твори, „Ars Amatoria” та інші, а його самого заслано на схід імперії до Томи (Констанца) біля Чорного моря.

Перебуваючи на засланні, Овідій у своїх елегіях старався подати Августові, а пізніше Тіберієві, розчулюючі прохання про помилування, але і Август, і Тіберій залишилися байдужими до прохань Овідія. Овідій так і помер далеко від Риму серед напівдиких племен розвінчаний, одинокий, забутий. Його творчість часів перебування на засланні відображенена сумними мотивами в елегіях, які увійшли до книг „Tristia” та „Epistulae ex Ponto”⁴⁰).

У п'ятій книзі Tristia Овідій описує своє життя засланця серед несприятливих кліматичних умовин. Пише, що Гістер (Дунай) замерзає і що йому здається, ніби він так давно на чужині, відколи Троя була здобута греками.

Ut sumis in Ponto, ter frigore constitit Hister,
facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi iam videor patria procul esse tot annis,
Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit⁴¹).

Овідієва творчість часів перебування його біля Чорного моря має в собі елементи не аби-якого пізnavального значення не тільки в суто літературному аспекті, але й також у суспільно-історичному, бо ці елементи освітлюють деякі важливі події та явища, які виявлялися на граничному переломі історії старого й нового літочислення. Ім'я Овідія згадується в записах, які стосуються стародавньої історії сучасної території України, бо Овідій був живим свідком, який спостерігав життя племен — сарматів, скітів, язигів. Відомо, що вів вивчав сарматську й гетьську мови, бо навіть написав гетьською мовою вірша Августові⁴²).

Поет Овідій, як писав О.І. Білецький, „сам став поетичним образом у літературах нової Європи”. Цікавився Овідієм також Т. Шевченко, який прирівняв свою особисту долю поета-засланця до Овідієвої долі. Наприклад, згадуючи про своє перебування в Новопетровському форті, Шевченко висловлювався такими словами:

ми: „Гети, серед яких Овідій Назон доживав свої останні дні, були дикі варвари, але не п'яници, а ті, що довкруги мене — одні й другі”, або в таких словах: „Август-поганин, заславши Назона до диких Гетів, не заборонив йому писати й малювати. А християнин Микола заборонив мені й те, і друге. Обидва кати. Але один із них — кат-християнин”. (Т. Шевченко, „Щоденник”).

О. І. Білецький написав з цього приводу трохи більше, стверджуючи Шевченкові вислови ширшою аргументацією такого змісту:

Аналогія між самим собою і Овідієм була у Шевченка природна не менш, як у Пушкіна: а навіть більше, тому що перед Шевченком була не мальовнича різноплемінна Басарабія, не жива і галаслива Одеса, а дика пустиня. Тим більше повчально зіставити „захалявні” книжечки — „невольничу музу” Шевченка з „Сумними піснями” і „Посланнями з Понта” римського поета².

Після Овідія римська любовно - еротична елегія, як і елегія взагалі, занепадає. Хоч і були намагання деяких римських поетів, щоб зберегти в поезії елегійні традиції, то ці намагання не увінчалися успіхами. Таким чином закінчилися два основні етапи історичного розвитку елегії — грецький і римський.

В новіші часи елегійна творчість набирає вже іншого характеру, втрачаючи при цьому свої типові визначальні риси в хитаннях між метричною формою і змістом. З огляду на це сталися розходження в поглядах теоретиків поетики в питанні про те, що власне треба брати за сннову при визначуванні елегій — форму чи зміст. Так, наприклад, ставилося питання в підході до сонетів і кансонів Ф. Петрарки та поезій інших авторів.

Суперечки навколо питання змісту, форми, як і самого терміну *елегія* — заповнили багато сторінок у європейському літературознавстві, але не знайшли остаточної розв'язки. Чрез це часто зустрічаємо елегії формального і неформального визначення. До групи формального визначення зараховуються елегії, написані елегійним дистихом і повністю витримані в традиціях класичної поетики. До групи неформального визначення входять елегії, написані різними метричними розмірами, але з елегій-

ним змістом, себто ті поезії, які відображують суб'єктивний настрій меланхолії, суму й безвихідної безнадії, туги за чимось недосяжним, втраченим.

З початками поширювання християнства, як офіційної релігії, поезія поступово набирала вже іншого значення. Від того часу поезія почала шукати нових форм, щоб найближче поєднатися з музикою релігійного обряду та віддати найбільше місця християнським мотивам і тим самим пристосуватися до тих настроїв, що були сприємливі для нових зasad християнського світогляду. Це, самозрозуміло, й установлювало нові межі для жанрів поезії, залишаючи для деяких із них дуже мало місця, як наприклад, для любовно-еротичної елегії.

Європейське Відродження розбудило дрімаючі сили творчого духа європейських геніїв, підсилило інтерес до науки й мистецтва, зокрема до мистецтва й літератури античності. Це означало також й повернення до старих правил поетики. Треба признати, що велику працю в цьому напрямі проробили європейські латиністи. Однак ті старі правила поетики змушені були поступитися місцем у користь нових відмін поетичної метрики й ритміки, що були визвані структурними особливостями європейських мов, які вступали в стадію розвиткової еволюції. Так, наприклад, у Франції, починаючи вже з XII с., удосконалюється олександрійський вірш, який знайшов для себе талановитих культиваторів серед поетів Ронсарової плеяди. Зокрема широкого розповсюдження набув героїчний олександрійський вірш, яким також писалися елегії.

Починаючи з 16 ст. елегія знову займає видне місце в європейських літературах, а особливо в Англії і Франції. Треба, однак, зазначити, що як формою, так і змістом тогочасна елегійна творчість була дуже різноманітна. Поле її тематичних засягів широке й затуманене. Можна тільки ствердити, що в англійській елегії великою мірою проявили себе похоронні мотиви, а також і мотиви занепадницької меланхолії, що одночасно свідчили про своєрідну психозу тогочасних суспільних настроїв. На цю тему вже написано багато праць, а їх автори старалися з'ясувати причини таких настроїв, беручи в орбіту дослідів моменти історичної обстанови — такі, як релігійну нестабільність, хиткі

основи філософічних доктрин та інші аспекти суспільно-історичної натури.

Сліди англійської елегії вже зустрічаються в ранньому середньовіччі, як це можна судити по тих залишках, до яких належать три елегії: "The Wife's Lament", "The Husband's Message", "The Ruin". Ці залишки мають не абияке пізнавальне значення для дослідників, бо вони освітлюють деякі аспекти давньої англо-саксонської поезії — поетичну культуру, психологію людських взаємин та естетичне світовідчування тогоджасних авторів.

Час, коли постали згадані елегії, як стверджують дослідники, припадає на середину VIII ст., бо на це вказують лінгвістичні та історичні факти досліджуваного тексту згаданих елегій. Найстаршою з них мала б бути "The Ruin" ⁴⁴.

В англійській поезії визначилися, як автори елегій, такі поети: G. Gascoigne (1530-1577) — "The Complaint of Philomene", E. Spenser (1552? -1599) — "Daphnaida", M. Drayton (1563-1631) — "Elegies Upon Sundry Occasions", J. Milton (1608-1674) — "Lycidas", A. Cowley (1618-1667) — "On the Death of Mr. Crashaw", J. Dryden (1631-1700) — "Heroic Stanzas" (To the Memory of Oliver Cromwell), A. Pope (1688-1744) — "Verse to the Memory of Unfortunate Lady", Thomas Gray (1716-1771) — "Elegy Written in a Country Churchyard", J. Hammond (1716-1742) — "Love Elegies", P. Shelley (1792-1822) — "Adonais", M. Arnold (1822-88) — "Thyrsis", A. Swinburne (1837-1909) — "Ave atque Vale".

Тут наведено тільки імена тих авторів, які найбільш відомі з точки погляду елегійної цілеспрямованості. Безперечно, перелік авторів можна збільшити, бо, як твердять дослідники, середина 18 ст. відзначається великою кількістю елегій. „Цвінтарна поезія” розширилася тоді до таких розмірів, що аж визвала проти себе елегійні пародії.

Жанр похоронної елегії в Шотландії, як твердить Draper, не був повністю інкорпорований у поезію ліпшого тону. Якщо й попадали до поетичних збірників деякі нечасті спроби, то вони були написані англійським діялектом⁴⁵.

Із усіх англійських елегістів найбільшої популярності досяг T. Gray своєю елегією "Elegy Written in a Country Churchyard", якою він найповніше розкрив духове обличчя тогоджасної Англії в царині поезії.

Жанри елегій здобули собі місце також у

ліриці французьких поетів. Зокрема варто згадати Ронсарда, якого називали "Prince des poètes français". Ронсард П. (Pierre Ronsard 1524-1585) займає визначне місце в французькій поезії, бо він удосконалив олександристський вірш; був провідником плеяди французьких поетів, до якої належали Joachim du Bellay, Ponthus de Thuard, Etienne Jodelle, Remi Belleau, Antoine de Baif, Jean Dorat.

Плеяда великою мірою прислужилася розвиткові французької мови, пишучи нею сонети та інші поезії, і тим самим популяризувала її як основну передумову розвитку національної французької літератури. В цьому напрямі особливо відзначився Joachim Bellay, що написав знаменитий есей "La Defense et Illustration de la Langue Française", де доказував, що французька мова має право рівнозначне з класичними мовами: грецькою і латинською. J. du Bellay здав це із власного досвіду, бо, як твердять дослідники⁴⁶), він так само володів латинською мовою як і французькою, пишучи поезії однією і другою.

Коли йдеться про французьку елегію, то ми можемо навести кілька імен авторів елегій у черговості за хронологією часу: Pierre Ronsard — "Sur la mort de Marie", "Contre les bucherons de la forest de Gastine", F. Malherbe (1555-1628) — "Consolation a Duperier", Honore Racan (1589-1670) — "Consolation", Jean La Fontaine (1621-1695) — "Aux nymphes de Vaux", A. Chenier (1765-1794) — "Neere", Alphonse Lamartine (1790-1869) — "Le Lac". Ця елегія так само відома в світовій поезії, як цвінтарна елегія Т. Грея.

Елегії французьких авторів цілковито втрымані в дусі романської психології, властивої романським народам. Імпульсивність, ритміка, природне відчуwanня міри в мистецтві — це власні ті елементи, які в своїй сукупності становлять визначальну особливість французької поезії. Навіть сумні, елегійні мотиви, обарвлені своєрідним чаром притишених півтонів естетичної краси. Треба також відмітити, що природна м'якість французької мови та гнучка структура дванадцятискладового олександристського вірша сприяли успішному розвиткові французької елегії.

Коли порівняти елегійну творчість французьких, англійських і німецьких поетів, то можна зауважити, що німецька елегія в 17 ст. взяла для свого розвитку трохи відмінний курс.

Німецькі поети, хоч, може, найбільше дотримувалися клясичних форм віршування включно з елегійним дистихом, то наповнювали ті форми різноманітним змістом. Наприклад, мотиви „ляменту”, як зазначає John B. Shipley⁴⁷), не знайшли досить місця в німецьких елегіях. Також те саме стосується і похоронних мотивів. Тут варто навести, що Гете в своїй „Автобіографії” висловлював признання англійським елегістам за їх уміння передавати особливі настрої в похоронних елегіях⁴⁸.

Німецька лірика, як уже згадувалося, має багато ліричних творів, написаних елегійними розмірами, але не всі вони підходять до жанрів елегій, бо навіть „Римські Елегії” Гете деякі знавці поетики не зачисляють до елегій, а до ідилій⁴⁹.

M. Opitz, якого називають „батьком німецької поезії”, відіграв таку саму роль в німецькому письменстві, як Ronsard у французькому або Spenser в англійському. Вони закликали поетів до вивчення античної літератури для того, щоб на її зразках творити свої власні зразки і тим самим збагачувати рівень своїх національних літератур.

Із авторів німецької поезії, які писали елегії, можна навести багато імен, але ми обмежимося лише тими, які найбільш відомі в історії німецької літератури, наприклад: Martin Opitz (1597-1639) — “Von abvesen seiner Libsten”, P. Fleming (1609-40) — “An mein Vaterland”, C. Hoffman von Hofmannswaldau (1617-79) — “Heldenbriefe”, J. Goethe (1749-1832) — “Romische Elegien”⁵⁰, “Die Marienbader Elegie”, J. Schiller (1759-1805) — “Die Ideale”, “Das Ideal and das Leben”, “Elegie auf den Tod eines Juenglings”, A. Schlegel (1769-1845), A. Platen (1796-1835), Heinrich Heine (1797-1856), E. Morike (1804-1875), E. Geibel (1815-1884), Rainer M. Rilke (1875-1926) та інші.

В Італії: Bernardo Tasso — “Amadigi”, Ludovico Ariosto (1474-1533), V. Filicaia (1642-1707), G. Leopardi (1798-1837), G. Carducci (1835-1907) — “Funere mersit acerbo”, “Piano antico”, Gabriele d’Annunzio (1863-1938) — “Il trionfo della Morte”.

В Іспанії: Garcilaso de la Vega (1503-1536) — “First Eclogue”, J. R. Jimenez (1881-1958) — “Arias Tristes”, “Elegies”, Federico Garcia Lorca (1899-1936) — “Elegia a Dona Juana La Loca”.

Із португальських поетів найвизначнішим елегістом уважається Luis Vaz de Camoens (1524-1579), якому А. Пушкін присвятив рядок свого

вірша („Им скорбну мысль Камоенс облекал”). Це вже само собою доказує, що в часи Пушкіна цей португальський поет був відомий на європейському Сході, як автор сумних поезій.

У Росії елегія досягла помітного розвитку в перших трьох десятиліттях 18 с., які були сприятливим часом для культывування любовних і жалісних елегій. Російські поети старалися тоді перенести на свій ґрунт усі ті поетичні форми, які були відомі в Західній Європі. А. Горнфельд зазначає, що „грустному настроєнню отдали дань чутъ не все русские поэты”⁵¹).

Не буде помилкою, коли скажемо, що поети всіх часів і всіх країн у більшій чи меншій мірі вклала до поетичної скарбниці свою данину елегійним жанрам. Це правда, бо чи ми візьмемо давню індійську елегію „мегадута”, чи давню антологію китайської лірики „Ші-кінг”, чи арабські ріси (елегії) поетеси Аль-Ханзи — дійдемо до висновку, що кожному народові сприємливі поезії сумного змісту, бо вони відображають життєві моменти складної гами людських почувань. Сум сам собою є складовою частиною природної психологічної конституції людини, а раз так, то, самозрозуміло, входить до сфери естетичних мір лірики.

Таким чином ми розглянули основніші моменти історичного розвитку елегії. Ми не ставили собі за мету дати в цьому розділі всебічну аналізу різних форм. Йшлося тільки про перспективний огляд історичної тягlosti розвиткових етапів елегії, щоб такою тягlostю окреслити досліджуване поле й перейти до детальнішого наслідування тих моментів, які мають відношення до конкретнішого нашого завдання — дослідів української елегійної поезії.

Ми свідомо залишили поза межами розгляду елегійну поезію слов'янських поетів, бо про таку поезію йтиме мова в чергових розділах, де обговорюватимуться впливи, запозичення тощо.

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1) Тимофеев, Л. И., „Основы теории литературы”, Москва 1963, ст. 327.
- 2) Сидоренко, Г. К., „Основи літературознавства”, Київ 1962, ст. 60.
- 3) Bowra, C. M., “Early Greek Elegists”, London 1938, p. 3.
- 4) Лосев, А. Ф., „Античная литература”, Москва 1963, ст. 43.

- 5) Калистов, Д., „Древняя Греция”, Москва 1963, ст. 72.
- 6) Лосев, А. Ф., „Античная литература”, ст. 50.
- 7) Там же, ст. 50.
- 8) Bowra, C. M., “Early Greek Elegists”, p. 39.
- 9) Murray, G., “The Rise of the Greek Epic”, Oxford U. P. 1934, p. 52.
- 10) Bowra, C. M., “Early Greek Elegists”, p. 6.
- 11) Jebb, R. C., “The Growth and Influence of Classical Greek Poetry”, London - New York 1893, pp. 128-130.
- 12) Лосев, А. Ф., „Античная литература”, ст. 45.
- 13) Там же, ст. 51.
- 14) Там же, ст. 51.
- 15) Bowra, C. M., “Early Greek Elegists”, pp. 15-16.
- 16) Лихачев, Д. С., „Лит. памятники Киевской Руси” в „Художественная проза Киевской Руси XI-XIII вв.”, ст. 4.
- 17) Edmonds, J. M., “Elegy and Iambus”, v. 1., London 1961, p. 51.
- 18) Лосев, А. Ф., „Античная литература”, ст. 47.
- 19) Snell, Bruno, “Poetry and Society”, Bloomington 1961, p. 39.
- 20) Bowra, C. M., “Early Greek Elegists”, p. 74.
- 21) Edmonds, J. M., “Elegy and Iambus”, p. 83, (v. 1.).
- 22) Лосев, А. Ф., „Античная литература”, ст. 50.
- 23) Там же, ст. 46.
- 24) Luck, Georg, “The Latin Love Elegy”, London 1959, p. 18.
- 25) Haight, E. H., “Romance in the Latin Elegiac Poets”, N. Y. 1932, p. 8.
- 26) Luck, Georg, “The Latin Love Elegy”, p. 17.
- 27) Rowell, H. T., “Rome in the Augustan Age”, Norman 1962, University of Oklahoma Press, p. 208.
- 28) Grant, Michael, “Roman Literature”, London 1960, p. 133.
- 29) Чернявский, М., „Гай Валерий Катулл”, вступна стаття до збірки „Катулл, Лирика”, ст. 11, М. 1957.
- 30) Катулл, переклад А. Пиотровского.
- 31) Luck, Georg, “The Latin Love Elegy”, p. 49.
- 32) Quinn, Kenneth, “The Catullan Revolution”, Melbourne 1959, p. 100.
- 33) Duff, J. W., “A Literary History of Rome”, London 1960, p. 422.
- 34) Luck, G., p. 44.
- 35) Luck, G., p. 69.
- 36) Rieu, E. V., “A Book of Latin Poetry”, London 1962, p. 46.
- 37) Haight, E. H., p. 99.
- 38) Haight, E. H., p. 99.
- 39) Luck, G., p. 33.
- 40) „Скорбні пісні” (5 книг); „Листи з Понту” (4 книги).
- 41) Ovid, “Tristia - Ex Ponto”, London 1924, p. 244, Tristia (V. X.).
- 42) Duff, J. W., p. 426.
- 43) Білецький, О. І., „Від давнини до сучасності”, Київ 1960, том 2, ст. 323-324.
- 44) Leslie, R. F. (Edit.), “Three Old English Elegies”, Manchester University Press 1961, p. 36.
- 45) Draper, John W., “The Funeral Elegy and the Rise of English Romanticism”, New York 1929, p. 208.
- 46) Wright, F. A. and Sinclair, T. A., “A History of Later Latin Literature”, London 1931, p. 381.
- 47) “Dictionary of World Literature”, Paterson 1962, p. 111.
- 48) Draper, J. W., p. 5.
- 49) Fogle, S. F., “Encyclopedia of Poetry and Poetic”, Princeton 1965, Princeton University Press, p. 216.
- 50) Highet, Gilbert, (“The Classical Tradition”, N. Y. 1957, p. 380, second Galaxy Printing) доводить, що „Римські Елегії” формою і змістом витримані в тих традиціях, які були культивовані римськими елегістами.
- 51) Горнфельд, А., розвідка про елегію, „Енциклопедический словарь”, С-Петербург 1904, том XL (79), ст. 344.

НОВИНКА НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ

Юрій Коломиєць

ГРАНЧАСТЕ СОНЦЕ

ПОЕЗІЇ

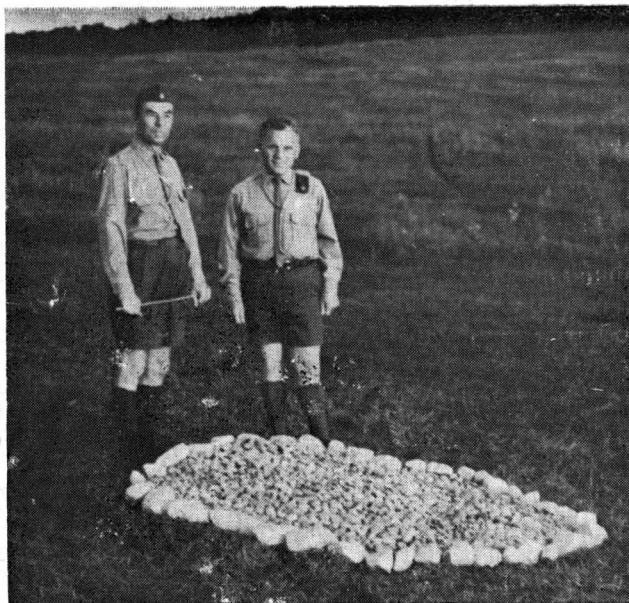
80 сторінок друку

з двобарвною обкладинкою і рисунками

Анатолія Коломийця

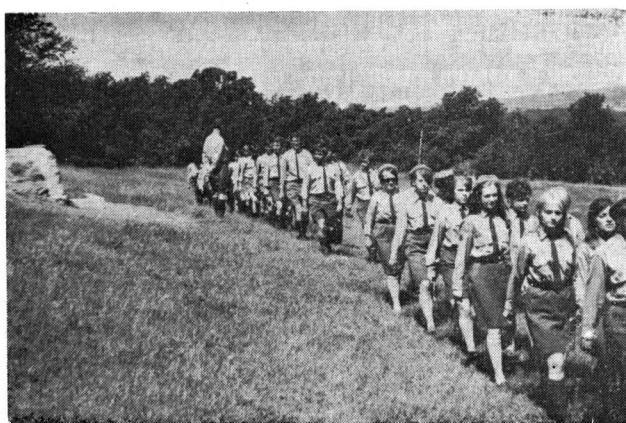
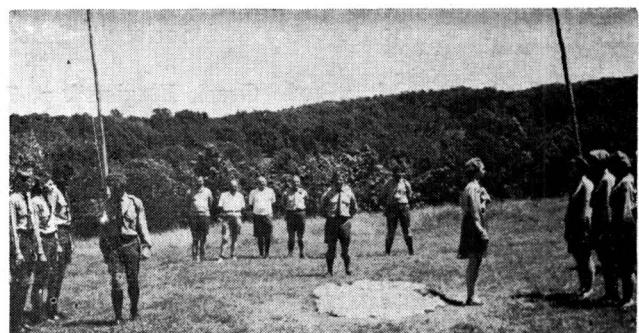
Ціна 2.00 дол.

На оселі Осередку СУМА ім. М. Павлушкива

Справа голова Головної Управи СУМА в ЗСА мгр. Євген Гановський, головний виховник, зліва організаційний референт Головної Управи СУМ в Канаді Петро Башук, командант вишкільного табору СУМА ім. Юрія Шухевича 1968 р. на оселі чікагського Осередку СУМА ім. М. Павлушкива

Вечірній апель вишкільного табору СУМА ім. Юрія Шухевича

Група учасників вишкільного табору Сума ім. Ю. Шухевича на оселі чікагського Осередку СУМА ім. М. Павлушкива в Барабу, Віскансин

АНТОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДІВ З ШЕВЧЕНКА ЧУЖИМИ МОВАМИ
ЗА РЕДАКЦІЄЮ БОГДАНА КРАВЦЕВА
Видавництво Миколи Денисюка, Чікаго 1964,
456 сторінок, тверда оправа, з позолоченням. Ціна 7.00 дол.

На книгарському ринку появилася книжка, що може уважатися гідним доповненням і завершенням усіх дотеперішніх видань творів Шевченка та літературно-критичних праць про Шевченка в ювілейні роки 1961-64. Це антологія перекладів вибраних з „Кобзаря” поезій і поем на різні мови світу. Всіх мов у згаданому виданні — 29, в тому 21 європейська, а решта з інших континентів, між ними вірменська, грузинська, навіть корейська, китайська, японська й інші, передані їх традиційно-старовинним письмом. окремі статті інформують про історію перекладів тією чи іншою мовою та подають прізвища перекладачів і назви окремих перекладних збірок.

Факт цікавий і вартий більшої уваги. Він свідчить про зрост засікавлення інших народів та середовищ творчістю Шевченка, в якій вони знаходять, між ін., мотиви та ідеї, співзвучні з їхніми прагненнями. Історія перекладів з Шевченка сягає поза сотню літ. Ще за життя поета з'явилися перші переклади на польську, чеську та російську мови, а тепер їх кількість зростає з року на рік пропорційно до поширення знання про Шевченка поза межами України. Сьогоднішня перекладна література з Шевченка становить уже десятки томів, не враховуючи окремих творів чи їх уривків, розсіяних по різних чужомовних періодичних публікаціях. Зробити їх доступними ширшому загалові практично дуже важко, тож це завдання почасиє сповняє видання „Шевченкове слово і слава”. Ця книга, хоч є лише антологією, має ту перевагу, що її може придбати кожний читач і використати її з різною метою.

Поперше, таке видання — переконливий засіб у руках українця — батька чи виховника, що знайомить дітей-молодь на еміграції з Шевченком і його значенням. Подруге, ця книга перекладів дає українцеві добру нагоду до ознайомлення чужинців з творчістю нашого поета зокрема та з українською культурою взагалі.

Хоч Шевченко, ідеолог політично-державно-

го усамостійнення України, уважається передусім національним поетом іносієм національних ідеалів, то насправді значення Шевченка значно більше і значно ширший його ідеологічний горизонт. Його поезію проникають вселюдські ідеали волі-свободи. У його творах золотою ниткою ніжеться думка, що здійснення універсального ідеалу волі та миру на землі залежить від перемоги принципу Правди, побудованого на фундаменті справжнього братерства між народами. Ці основні моральні тези, втілені в Шевченкове полу-м'яне слово, ставлять нашого поета поруч із найбільшими учителями-моралістами Заходу і Сходу та надають його творчості всесвітнього значення.

Завдяки цій рисі своєї творчості Шевченко став близький і рідний одиницям і народам, що цінять волю і розуміють вагу боротьби й жертви за неї. Напр., поема „Кавказ” є не тільки духовою власністю української літератури, але й до певної міри власністю народів Кавказу і всіх поневолених російським імперіалізмом народів „від молдаванина до фіна”. Подібне значення має поема „Неофіти” з прозорою політичною алегорією, спрямованою не тільки проти царського самовладства, але й узагалі проти всіх тиранів і гнобителів вільної думки на землі.

Шевченкова любов своєї батьківщини та ідея братньої любові між народами — це те основне, що промовляє до людської душі із сторінок книжки „Шевченкове слово і слава”. Це доказ, що в хорі геніїв світу наш Шевченко має свій власний голос і має що сказати від себе також іншим народам. Тому цей однотомник вартий зайняти гідне місце на полицях не тільки наших домашніх, але й прилюдних бібліотек або послужити як подарунок нашим друзям чи знайомим іншої національності, що цікавляться літературою. Читач-чужинець, що не знає української мови, знайде добру інформацію про Шевченка в статті Богдана Кравцева англійською мовою.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНІСЮКА

ВИДАЛО ТРИ НОВІ (досі ще не друковані) ОРИГІНАЛЬНІ
ТВОРИ СЬОГОЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Юрій Тис
НА СВІТАНКУ

біографічна повість з життя
Марка Вовчка
Літературна й мовна редакція:
Ст. Риндик та І. Боднарук
Сторінок 404
Ціна дол. 4.50

Галія Лагодинська
ДО СОНЦЯ -- ДО ВОЛІ
(Мандрівка юності)
— повісті —
Літературна й мовна редакція:
А. Калиновський та І. Боднарук.
Сторінок 256
Ціна дол. 3.00

Софія Парфанович
ВІРНИЙ ПРИЯТЕЛЬ

(оповідання з життя домашнього
кота з ілюстраціями для старших
і для молоді)
Літературний і мовний редактор:
А. Юрінський.
Сторінок 208
Ціна дол. 2.50

Ціна всіх трьох книжок разом дол. 10.00

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA

Smith Corona Portable Typewriter

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2226 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60622 — USA

Дуже практична в новому ефектовому оформленні *STERLING*

Найновіший модель люксусової машинки до писання *GALAXIE*

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати,

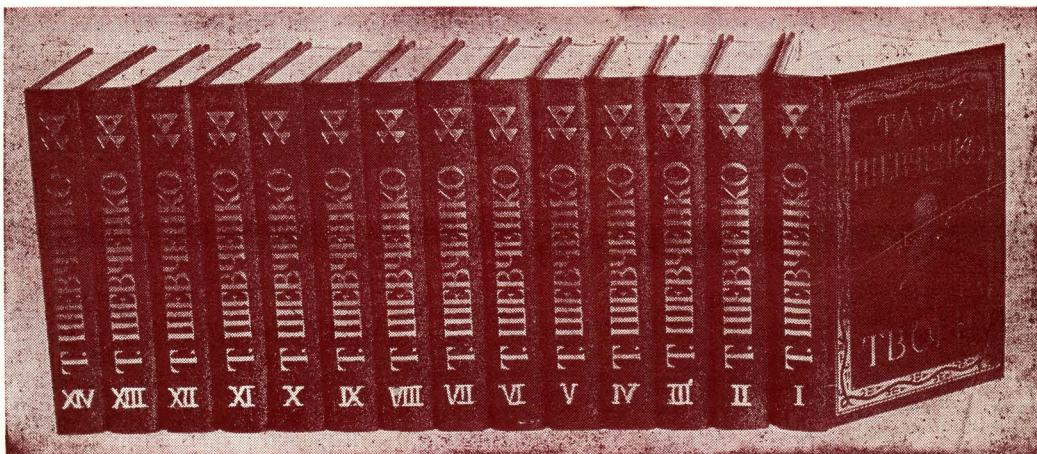
без дорахування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машинки до писання до всіх стейтів ЗДА та інших країн.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

ВИДРУКУВАЛО

ВЖЕ ТРЕТИМ НАКЛАДОМ

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЮВІЛЕЙНЕ ПОВНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ

- Т. I. Поезії до року 1843.
Т. II. Поезії 1843-1847 pp.
Т. III. Поезії 1847-1857 pp.
Т. IV. Поезії 1857-1861 pp.
Т. V. Назар Стодоля. — Рівні твори.
Т. VI. Повісті: Художник — Наймичка — Варнак.
Т. VII. Повісті: Княгиня — Музика — Нещасний —
Капітанша.
Т. VIII. Повісті: Близнята — Мандрівка.
Т. IX. Журнал.

- Т. X. Листи.
Т. XI. Т. Шевченко — маляр.
Т. XII. Т. Шевченко чужими мовами. Переклади
Шевченка на інші мови.
Т. XIII. Збірник статей про Т. Шевченка та його
творчість.
Т. XIV. Покажчик видань Шевченкових творів, пер-
шодруки й окремі видання та список літератури
про них.

Видавництво видрукувало вже всі 14 томів.

Перший наклад деяких томів цього видання Творів Тараса Шевченка видав
Український Науковий Інститут у Варшаві під редакцією Павла Зайцева.

Другий і третій наклад цього видання (з деякими ще ніде не друкованими
новими томами) видало Видавництво Миколи Денисюка з нагоди ювілейних
святкувань (1961 і 1964 pp.).

14-томове видання творів Тараса Шевченка видавництва Миколи Денисюка друковане
на добром папері, в люксусовій оправі, в імітації шкіри, з поволоченням, у мис-
тецькому оформленні Едварда Козака.

Ціна за всіх 14 томів цього монументального видання лише

- 75.00 дол. на сплати до 3-х місяців.
або з 4% знижкою, себто
- 72.00 дол. за готівку при замовленні.

Видавництво висилає всі 14 томів негайно по одержанні замовлення.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.